

T.C.
A. .H.M.
4. Daire

Esas No: 1993/23145
Karar No: 2003/
Karar Tarihi: 13.11.2003

ELÇ VE D ERLER - TÜRK YE DAVASI

(A HS. m. 3, 5, 8, 25, 35, 41, I NOLU PROTOKOL) (2709 S. K. m. 90, 125)(1136 S. K. m. 58, 59) (1412 S. K. m. 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 135, 151, 152, 153, 154, 155) (2845 S. K. m. 9, 10) (765 S. K. m. 64, 65, 125, 131, 146, 147, 149, 156, 168, 169, 179, 181, 191, 243, 245) (2577 S. K. m. 13) (818 S. K. m. 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 50, 55, 100) (657 S. K. m. 13) (2935 S. K. m. 11) (TEK N - TÜRK YE DAVASI) (RLANDA - B RLE K KRALLIK DAVASI) (AV AR - TÜRK YE DAVASI) (VAN DER LEER - HOLLANDA DAVASI) (AKDIVAR VE D ERLER - TÜRK YE DAVASI) (ARLI - TÜRK YE DAVASI) (ÖZGÜR GÜNDEM - TÜRK YE DAVASI) (AKSOY VE D ERLER - TÜRK YE DAVASI)

Ba vuru No: 23145/93

Karar Tarihi: 13 Kasım 2003

Mevcut davadaki ba vuru sahipleri on altı ki i olup hepsi de avukattır. Ba vuru sahipleri 1993 yılında PKK terör örgütü adına kuryelik yapmak ve bu örgütün yurt içi ve dı nda propagandasını yapmak iddiaları ile gözaltına alınmı lardır. Bu iddiaların kayna ında ise bir PKK itirafçısının vermi oldu u ifadeler bulunmaktadır.

Ba vuru sahiplerinin bir ço u jandarmaya vermi oldukları ifadelerde bu iddiaları kabul etseler de mahkemede bu ifadeleri zorla verdiklerini ve kötü muameleye u radıklarını iddia etmi lerdir. Mahkeme 22 ubat 2001 tarihinde ba vuru sahipleri aleyhine yürütülen adli i lemleri, benzer veya daha a ır bir suç i lediklerinde adli i lemlerin tekrar ba latılmasını, böyle bir suç i lenmemesi durumunda da dosyanın tamamen kapanmasını öngörececek ekilde be yıl boyunca erteleme tir.

Bununla beraber ba vuru sahipleri 1993 ve 1994 yıllarında Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na yapmı oldukları ba vurularda, gözaltı alınma i lemlerinin kanunsuz oldu unu, gözaltında iken kendilerine kötü muamele yapıldı ını, gözaltı sürelerinin çok uzun oldu unu, yakalama esnasında yapılan aramaların özel hayatlarına haksız bir müdahale oldu unu ve Sözle me organlarına müracaatlarının engellendi ini ileri sürmü lerdir.

Hükümet ise, ba vuru sahiplerinin i kence iddialarının tamamen asılsız oldu unu ileri sürmü tür. Birçok delil ba vuru sahipleri tarafından bizzat sunulmu tur ve bunlar tarafsızlık ve ba ımsızlıktan uzaktırlar. Bunun aksine ba vuru sahiplerinin sorgulamalarını gösteren video kayıtları bu ki ilerin herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadıklarını göstermektedir.

Ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmalarının kanunili i konusunda ise Hükümet, ba vuru sahiplerinin kanun dı ı veya keyfi olarak gözaltına alındıkları iddialarını reddetmektedir. Güvenlik güçlerinin, Avukatlık Kanunu'nun 58 ve 59. maddelerinden ayrılmasının sebebi, bu kanunu hükümlerinin 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kurulu ve Yargılama Usulleri Kanunu ile de i tirilmesidir. Ba vuru sahipleri hakkındaki terör ba lantılı iddialar önünde Kamu Görevlilerinin yargılama Usulleri Kanunu ile Avukatlık

Kanunu'nun uygulanmadı ı DGM'lerinin yargılama alanına girmektedir. Yine bir yorum ile ba vuru sahiplerinin haklarında soru turma yapılan fiiller, bunların mesleki faaliyetleri alanına girmemektedir ve bu yüzden Avukatlık Kanunu'nun korumaları ba vuru sahipleri için geçerli de ildir.

Sözle me'nin 8. maddesi ve 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altında yapılan ikâyetleri ise Hükümet; "bazı ba vuru sahiplerinin ev ve bürolarının aranması ve ki isel e ya ve dosyalara el konulmasının, sırasıyla 2935 sayılı Ola anüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi, 430 sayılı Kararnamenin 3. maddesi ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 90 ila 97. maddeleri ile uygunluk içerisinde oldu unu ileri sürmü tür. Bu i lemler, Sözle me'nin 8/2. maddesinde belirtilen ulusal güvenlik, kamu güvenli i, suçun önlenmesi ve di er ki ilerinin hak ve özgürlüklerinin terör saldırılarından korunması adına önem arz etmektedir. Dahası, bu konular 1 No.lu Protokolün 1. maddesinin alanına girmemektedir. Bu ba lamda Hükümet, mevcut davada yapılan aramaların, ekonomik ve sosyal kayıplara mâl olmakla beraber binlerce ölüm ve yaralanmaya da sebep olan PKK'ya kar ı yapılan bir operasyonun bir parçasıdır", "Bununla birlikte bir suç ile ilgisi olma ihtimali bulunan e yalara Savcı tarafından el konulmu tur. Di er e yalar da sahiplerine geri verilmi tir. Hükümet, herhangi bir e yanın kaybolması durumunda ba vuru sahiplerinin sorumlu görevliler aleyhinde ikâyette bulunabilece ini ileri sürmü tür. Bununla beraber ba vuru sahiplerinin, mahkeme dosyasındaki herhangi bir belgenin kopyasını isteyebilece ini, özel hukuk i lemleri ba latabilece i gibi CMUK madde 307 ve 308. maddelerindeki düzenlemelerdeki uygunsuzluklar için ba vuru haklarına sahip oldu unu ileri sürmü tür. Ba vuru sahipleri, kendilerine verilmedi i iddia edilen herhangi bir mesleki belge için resmi bir ba vuruda bulunmamı tır", "Son olarak Tüm arama tutanakları ilgili ahısların rıza ve imzalarını içermek zorundadır. Mevcut davada, imzaladıkları tutanaklardan da anla ılaca ı üzere ba vuru sahipleri aramalar için rıza göstermi lerdir. Ba vuru sahipleri iddia edilen uygunsuzluklar ile ilgili olarak adli i lemler sırasında ikâyette bulunabilirlerdi" savları ile reddetmi tir.

Hükümet, Sözle me'nin eski 25. maddesi ba lamında yapılan ikâyetlerin tamamen temelsiz oldu unu ileri sürmü tür.

Mahkeme ise, bu iddiaları öncelikle genel prensiplerini ortaya koymak daha sonra da bu prensiplerini mevcut davaya uygulamak suretiyle incelemi tir.

(a) Sözle me'nin 3. maddesi (Kötü Muamele Yasa ı)

Mahkeme, 3. maddenin demokratik bir toplumun en temel de erlerinden birisini olu turdu unu hatırlatmaktadır. Sözle me, terörizmle mücadele gibi, en zor artlarda dahi i kence, insanlık dı ı ya da a a ılayıcı cezalandırma veya muameleleri kesin ifadelerle yasaklamaktadır. Sözle me ve ek Protokollerindeki di er temel hükümlerinde oldu unun aksine, burada herhangi bir istisnai durum tanımamı tır ve bu hükmün uygulanmasını 15. madde ba lamında askıya almak da mümkün de ildir (rlanda v. Birle ik Krallık, 18 Ocak 1978, par. 163; Selmouni v. Fransa, 28 Temmuz 1997, par.95). (par. 632)

Bir kötü muamelenin, 3. madde alanına girmesi için çekilen acının asgari bir seviyeye ula mı olması gerekir. Bu seviyenin tespiti esas olarak göreceli olup davanın verilerinin tamamına, özellikle muamelenin süresi ve bedensel ve zihni etkileri ile bazen ma durun cinsiyet, ya ve sa lık durumuna ba lıdır (rlanda v. Birle ik Krallık, par.163). Mahkeme, gözaltına alınarak özgürlü ü kısıtlanan bir ki iye, kendi hal ve hareketlerinin gerekli kılmadı ı fiziksel bir gücün kullanılmasının, insan onurunu zedeleyici ve a a ılayıcı bir durum oldu unu ve bunun 3. maddenin ihlali anlamına geldi ini hatırlatmaktadır (Ribitsch v. Avusturya, 4 Aralık 1995, par. 38; Tekin v. Türkiye, 9 Haziran 1998, par. 53 ve Selmouni v. Fransa, par. 99). (par. 633)

Bir kötü muamelenin i kence sayılıp sayılmaması gerekti i konusunda Mahkeme, 3.

maddede belirtilen i kence ile insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele arasında bir ayırım yapmaktadır. Mahkeme'nin daha önce de tespit etti i gibi, Sözle me'nin böyle bir ayırım yapmasının sebebi, çok ciddi ve zalimane ikayetlere sebebiyet veren insanlık dı ı muamelelere özel bir sıfat ekleme iste idir (Selmouni v. Fransa, par. 96). Bununla beraber Mahkeme, "i kence" ile kar ıla tırıldı ında geçmi te "insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele" olarak nitelendirdi i fiilleri, ki i hak ve özgürlükleri ile insan haklarının korunmasında benimsenmesi gereken yüksek standartlar ve kaçınılmaz olarak temel demokratik toplum de erleri ihlallerine kar ı daha sa lam de erlendirmeler yapılabilmesi için gelecekte farklı ekilde sınıflandırabilir (adı geçen karar, par. 101). (par. 634)

Mahkeme, daha sonra, yargı içtihatlarında, Sözle me'nin 3. maddesinin ihlali iddialarındaki delilleri de erlendirmesinde, "makul üphenin ötesinde kesin" delil standardını uyguladı ını hatırlatmaktadır. Bu tip deliller; yeterli derecede güçlü ve açık delillere ve birbirlerini destekleyen sonuçlara veya çürütülemeyen çıkarımlara dayanmalıdır (rlanda v. Birle ik Krallık, par. 161). (par. 635)

Mahkeme, kendisinin ikincil mahiyetteki rolü hususunda çok hassastır ve aynı zamanda belirli bir olayın artlarının kaçınılmaz olarak tam bir ekilde ortaya konamadı ı bir durumda birinci derece mahkemesinin rolünü üzerine alma hususunda çok dikkatli olmalıdır (bak. McKerr v. Birle ik Krallık kararı, no. 28883/95, 4 Nisan 2000). Bununla beraber, iddiaların, mevcut davada oldu u gibi, Sözle me'nin 3. maddesi ile ilgili olması durumlarında Mahkeme, daha sıkı bir inceleme uygulamak zorundadır (Ribitsch v. Avusturya, par. 32; Av ar v. Türkiye, par. 283,). (par. 636)

Mahkeme, önüne herhangi bir delil getirilmedi i için Elçi'nin Cizre polisi tarafından kötü muameleye u radı ı iddialarının gerçekli ini, aranılan delil standardında tespit etmenin mümkün olmadı ını dü ünmektedir. (par. 638)

Mahkeme, ba vuru sahiplerinin, nezarethane ko ulları ile ilgili vermi oldu u ifadeleri güvenilir ve tutarlı bulmu tur. Mahkeme, aynı zamanda, Tur, Acar, Kurbanolu, Mesut Be ta ve Erten'in hakarete u radıkları, küçük dü ürüldükleri, tokatlandıkları ve önlerine konulan belgeleri imzalamaları konusunda deh ete dü tükleri iddialarını da tutarlı ve güvenilir bulmu tur. Dahası, Güven ile yüzle tirilme ve sorgulama anları gibi en kritik zamanlarda ba vuru sahiplerinin gözlerinin ba ılı oldu una karar vermi tir. (par. 641)

Cumhuriyet Savcısının kar ısına çıkartılmadan önce, ba vuru sahiplerinin toplu olarak yapılan sa ılık kontrollerinin sonuçlarının belirtildi i rapor (par. 284-286 ve 291) ancak, geli igüzel ve ba tan savma olarak nitelendirilebilir. Mahkeme, bu yüzden bu rapora herhangi bir de er atfetmemektedir. Bunun aksine, Bayan Be ta 'ın (par. 549) zatürre oldu u ve Arif Altınkalem ile Hüsniye Ölmez'de (par. 548) küçük morarırılıklar oldu unun tespitinin yapıldı ı doktor raporu ba vuru sahiplerinin iddialarına biraz daha güvenilirlik katmaktadır. (par. 642)

Davanın tüm artları içerisinde Mahkeme, Elçi, Çem, Meral Danı ve Ölmez'in, Kasım ve Aralık 1993 tarihlerinde jandarmanın elinde gözaltında tutuldukları sırada fiziksel ve zihinsel iddete maruz kaldıklarını tespit etmi tir. Bu tip bir kötü muamele Sözle me'nin 3. maddesine aykırı bir ekilde, bu ki iler üzerinde a ırı bir acı ve ızdırap do urmu tur ve çok ciddi ve zalimane kabul edilmelidir. Bu sebeplerle, bu muamele, 3. madde anlamında i kence olu turmu tur. (par. 646)

Mahkeme, Tur, Acar, Kurbanolu, Mesut Be ta ve Erten'in de 3. maddeye aykırı bir ekilde kötü muameleye maruz kaldıklarına karar vermi tir. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin maruz kaldıkları muameleyi insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele olarak tanımlamı tır. (par. 647)

Mahkeme, yargı mercilerinin ba vuru sahiplerinin iddiaları hakkında soru turma ba latmaları ve bir sonuca varmaları konusunda ba arısız olduklarına karar vermi tir (par. 645). Yetkililerin, ba vuru sahiplerinin jandarma nezaretinde kötü muameleye

u radıkları iddialarını ara tırmadaki eylemsizlikleri sebebiyle Mahkeme, Sözle me'nin 3. maddesinin usul gerekleri bakımından da ihlal edildi ine karar vermi tir. (par. 648)

(b) Sözle me'nin 5. maddesi (Ki i Özgürlü ü ve Güvenli i Hakkı)

Mahkeme, Sözle me'nin 5/1. maddesinin, her türlü özgürlük kısıtlanmasının "kanuni" ve "kanunla belirlenmi bir prosedür" çerçevesinde yapılmasını gerektirdi ini hatırlatmaktadır. Sözle me bu terimleri kullanmak suretiyle, özellikle iç hukuka atıf yapmakta ve bu uygulamalar için somut ve usulü kurallar düzenlenmesi zorunlulu u getirmektedir. Bununla beraber bu fıkra, her türlü özgürlük kısıtlanmasının, bireylerin keyfilikten korunabilmeleri amacıyla, 5. maddenin amacı ile uyumlu olmasını gerektirmektedir (özellikle bakınız: Winterwerp v. Hollanda, 24 Ekim 1979, par. 39-45 ve Van der Leer v. Hollanda, 21 ubat 1979, par. 22). (par. 667)

Mahkeme, daha sonra, 5. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin, özgürlü ünden mahrum bırakılan bir ki i üzerinde, tarafsız bir gözlemciyi, ilgili ki inin soru turulmakta olan suçu i ledi ine inandırabilecek nitelikte olaylar veya bilginin varlı ından çıkarılabilecek "makul bir üphe"nin olmasını gerektirdi ini hatırlatmaktadır. Bununla beraber neyin "makul" kabul edilece i olayların bütününe ba lıdır (bakınız, Fox, Campell ve Hartley v. Birle ik Krallık, 30 A ustos 1990, par. 32). (par. 668)

Mahkeme, adaletin hüküm sürmesi ve hukukun üstünlü ünün sa lanabilmesi için avukatlık mesle inin önemli rolüne vurgu yapmaktadır. Avukatların hiçbir engellemeye maruz kalmadan mesleklerini icra etme özgürlükleri, demokratik toplumun önemli bir parçası olup Sözle me'nin özellikle adil yargılanma ve ki i güvenli i hakları ile beraber di er düzenlemelerinin de etkin bir ekilde uygulanmaları için önemlidir. Bu meslek mensuplarına kar ı yapılacak baskı veya tacizler, Sözle me sisteminin özüne yapılmı saldırılardır. Bu yüzden, her ne ekilde olursa olsun baskı iddiaları ama özellikle avukatların geni ölçekli tutuklanmaları ve gözaltına alınmaları ve bürolarının aranmaları, Mahkeme tarafından oldukça sıkı bir incelemeye tutulacaktır. (par. 669)

Ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmalarının kanunili i konusuna gelince, Mahkeme, Komisyon Temsilcileri tarafından alınan ifadelerin, suç i leyen ki ilerinin yakalanmaları ve gözaltına alınmalarını düzenleyen iç hukuk gereklilikleri ba lamında çe itli tanıklar arasında bariz bir karı ıklık ve tutarsızlık oldu unu ortaya çıkardı ını gözlemlemektedir. (par. 675)

En dü ündürücü konu ise ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları için talep yazılarının veya Selçuk tarafından verilen ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları konulu yazıların olmamasıdır. Gül'ün ifadesine (par. 323) ra men, bu tip bir kaydın mutlak suretle tutulması gerekirdi. Savcıyı konudan bilgilendiren ki i ve gözaltına alma emrini isteyen ki i hakkında herhangi bir belge getirilememi tir. Cumhuriyet Savcılı ı ile jandarma arasında gözaltına alma, talep, talimatlar veya herhangi bir konuda herhangi bir yazı ma sunulmamı tır. Gözaltına alınma ile ilgili olarak yapılan tek yazı ma jandarmanın kendisinin yaptı ı yazı malardır ki bunlar da Cizre ve stanbul polisine fakslanan yakalama talepleridir (par. 386 ve 418). Ba vuru sahiplerinin neden gözaltına alındıklarına dair herhangi bir belge de sunulmamı tır. Bu konuda yakalama tutanaklarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. (par. 681)

Bu kaynakların yoklu unda Mahkeme, ba vuru sahiplerinin yakalanmaları ve jandarma tarafından Kasım ayında 7 ila 25 gün gözaltında tutulmalarına, iç hukuk düzenlemeleri gere ince veya Sözle me'nin 5. maddesi ba lamında "kanun ile düzenlenmi bir usule uygun olarak" bir Cumhuriyet Savcısı tarafından yetki verildi inin yeteri kadar kanıtlanamadı ına karar vermi tir. (par. 682)

Mahkeme, Hükümet'in Sözle me'nin 15. maddesine dayanarak 5. madde tarafından korunan haklara getirdi i kısıtlanmaya atıf yapmaktadır. Bununla beraber, kısıtlama ve

bunun sonucunda yapılan yasal kararnameleler mevcut davanın ko ulları ile beraber ele alındı ında, Mahkeme, ba vuru sahiplerinin kanun dı ı gözaltına alınmalarının bu düzenlemelerle me ru olaca ı konusunda ikna olmamı tır. Hükümet, ba vuru sahiplerinin yeterli yetki olmaksızın gözaltına alınmalarının nasıl Sözle me'nin 15/1. maddesinde düzenlenen zaruret halleri içerisinde girdi ini açıklayamamı tır (en v. Türkiye, 17 Haziran 2003, par. 22-29). (par. 683-684)

Bu sebeplerle, tüm ba vuru sahipleri bakımından, Sözle me'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının bir ihlali söz konusudur. (par. 685)

(c) Sözle me'nin 8. maddesi ve 1 No.lu Protokolün 1. Maddesi (Özel Hayata Saygı Duyulmasını steme Hakkı)

693. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin yakalanmaları esnasında ev ve/veya bürolarının arandı ını ve bazı belgelere el konuldu unu belirtmektedir. Güvenlik güçleri hiçbir arama kararı göstermemi ler ve ba vuru sahiplerine ne arandı na dair bir bilgi verilmemi tir. Mesleki gizlili i olması gereken bazı dava dosyaları ile beraber Kürt konulu veya PKK ile ilgili uzaktan bir ba lantısı olan her ey alınmı tır. (par. 667)

Mahkeme, ilk olarak ba vuru sahiplerinin Sözle me'nin 8. maddesi altında ileri sürdükleri ikayetleri inceleyecektir. Mahkeme, be ba vuru sahibinin evinin aranması ve ki isel belgelere ve di er e yalara el konulmasının ba vuru sahiplerinin evlerine ve ileti imlerine saygı duyulmasını bekleme haklarına bir müdahale olu turdu unu tespit etmi tir. Mahkeme, benzer olarak, Elçi ve Kaya'nın bürolarının aranmasının ve dava dosyalarına el konulmasının Mahkeme'nin yargı içtihadında belirtildi i gibi (Niemitz v. Almanya, 16 Aralık 1992, par. 30) aynı müdahaleyi do urdu unu tespit etmi tir. (par. 696)

Bu müdahalelerin Sözle me'nin 8. maddesinin 2. paragrafı ba lamında ve daha da özel olarak bu paragrafın amaçlarından "kanuna uygun olma" prensibi do rultusunda yapılıp yapılmadı ı sorusu hala cevapsızdır. Bu ba lamda Mahkeme, yukarıdaki, ba vuru sahiplerinin yakalanma ve gözaltına alınmalarında jandarmanın kanunda öngörümü olan usulü takip etmede eksikliklerinin oldu u tespitini hatırlatmaktadır (par. 675-685). Benzer olarak, Mahkeme, Cumhuriyet Savcısı veya bir Hakim tarafından verilmi bir arama kararının ve adli makamlar tarafından aramadan önce veya sonra aramanın amacı ve çerçevesini belirten herhangi bir resmi belge veya sözlü talimatın olmadı ını tespit etmi tir. (par. 697)

Her ne kadar 2935 sayılı Ola anüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi ve 430 sayılı Kararname'nin 3. maddesi Ola anüstü Hal Bölge Valisine, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde arama ve el koyma emri verme yetkisi verse de Mahkeme, Hükümet tarafından, Vali'nin bu aramalar ve bunların amaç ve çerçevesini sınırlayan herhangi bir talimatını sunmadı ını tespit etmi tir. Bununla beraber arama ve el koymalar çok geni tutulmu olup özel bir yetki olmaksızın mesleki belgelere de el konulmu tur. Mahkeme, burada da görevlilerin do rudan sorumluluk almalarına ve güvenilirliklerinin eksikli ine takılmı tır. (par. 698)

Özet olarak Mahkeme, mevcut davada arama ve el koyma önlemlerinin herhangi uygun bir yetki ve koruma olmaksızın yapıldı ını tespit etmi tir. Bu artlar altında Mahkeme, bu müdahalelerin "kanuna uygun" olmadı ı ve bu sebeple de ilgili be ba vuru sahibi adına Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi i sonucuna varmı tır. (par. 699)

Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi i sonucuna atıf yapmak suretiyle Mahkeme, ba vuru sahiplerinin 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altındaki ikayetlerini ayrıca incelemenin gerekli olmadı na karar vermi tir. (par. 700)

(d) Sözle me'nin 25. maddesi (Bireysel Ba vuru Hakkı)

Mahkeme, ba vuru sahiplerinin, yetkililerin ikayetlerinden vazgeçmeleri veya bunları

de i tirmeleri konusunda herhangi bir baskısı olmaksızın Sözle me organları ile özgürce ileti im kurmasını düzenleyen eski 25. maddenin önemini hatırlatmaktadır (arlı v. Türkiye, 22 Mayıs 2001, par. 84). Bu ba lamda "baskı" sadece do rudan zorlamaları içermekle kalmayıp ba vuru sahiplerini Sözle me yollarından vazgeçmelerine sebep olabilecek di er uygun olmayan dolaylı hareketleri ve ili kileri de içermektedir. (par. 711)

Mevcut davada, Mahkeme, sorgulamalarda ve ba vuru sahipleri hakkında hazırlanan iddianamede Avrupa ve Avrupa'daki insan hakları kurumlarına yapılan atıflar üzerinde oldukça fazla karı ıklık oldu unu kaydetmektedir. Bununla beraber Mahkeme, bu atıfların Sözle me organlarına veya Komisyona iletilen ba vurulara yapıldı nı tespit edememi tir. Mahkeme, bu atıfların daha çok PKK ile ba lantılı oldu u veya insan hakları ba lamında hedefleri olan hükümet dı ı kurumlara yapıldı nı kabul etmektedir. (par. 712)

Mahkeme, ba vuru sahipleri; Tahir Elçi, mam ahin, Arzu ahin, Sabahattin Acar ve Baki Demirhan'ın Komisyon'a ba vuruda bulunabildiklerini ve önemli engeller olmadan bu ba vurularını Sözle me organları önünde takip edebildiklerini görmektedir. (par. 713)

Mahkeme, ba vuru sahiplerinin maruz kaldı ı uygulamaların mesleki faaliyetlerine kötü etkilerinin olabilece ini ancak bunun da geçici nitelikte olaca nı kabul etmektedir. (par. 714)

Yukarıdaki dü üncelerin ında, Mahkeme, Sözle me'nin 25. maddesinin ihlali olu turacak ekilde ba vuru sahiplerinin bireysel ba vuru haklarına yapılan belirgin bir engellemenin olmadı na karar vermi tir. (par. 715)

Mahkeme, di er ba vuru sahiplerinin 34. madde altında yaptıkları engelleme ikâyetlerini zaman a ımına u radı ı için de erlendirmeye almamaktadır (Sözle me'nin 35/1 ve 4. fıkraları). (par. 716)

Sonuç olarak Mahkeme,

1. Oybirli iyle, Hükümetin ön itirazının reddine;

2. 1'e kar ı 6 oy ile, Tahir Elçi, Niyazi Çem, meral Danı Be ta , Hüsniye Ölmez, inasi Tur, Sabahattin Acar, Mehmet Selim Kurbanolu, Mesut Be ta ve Vedat Erten'in dosyalarında hem maddi hem de usul yönünden Sözle me'nin 3. maddesinin ihlal edildi ine;

3. Oybirli iyle, Sözle me'nin 5/1. maddesinin ihlal edildi ine;

4. Oybirli iyle, Tahir Elçi, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem ve Mehmet Selim Kurbanolu'nun dosyalarında Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi ine;

5. Oybirli iyle, ba vuru sahiplerinin 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altındaki iddialarını ayrı olarak incelenmesine gerek olmadı na;

6. Oybirli iyle, Sözle me'nin eski 25. maddesinin ihlal edilmedi ine;

7. 1'e kar ı 6 oyla,

(a) Sorumlu Devlet'in kararın son bulmasından itibaren üç ay içerisinde Sözle me'nin 44/2. maddesi uyarınca ba vuru sahiplerine a a ıdaki miktarlarda tazminat ödemesine;

(i) Tahir Elçi'ye 1.510 euro maddi, 25.200 euro manevi tazminat,

(ii) Nevzat Kaya'ya 1.660 euro maddi, 6.600 euro manevi tazminat,

- (iii) inasi Tur'a 1.750 euro maddi, 15.000 euro manevi tazminat,
 - (iv) Sabahattin Acar'a 1.750 euro maddi, 15.000 euro manevi tazminat,
 - (v) Niyazi Çem'e 1.510 euro maddi, 25.500 euro manevi tazminat,
 - (vi) M. Selim Kurbanolu'na 1.600 euro maddi, 12.000 euro manevi tazminat,
 - (vii) Meral Dani Be ta 'a 1.720 euro maddi, 36.000 euro manevi tazminat,
 - (viii) Mesut Be ta 'a 1.720 euro maddi, 14.400 euro manevi tazminat,
 - (xi) Vedat Erten'e 1.510 euro maddi, 10.200 euro manevi tazminat,
 - (x) Baki Demirhan'a 1.720 euro maddi, 7.200 euro manevi tazminat,
 - (xi) Arif Altinkalem'e 1.720 euro maddi, 8.500 euro manevi tazminat,
 - (xii) Gazanfer Abbasio lu'na 1.720 euro maddi, 14.400 euro manevi tazminat,
 - (xiii) Fuat Hayri Demir'e 1.210 euro maddi, 2.100 euro manevi tazminat,
 - (xiv) Hüsniye Ölmez'e 1.720 euro maddi, 36.000 euro manevi tazminat,
 - (xv) mam ahin'e 1.420 euro maddi, 4.200 euro manevi tazminat ve
 - (xvi) Arzu ahin'e 1.420 euro maddi, 4.200 euro manevi tazminat.
- (b) Sorumlu Devlet'in, üç aylık süre içerisinde başvuru sahiplerine masraf ve harcamalar için 46.240 euro ödemesine;
- (c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerindeki miktarlara uygulanabilir her türlü verginin eklenmesine;
- (d) Yukarıdaki (a), (b) ve (c) bentlerindeki miktarların ödeme zamanı ngiliz Sterlinine çevrilmesi suretiyle başvuru sahiplerinin belirtece i banka hesap numaralarına yatırılmasına;
- (e) gecikme faizi oranının, Avrupa Merkez Bankası'nın uygulandı oldu u faiz oranının %3 fazlası olarak hesaplanmasına,

8. Hakkaniyete dair di er taleplerin reddine karar vermi tir.

DAVADA ATIF YAPILAN D İ ER KARARLAR

1. Özkan ve Di er 31 Ki i v. Türkiye başvuru no. 21689/93
2. Çekirge v. Türkiye başvuru no. 21895/93
3. Ertak v. Türkiye başvuru no. 20764/92
4. Özgür Gündem v. Türkiye, başvuru no.23144/93
5. Nebahat Akkoç v. Türkiye, başvuru no. 22947/93
6. Demir ve Di erleri v. Türkiye, 23 Eylül 1998
7. Aksoy v. Türkiye, 18 Aralık 1996
8. Akdivar ve Di erleri v. Türkiye, 16 Eylül 1996
9. arlı v. Türkiye, 22 Mayıs 2001
10. Asenov v. Bulgaristan, 28 Ekim 1998
11. rlanda v. Birle ik Krallık, 18 Ocak 1978

12. Selmouni v. Fransa, 28 Temmuz 1997
13. Ribitsch v. Avusturya, 4 Aralık 1995
14. Tekin v. Türkiye, 9 Haziran 1998
15. McKerr v. Birle ik Krallık kararı, ba vuru no. 28883/95, 4 Nisan 2000
16. Av ar v. Türkiye
17. Fox, Campbell ve Hartley v. Birle ik Krallık, 30 A ustos 1990
18. Contrada v. talya
19. Winterwerp v. Hollanda, 24 Ekim 1979
20. Van der Leer v. Hollanda, 21 ubat 1979
21. en v. Türkiye, 17 Haziran 2003
22. Soc v. Hırvatistan, 9 Mayıs 2003
23. Niemitz v. Almanya, 16 Aralık 1992

PROSEDÜR

1. Söz konusu karar Türk vatanda ı olan Tahir Elçi, Nevzat Kaya, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem, Mehmet Selim Kurbanolu, Meral Danı Be ta , Mesut Be ta , Vedat Erten, Baki Demirhan, Arif Altinkalem, Gazanfer Abbasiolu, Fuat Hayri Demir, Hüsniye Ölmez, mam ahin ve Arzu ahin (ba vuru sahipleri) tarafından 21 Aralık 1993 ve 28 Nisan 1994 tarihlerinde Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'nin (Sözle me) eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti Devleti (Hükümet) aleyhine Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na (Komisyon) yapmı oldukları 23145/93, 25091/94 numaralı ba vurulardan kaynaklanmaktadır. Ba vurular 9 Eylül 1994 tarihinde birle tirilmi tir.

2. Ba vuru sahipleri önce Profesör Kevin Boyle, Profesör Françoise Hampson tarafından temsil edilmi ler daha sonra yerlerine Alice Faure Walker ve Anke Stock tarafından destek olunan ve ngiltere'de görev yapan avukatlar Timothy Otty ve Philip Leach geçmi tir. Ba vuru sahipleri ayrıca Mustafa Sezgin Tanrıku, Osman Baydemir ve Mehmet Emin Aktar adlı Türk avukatların da yardımını almı lardır. Türk Hükümeti ise, Mahkeme'de di erlerinin yanında, özellikle Aslan Gündüz, ükrü Alpaslan ve Münci Özmen aracılı ıyla temsil edilmi tir.

3. Tüm ba vuru sahipleri avukat olup, Kasım ve Aralık 1993 tarihlerinde bazı suçlara karı tıkları iddiasıyla gerçekte ise Devlet Güvenlik Mahkemeleri önünde yargılanan sanıkları savundukları ve insan hakları konusu ile ilgilenmeleri gerekçesi ile güvenlik görevlileri tarafından gözaltına alınmı lardır. Tüm ba vuru sahipleri gözaltına alınmalarının kanunsuz oldu unu (Sözle me'nin 5. maddesi) iddia etmi tir. Bazı ba vuru sahipleri - Tahir Elçi, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem, Mehmet Selim Kurbanolu, Meral Danı Be ta , Mesut Be ta , Vedat Erten ve Hüsniye Ölmez-gözaltında buldukları süre içerisinde kendilerine i kence veya kötü muamele yapıldı ını (3. madde) iddia etmi lerdir. Tahir Elçi, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem ve Mehmet Selim Kurbanolu, gözaltına alındıkları esnada yapılan arama ve el koyma i lemleri hakkında da ikâyette bulunmı lardır (Sözle me'nin 8. ve 1 No.lu Protokolün 1. maddesi). Dava konusu ba ka bir ikayette ise, Tahir Elçi, mam ahin, Arzu ahin, Sabahattin Acar ve Baki Demirhan'ın Sözle me organlarına ikayette bulunma haklarının kısıtlanması iddiasıdır (eski 25. madde, imdi 34. madde).

4-9. Ba vurular, Komisyon tarafından 2 Aralık 1996 tarihinde kısmen kabul edilebilir bulunmu tur. Komisyon delegeleri 7-11 Aralık 1998 tarihlerinde Ankara'da tarafların ifadelerine ba vurmu tur. Dava 1 Kasım 1999 tarihinde Mahkeme'ye sevk edilmi tir. Burada ilk olarak 2. Daireye sevk edilen ba vuru, Mahkeme'nin Dairelerinin olu umunun de i mesiyle 4. Daireye gönderilmi tir.

OLAYLAR

I. DAVAYA KONU OLAN OLAYLAR

10. Dava, ba vuru sahiplerinin, Kasım ve Aralık 1993 tarihlerinde PKK (Kürdistan ç i Partisi) ile ilgili ba lantıları hakkında ifadelerinin alınması amacıyla güvenlik güçleri

tarafından gözaltına alınmaları ile ilgili olayları içermektedir.

11-12. Dava konusu olayların gelişimi hakkında taraflar arasında anlaşmazlık vardır. Komisyon, olayları araştırmak için bir temsilci grubunu Ankara'ya göndermiş ve grup 7-11 Aralık 1998 tarihleri arasında çeşitli ifadelerin ifadelerine başvurmuştur. Bu ifadeler ve tarafların olayları anlatımını ana dosya'daki bölümlerde sunulmuştur.

A. Başvuru sahiplerinin olaylar hakkındaki mütalaaları

1. Tahir Elçi'nin dosyası

13. 23 Kasım 1993 günü saat sabah 08:30 sıralarında iki sivil polis Tahir Elçi'nin Cizre'deki bürosuna gitmiştir. Arandıktan sonra başvuru sahibi jandarma karakoluna götürülmüştür. Saat 10:00'da altı polis memuru, başvuru sahibi ile birlikte tekrar büroya gitmişlerdir. Burada yaptıkları arama neticesinde başvuru sahibinin tüm defterlerine, avukatlık diplomasına, dava dosyalarına (özellikle Komisyon'a yapılan başvuru dosyalarını; Özkan ve Diğer 31 Kişi v. Türkiye başvuru no. 21689/93, Çekirge v. Türkiye başvuru no. 21895/93 ve Ertak v. Türkiye başvuru no. 20764/92), gazete arşivine (Özgür Gündem, Özgür Halk ve Rawson), dergi ve kitaplarına el koymuşlardır. Saat 11:00'da polisler başvuru sahibini evine götürmüşler, burada da arama yapmışlar fakat herhangi bir belge el koymamışlardır. Bir gün sonra Cizre Jandarma Komutanlığı'na götürülünceye kadar polis karakolunda tutulmuştur.

14. Başvuru sahibi, Cizre polisi tarafından kendisine kötü muamele yapıldığını iddia etmiştir. Burada çırılçıplak soyulmuş, hakarete uğramış, tehdit edilmiş ve dövülmüştür. Aynı zamanda testisleri sıkılmış ve üzerine soğuk su dökülmüştür. Bu uygulama yaklaşık bir saat sürmüştür. Daha sonra kendisini Cizre Bölge Jandarma Komutanlığı'na götürmüşlerdir. Birkaç gün süreyle zemin katta gözleri bağlı şekilde kalmıştır. Daha sonra buradan da Diyarbakır Bölge Jandarma Komutanlığı'na götürülmüştür.

15. 25 Kasım 1993 tarihinde başvuru sahibinin kardeşi, Tahir Elçi'nin 24 Kasım günü gözaltına alındığı hususunda soruşturma yetkilileri tarafından bilgilendirilmişlerdir.

16. Başvuru sahibi 10 Aralık 1993 tarihinde tutuklanıncaya kadar herhangi bir haberleşme imkanı bulunmaksızın (incommunicando) Diyarbakır'da gözaltında tutulmuştur. Bu süre içerisinde müvekkillerinin Komisyon'a yapmış oldukları başvuruları doldurduğunu gerekçesiyle iken altında sorgulandığını iddia etmiştir. Söz konusu başvurularla ilgili yazımlar ve belgeler sorgulama esnasında önüne getirilmiştir. Bu belgeler ile PKK ile ilişkisini ve PKK'ya elçilik yaptığını itiraf etmiş olduğünü iddia etmiştir. Bu iddiayı reddettiğinde kendisine iken yapılmıştır. Sorgulamaya katılanlar özellikle Komisyon'a tahmini olduğı dosyalardan Ormaniçi köyünde olan olaylar ile ilgili dosya1 sebebiyle kendisine saldırmış ve küfür etmişlerdir. Başvuru sahibi, baskın ve soyulmuştur. Köylerin boşaltılması ve kaybolma olayları ile ilgili iddiaları takip etmesi durumunda ölümle tehdit edilmiştir. Bir keresinde askeri bir araçla kırsal bölgeye götürülmüş ve öldürüleceği söylenmiştir. Buna rağmen kendisine hortumla soğuk su sıkılana (Niyazi Çem gibi) ve testisleri ezilene kadar herhangi bir ifade metnini imzalamayı reddetmiştir.

17. Jandarma komutanlığında, gözleri bağlı şekilde hiç kimseyle konuşmasına ve aya kalkmasına izin verilmeksizin beton bir zeminde yatmaya zorlanmıştır. 24 saatli bir sürede kendisine bir dilim ekmek verilmiş ve iki kere tuvalete gitmesine izin verilmiştir. Başka ihtiyaçlar için yapılacak bir istek yeni iken seansının başlaması için yeni bir bahaneden başka bir sonuç getirmeyecektir.

18. 10 Aralık 1993 günü, kendisine, Pişmanlık Yasasından faydalanan PKK itirafçısı Abdülhakim Güven'in iddialarına dayanan suçlamaların yapıldığı bir savcının önüne çıkartılmıştır. Bürosunda yasaları bir dergi ve evrak bulunduğünü iddia edilmiştir. Başvuru

sahibi, arama esnasında arama mahallinde olan ve arama tutanağını imzalayan kardeşi Ömer ve Mehmet'in bu yanlışlığı ispat edebileceklerini ileri sürmüştür. Sahte bir arama tutanağı (orijinal olmayan ve faks çekilmiş) gerçeğin yerine mahkemeye verilmiştir.

19. Bava vuru sahibi, 10 Aralık 1993 ila DGM'de yapılan duruşma tarihi olan 17 Ocak 1994 tarihine kadar hakim kararıyla tutuklu kalmıştır. Avukatlarının tüm taleplerine rağmen dava dosyaları ve Komisyon ile yapılan yazışmaları bir daha kendisine geri verilmemiştir. Bu sebeple işi onarılamayacak şekilde zarar görmüştür ve bu sebeple Diyarbakır'a taşınmak zorunda kalmıştır.

2. mam ve Arzu Şahin'in dosyaları

20. mam Şahin 7 Aralık 1993 günü, İstanbul'da, DGM'de görülmekte olan bir davayı izlerken polis tarafından göz altına alınmıştır. Terörle Mücadele bünyesinde bir müddet tutulduktan sonra evine götürülmüştür ve burada bir arama yapılmıştır. Yapılan aramada suç unsuru olabilecek hiçbir belge el konulmamıştır. Karısı, Arzu Şahin de nezarete alınmıştır. Neden göz altına alındıklarına dair kendilerine herhangi bir bilgi verilmeksizin Emniyet Müdürlüğü'ndeki bir hücrede gözleri baskılı bir şekilde tutulmuşlardır.

21. 11 Aralık 1993 günü Diyarbakır'dan gelen sivil jandarmalara teslim edilmişlerdir. mam Şahin, kendisinin, eşi ve jandarmaların Diyarbakır'a uçak biletlerini ödemek zorunda bırakılmıştır. Diyarbakır'da Jandarma 1 Komutanlığı'nda nezarete alınmışlardır. mam Şahin, 14 gün boyunca işkenceye maruz kaldığını, bu süre içerisinde kendisine sadece 200 grama tekabül eden çeyrek ekmek verilmiştir. Eşini göremediği gibi kendisi hakkında bilgi de alamamıştır. Mahkemeye çıkartılmadan önce gece yarısı sorgulanmış, karısına tecavüz edileceği tehdidi altında ve gözleri baskılı iken bazı kağıtları imzalamak zorunda kalmıştır. Bu kağıtların içeriğini bilmemektedir.

22. Arzu Şahin de baskı altında sorgulandığını ifade etmiştir. Diğer bava vuru sahipleri gibi aynı şartlar altında nezarete tutulmuştur; kendisine sınırlı ekmek verilmiş olması ile beraber tuvalete ihtiyacını gidermesi de sınırlanmıştır.

23. 21 Aralık 1993 günü Bay ve Bayan Şahin, DGM Yedek Hakiminin kararıyla çıkartılmıştır. DGM Yedek Hakimi bava vuru sahiplerinin, yukarıda bahsedilen Abdülhakim Güven'in suçlamalarına dayanarak tutuklanmalarına karar vermiştir. mam Şahin bu adamı hiç tanımadığını ve kendisi ile herhangi bir ilişikisinin olmadığını, bantlıları ile ilgili Güven'in bahsettiği cezaevlerinin çoğuna hiç gitmediğini, mahkum ziyaretçi kayıtlarının bunu doğrulayabileceğini belirtmiştir.

24. Bu süreç boyunca bava vuru sahipleri çocuklarını komşularına bırakmak zorunda kalmışlardır.

25. 22 Aralık 1993 tarihli iddianamede Arzu Şahin, diğerleri ile birlikte, Türk Devleti'ni küçük düşürücü belgeler hazırladığını ve bunları Avrupa ülkelerindeki insan hakları kuruluşlarına fakslamakla suçlanmıştır. Bu Bayan Şahin'in Özgür Gündem gazetesinin Komisyon'a Aralık 1993'te yaptığı bava vurunun (Özgür Gündem v. Türkiye, no.23144/93, A HM 2000-II) hazırlanmasındaki rolüne bir atıf olabilir.

26. Bava vuru sahipleri, DGM'ndeki 17 Ocak 1994 tarihli duruşma madan sonra serbest bırakılmışlardır.

3. Nevzat Kaya'nın dosyası

27. 18 Kasım 1993 günü üç silahlı jandarma Kaya'nın bürosunda, rızası doğrultusunda arama yapmışlardır. Buradan Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlığı'na götürülmüştür. J TEM'e teslim edilmeden önce sahtelik raporu alınmıştır.

28. J TEM görevlileri araca bindikten sonra Kaya'nın gözlerini balmıdır. Yolculuk 25 ila 30 dakika sürmüştür. Araçtayken PKK ile bağlantısı olduğu sorulmuş, tokatlanmış ve konu maması durumunda ölümle tehdit edilmiştir. Kaya, PKK'yı desteklediğini yalanlamış ve bazı müvekkillerinin PKK'nın içinde bulunduğu suçlardan yargılanmakta olduğunu söylemiştir. Kaya daha sonra bilmediği bir yere götürülmüştür. Burada bir odaya alınmış ve yere çökmesi emredilmiştir. İnsanların barınmasını ve yüksek sesli müzik çalındığını duymuştur.

29. Ertesi gün bütün akşam Kaya sorgulanmıştır. PKK'nın avukatı olmakla suçlanmış ve kendisini anlatması emredilmiştir. Kaya, PKK ile profesyonel hayatının ötesinde herhangi bir bağlantısı olmadığını konusunda ısrar etmiştir. Kendisinin PKK'nın avukatlarını ayarladığını iddia eden Abdülhakim Güven ile yüzleştirilmiştir. Kaya, mahkumların temsilcisi olan Güven ile daha önce müvekkillerini görmek için gittiği Diyarbakır E tipi Cezaevinde karışmıştır.

30. Ertesi gün Kaya, cinsel organlarına zarar verilmesi tehditleriyle karıştı ve kenceyin devam ettiği sorgu odasına tekrar götürülmüştür. Kaya, PKK ile iddia edilen iddialarını reddeden bir ifade yazmıştır. Gözaltında tutulanların hepsinin gözleri kapalıdır ve yerde beton üzerinde uyumak zorunda bırakılmıştır. Her gün yarım ekmek ve iki kere tuvalete gitme izni verilmiştir. Gözaltına alınmasında 7 veya 8 gün sonra, Kaya ve arkadaşları iki buçuk gün süren açlık grevi yapma kararı almışlardır.

31. 8 Aralık 1993 gecesi, herkes birer birer kaldırılmış ve bazı kağıtlar imzalatılmıştır. Kaya ilk denemede bunları imzalamamıştır. İkinci denemede Fuat Hayri Demir, kendisi haricinde herkesin kağıtları imzaladığını söylemiştir. Daha sonra kağıtları okumadan imzalamaya zorlanmıştır. Bu yüzden içeriği hakkında herhangi bir bilgisi yoktur. Meslektaşları Bayan Elçi, Behta ve Ölmez ile Bay Çem'in kötü sağlık şartları sebebiyle 9 Aralık 1993 günü kimse mahkemeye çıkartılmamıştır.

32. 10 Aralık 1993 günü mahkemeye çıkartılmadan evvel sağlık raporu alınmıştır. Doktorun jandarmalardan çekindiği açıkça belli olmaktadır ve raporunda kence ile ilgili bir bulguya rastlanmamıştır. Serbest bırakıldıktan sonra Kaya, böbrek ve mide sorunları sebebiyle tedavi olmuştur.

4. İncisi Tur dosyası

33. 15 Kasım 1993 akşamı, bavuru sahibi, babasının rızası doğrultusunda evi arandıktan sonra polis tarafından gözaltına alınmıştır. Arama tutanağında suç unsuruna rastlanılmadığı yazılmıştır. Bavuru sahibi, herhangi bir yetki ve mahkeme kararı olmaksızın yakalanmasına karşı çıkmıştır (Tur, 1991, 1992 ve 1993 tarihlerinde PKK faaliyetleri ile bağlantısı sebebiyle üç kere yakalanmış, sonucunda ise olayın geçtiği zamanda temyizde olan hapis cezası almıştır).

34. Tur, daha sonra Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığına teslim edilmiş ve burada 26 gün boyunca (resmi makamlara göre 25) sorgulanmıştır. Eski bir PKK mensubu, itirafçı Abdülhakim Güven, bavuru sahibi ile yüzleştirilmiş ve kendisini PKK'ya yardım eden avukatlardan olmakla itham etmiştir. Suçlamalar, PKK ve bu örgütle olan organik bağlantılar ile ilgili belgelerin cezaevleri arasında taşınması üzerinde yoğunlaşmıştır. Bavuru sahibi, daha önceden hazırlanmış ifade tutanaklarını imzalamaya zorlanmıştır. Belgelerin muhtevası hakkında bir bilgisi yoktur. Daha sonra bilgilendirildiğinde bunları reddetmiştir.

35. Bavuru sahibi, gözaltında kaldığı sürece ciddi şekilde dövüldüğünü, infaz edilmekle tehdit edildiğini, hakarete uğradığını, uykusuz ve aç bırakıldığını ve çoğu zaman gözlerinin balmı olduğunu iddia etmiştir. Tahir Elçi, Niyazi Çem ve Meral Danış Behta suçlarıyla kenceye maruz kaldıklarını beyan etmiştir.

36. 10 Aralık 1993 günü, hakim nezarette alınan ifadeleri göz önüne almadan ba vuru sahibini serbest bırakmış tır.

5. Sabahattin Acar dosyası

37. 15 Kasım 1993 akşamı saat 18:30 sıralarında Acar'ın kapısı polis tarafından çalınmış tır. Acar, polis oldu unu söyleyen ki ilerce son zamanlarda bölgedeki insan hakları çalış anlarının kaçırılması ve öldürülmesi olaylarını dü ünerek, kapıdakilerin do ru söyledi ini tespit etmek için DGM Savcısını aramış tır. Kuzeni Burhan Acar bir misafiri ile beraber evdedir. Üç saat sonra Diyarbakır jandarmasından Acar'ın tanıdı ı bir yetkilinin gelmesi ile beraber Acar yakla ık 15 polis, jandarma ve özel tim görevlisine kapıyı açmış tır. Daha sonra evinde iki saat süren sıkı bir arama yapılmış tır.

38. Ba vuru sahibi, bazı kitapları, kasetleri nşan Hakları Derne i yönetimindeyken hazırladı ı bazı makaleleri ile birlikte jandarmalar tarafından evinden alınmış tır. Jandarma komutanlı ına gidene kadar gözleri ba lanmış tır. Yakalanması ile ilgili sebepler kendisine bildirilmemi tir. Burada kendisine bir battaniye verildikten sonra karanlık, nemli bir hücreye kapatılmış tır. Bu arada dı arıdaki hava sıcaklı ı sıfırın altındadır.

39. Gözaltına alınmasının üçüncü gününde sorgu için bir yere götürülmü tür. Burada kendisine Londra merkezli Kürt nşan Hakları Projesi ile ili kisi ile beraber PKK ile bir ili kisi olup olmadığı , DGM önünde PKK militanlarının yargılanmasına katılıp katılmadığı ve insan hakları konusunda raporlar hazırlayıp hazırlamadığı sorulmu tur (Buradan kendisinin Nebahat Akkoç v. Türkiye, no. 22947/93 ba vurusuna bir atıf yapıldığı çıkartılabilir). Daha sonra itirafçı Abdülhakim Güven ile yüzle tirilmiş tir. Ba vuru sahibi kendisine yöneltilen suçlamaları reddetti inde dı arı çıkartılmış ve kıyafetleri çıkartılmış tır. Kırsala götürülüp öldürülmekle tehdit edilmiş tir. Sorgulamalar süresince tokatlanmış , tekmelenmiş ve dövülmü tür. Ba vuru sahibi son olarak gözleri ba lı bir halde iken hasta ve korkmuş oldu u için bir ifade tutana ını imzalamış tır.

40. Gözaltında kaldığı sürece günde iki kere tuvalete gitmesine izin verilmiş tir. Yine günlük olarak sadece bir dilim bayat eklemek verilmiş tir.

41. 26 gün sonra (resmi makamlara göre 25) 10 Aralık 1993 günü, imzaladığı tutanaklar hakkında bilgi edindiği DGM Savcısı önüne çıkartılmış tır. Bu tutanaklarda sorgulamalar sırasında bahsi geçmemiş bir çok eylem ile suçlanmaktadır. Buradan Diyarbakır E-Tipi Cezaevine gönderilmiş tir.

6. Niyazi Çem dosyası

42. Ba vuru sahibi, 23 Kasım 1993 günü, İstanbul DGM binası önünde ö le vakti TEM übe Müdürlü ünde görevli be polis memuru tarafından gözaltına alınmış tır. 23 Kasım tarihli yakalama tutana ında, ba vuru sahibinin, Diyarbakır Jandarma Komutanlı ı'nın iste i üzerine kurye olarak PKK'nın kurumsal faaliyetlerine katılmak gerekçesi ile yakalandığı belirtilmektedir. Yine aynı tarihli "muvafakatlı ev arama tutana ı"nda ba vuru sahibinin DGM Ba savcısının izini ile yakalandığı vurgulanmış tır.

43. Çem, Emniyet Müdürlü üne götürülmü tür. Bu arada evi aranmış fakat herhangi bir e yasına el konulmamış tır. Çantası da aranmış ve akşam kaldığı ko u a atılmış tır.

44. 26 Kasım 1993 günü Bursa Osmangazi'ye gönderilmiş , ertesi akşam tekrar Gayrettepe'ye getirilmiş tir. 28 Kasım günü ba vuru sahibi ve Bursa'dan bir üpheli, hava yolu ile Diyarbakır Jandarma Komutanlı ı bünyesindeki J TEM görevlilerine teslim edilmiş tir.

45. Çem, ilk iki gün sorgulanmamış tır. Sorgulama 1 Aralık günü saat 23:30 gibi

ba lamı tır. Ba vuru sahibi, Rıza Altun'a PKK'ya katılmak üzere stanbul'a kadar e lik etmek ve buradan da yurt dı na çıkmasını sa lamak, cezaevleri arasında PKK'nın kuryeli ini yapmak, PKK'nın stanbul ve Avrupa ile olan ili kilerini düzenlemek, Özgür Gündem ve Özgür Halk gazeteleri gibi PKK'nın siyasi kolları ile ili kileri olmak ile suçlanmı tır. Ba vuru sahibi, PKK ile olan ili lerini reddetmi DGM'ler önünde savunmalarını yaptı ı belli müvekkilliği haricinde di er iddiaları da kabul etmemi tir. Bunun üzerine kendisine küfür edilmi , vurulmu ve saçları çekilmi tir. Abdülhakim Güven içeriye alınmı ve bu ahıs da ba vuru sahibini kurye olmak ile itham etmi tir. Ba vuru sahibi, Güven'in "Pi manlık Yasası"ndan faydalanmak amacıyla bunları uydurdu unu, cezaevlerindeki müvekkilliğini görmek amacıyla yaptı ı ziyaretlerdeki durumunu anlatmı ve bu ahıs ile bir kere kar ıla tı ını beyan etmi tir. Ertesi gün de sorgulanmı , aynı ithamlara maruz kalmı ve kendisi de bunları reddetmi tir.

46. Ba vuru sahibi, gözaltında kaldı ı 18 gün (resmi makamlara göre 17 gün) boyunca; dövüldü ünü, tehdit edildi ini, küçük dü ürüldü ünü, kendisine hakaret edildi ini, yüksek seste müzik dinlemeye, so uk ve beton bir zeminde uyumaya zorlandı ını ve gözlerinin her zaman ba landı ını ifade etmi tir. Kendisine günde yarım ekmek verilmi ve iki kere tuvalet imkanı tanınmı tir.

47. Tahir Elçi ile beraber çırılçıplak soyulmu , 9 Aralık günü, içerikleri hakkında kendilerine bilgi verilmeyen ifade tutanaklarını imzalamayı kabul etmedi i için kendisine basınçlı so uk su sıkıldı ını iddia etmi tir. Tahir Elçi, Meral Danı Be ta ve Hüsniye Ölmez de aynı muameleye maruz kalmı tır. Herkes Hüsniye Ölmez'in çı lıklarını duymu tur.

48. 8 Aralık ak amı boyunca, sorgulamacılar, okumasına izin vermedikleri bir ifade tutana ını imzalatmaya çalı mı lardır. Bunu reddetti i için dövülmü tür. 9 Aralık günü tekrar aynı tutanak imzalatılmaya çalı lmı yine ret cevabı alınınca Tahir Elçi ile beraber yukarıdaki paragrafta bahsedilen muameleye maruz bırakılmı lardır. Ertesi gün mahkemeye çıkartılmı tır.

7. Mehmet Selim Kurbanolu dosyası

49. 20 Kasım günü ba vuru sahibi, sabah saat 07:20'de, jandarmalar tarafından evinde yakalanmı tır. Evi aranmı , hiçbir eye el konulmamı tır. Kurbanolu, yakalanma sebebinin, cezaevlerindeki müvekkilliğini ziyaret etti inde tanı tı ı ve kendini kurtarmak isteyen Abdülhakim Güven'in gerçek olmayan ifadeleri oldu una inanmaktadır. Aynı zamanda yakalanmasının Avukatlık Kanunu'na aykırı olması sebebi ile kanunsuz oldu unu dü ünmektedir.

50. Ba vuru sahibinin gözleri ba lanmı ve Diyarbakır l Jandarma Komutanlı ı'na götürülmü tür. Tuvaletin yanında, sadece bir battaniye ile yerde yatmak zorunda bırakıldı ı nemli ve kalabalık bir koridora yerle tirilmi tir. Herkesin gözü ba lı oldu u için di er avukatlarla sesli ili ki kurabilmi tir.

51. Nezaretteki 21 gün (resmi makamlara göre 20 gün) boyunca, yumruklandı ını, tokatlı ını, tekmelendi ini, ölümle tehdit edildi ini ve gözlerinin hep ba lı oldu unu iddia etmi tir. Günde yarım ekmek haricinde hiçbir ey yemesine imkan verilmemi tir. Daha önceden hazırlanmı , uydurma bir arama tutana ını (PKK'nın bir notuna el konuldu unu içeren) ve Cumhuriyet Savcısının kar ısında daha sonra reddedece i bir ifade tutana ını imzalamaya zorlanmı tır.

52. 10 Aralık günü, serbest bırakıldı ı Diyarbakır DGM önüne çıkartılmı tır. 15 Aralık günü Cumhuriyet Savcısının temyiz talebi sebebiyle tekrar yakalanmı ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevine gönderilmi tir.

8. Meral Danı Be ta dosyası

53. Bayan Be ta ve kocası 16 Kasım 1993 günü sabah saatlerinde Diyarbakır DGM çıkışı nda gözaltına alınmışlardır. Kontr-gerilla olduklarını söyleyen ki ilerce araba ile Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlığı na götürülmüşlerdir. Yolculuk süresince ba vuru sahibi ve kocası ölümle tehdit edilmişlerdir. Birkaç saat bir duvara bakacak şekilde ayakta bekletilmişlerdir. Daha sonra çok so uk ve karanlık bir hücreye kapatılmışlardır. Kendisine bir battaniye verilmiştir. Yarım saat sonra sorgu odasına alınmış ve PKK kuryesi olmak ile suçlanmışlardır. i gere i bazı ki ileri ziyaret etmek zorunda oldu unu anlatmışlardır. ki kere tokatlandı nını ve kendisine soyunmasının söylendi ini beyan etmişlerdir. Bluzunu çıkartmak üzereyken tekrar giyinmesi söylenmiştir. tiraf etmesini yoksa kendisine i kence yapılacağı söylenmiştir. Buradan tekrar hücrelerine götürülmüşlerdir. Ertesi gün tüm ak am boyunca tekrar sorgulanmışlardır. nsan Hakları Derne inin sekreteri olmak ve PKK için çalı makla itham edilmişlerdir. Bir hafta boyunca Dernek'teki faaliyetleri özellikle de Türkiye aleyhine Avrupalı kurulu lara yapılan ba vurular hakkında sorgulanmışlardır.

54. Mahkemeye çıkartılmadan iki gün önce gece yarısı ko u undan alınmış ve kendisinden bazı ka ıtları imzalaması istenmiştir. Okumadan imzalamayı reddetmiş, bunun üzerine ba ka bir yere götürülmüş, burada i kence görmüş, soyulmuş, sürekli hakaretlere maruz kalmış, ve her defasında en az bir saat süreyle üç kere basınçlı so uk su altına tutulmuşlardır. Kocasının önünde i kence yapılmakla tehdit edilmiştir. So uk su uygulaması sebebiyle zatürre olmuşlardır.

55-56. Nezarete geçirdi i 25 gün (resmi makamlarca 24 gün) ba vuru sahibine iki kere tuvalete gitme izini ve bir parça ekmek verilmiştir. Bu sürece yine sa ır edici şekilde müzi e maruz kalmış ve di erlerinin çı lıklarını duymuştur. 10 Aralık 1993 tarihinde serbest bırakılmışlardır.

9. Mesut Be ta dosyası

57. Bay Be ta da 16 Kasım günü yakalanmalarına müteakip e iyle aynı muamelelere maruz kalmışlardır (par.53). Jandarma komutanlığı nda so uk bir hücreye kapatılmışlardır. Kendisine nezarete kaldı ı sürece bir dilim ekmek verilmiştir.

58. PKK kuryesi olmakla suçlanmışlardır. Ba vuru sahibi, sadece kendisine gelen her türlü dosyayı kabul eden bir avukat oldu unda ısrar etmişlerdir. Sık sık sorgu odasına götürüldü ünü, yolda dövüldü ünü ve i kenceyle tehdit edildi ini beyan etmişlerdir. Nezarete kaldı ı 25 gün (resmi makamlara göre 24 gün) boyunca gözleri ba lanmış, çok yüksek sesli milliyetçi arkılar dinlemeye zorlanmışlardır. Karısına yöneltilen cinsel tehditlerle bir ifade tutana nını imzalamaya zorlanmışlardır.

59. Ba vuru sahibi, 10 Aralık 1993 günü DGM savcısı önüne çıkartılmışlardır. Kendisine yöneltilen suçlamalar eski bir PKK'lı olan, itirafçı Abdülhakim Güven'in ifadelerine dayanmaktadır. Serbest bırakılmış fakat 14 aralık günü Savcının temyizi sebebiyle tekrar yakalanarak Diyarbakır E-Tipi Cezaevine gönderilmişlerdir. DGM önündeki 17 ubat 1994 tarihli duru ma sonrasında serbest bırakılmışlardır. Jandarma nezaretindeyken maruz kaldı ı so uk su tutulması sebebiyle zatürre oldu unu iddia etmişlerdir.

10. Vedat Erten dosyası

60. 20 Kasım 1993 tarihinde ba vuru sahibi Diyarbakır DGM'den ayrılırken jandarmalar tarafından yakalanmış ve 1 Jandarma Komutanlığı 'na götürülmüşlerdir. Burada siyasi davaları alması ile ilgili sorgulanmışlardır. Ba vuru sahibi, Erten, bir avukat olarak bunun, görevi oldu unu ve tüm davalarının siyasi olmadığını söylemiştir. Erten, çırılçıplak soyulmuş, kendisine hakaret edildi ini, tekmelendi ini ve tokatlandı nını iddia etmiş ve meslekta ları, bayan Elçi, Çem, Be ta ve Ölmez'in de soyulmuş ve tazyikli so uk suya tutulduklarını söylemiştir. Abdülhakim Güven tarafından, kendisinin kabul etmedi i asılsız iddialarda bulunmuşlardır.

61. 8 Aralık 1993 günü bazı ka ıtları imzalamaya zorlanmı ve kendisi de korktu u için bunları imzalamı tır. Gözleri kapalı oldu u için ka ıtların muhtevası hakkında bilgisi yoktur. Nezarette kalma ko ulları insanlık dı ıdır: günlük bir dilim ekmek ve iki kere tuvalet ihtiyacı izni. Dahası, gözaltında tutulan herkes ıslak bir koridorda tutulmaktadır.

62. 10 Aralık günü mahkemeye çıkartıldı nda, Abdülhakim Güven tarafından kendisine yöneltilen suçlamaları ö renmi tir. Savcı, kendisini PKK'nın belgelerini bulundurmakla suçlamı tır. Ba vuru sahibi, bunun imkansız ve mantıksız oldu unu söylemi tir. Zira, kendisi meslekta larının yakalanma furyası ve Abdülhakim Güven hakkındaki söylentiler hakkında bilgi sahibidir ve bu tip belgeleri yanında ta ıması için aklını kaybetmesi gerekti ini iddia etmi tir.

63. Ba vuru sahibi, serbest bırakılmı tır fakat daha sonra Cumhuriyet Savcısı'nın itiraz talebi sonucu çıkartılan 14 Aralık 1993 tarihli yakalama müzekkeresi icabınca tekrar yakalanmı ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevi'ne konulmu tur. 17 Aralık 1993 günü DGM'si kararı ile serbest bırakılmı tır.

11. Baki Demirhan dosyası

64. 16 Kasım 1993 günü ba vuru sahibi, Diyarbakır DGM'den ayrılırken yakalanmı ve I Jandarma Komutanlı ına götürülmü tür. Genel olarak, PKK itirafçısı Abdülhakim Güven'in, kendisi aleyhine; PKK'nın kuryeli ini yapmak ve cezaevlerine yasa dı ı maddeler (sustalı bıçak gibi) sokmak gibi ithamlar hakkında bilgilendirilmi ba vuru sahibi de bunları reddetmi tir.

65. Ba vuru sahibinin karde i de, Bay Güven adı altında yakalanmı tır. Güven de ba vuru sahibinin müvekkilliği ile yaptı ı tüm görü melere katılmı tır. Ba vuru sahibinin, Güven ile birlikte, gözleri ba lanmı tır. çeri ini bilmedi i bazı tutanakları kendisine yapılan psikolojik baskılar sebebiyle imzalamı tır. 10 Aralık 1993 günü serbest bırakılmı tır.

12. Arif Altınkalem dosyası

66. 16 Kasım 1993 günü ba vuru sahibi, saat 16:30 sıralarında Diyarbakır DGM'den ayrılırken, Meral Danı Be ta , Mesut Be ta ve Baki Demirhan ile birlikte yakalanarak I Jandarma Komutanlı ına götürülmü tür. DGM'leri önünde savundu u davalar hakkında sorgulanmı tır. Tutuklu PKK'lılara, kuryelik yapmak ve yaptı ı i sebebiyle ücret almamak suretiyle yardım etmekle suçlanmı tır. Ba vuru sahibine, PKK itirafçısı, Abdülhakim Güven'in kendisi ve di er avukatlar hakkında ciddi iddialarda bulundu u söylenmi tir. Ba vuru sahibi, bu iddiaları reddetmi fakat maruz kaldı ı fiziksel ve psikolojik baskı sebebiyle içeri i hakkında bilgisi olmadı ı bazı tutanaklar imzalamı tır. 10 Aralık 1993 günü serbest bırakılmı tır.

13. Gazanfer Abbasio lu dosyası

67. 30 Kasım 1993 günü ba vuru sahibi, ba ka bir avukatın bürosunda iken jandarmalar tarafından yakalanmı tır. Hazırlanan resmi arama tutana nda herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadı ı belirtilmi tir. Abbasio lu, daha sonra I Jandarma Komutanlı ına götürülmü ve PKK mensubu olmak ve PKK'ya yardım etmekle suçlanmı tır. Ba vuru sahibi, bu iddiaları yalanlamı ve i kenceye u ramamak için bazı belgeleri imzalamı tır. Gözleri ba lı oldu u için bunların içeri ini bilmemektedir. 10 Aralık günü serbest bırakılmı tır.

14. Fuat Hayri Demir dosyası

68. 3 Aralık 1993 ba vuru sahibi, saat 12:30 sıralarında Diyarbakır DGM çıkı nda

jandarmalar tarafından yakalanarak I Jandarma Komutanlı 'na çıkartılmış tır. Bir iki gün sonra sorguya alınmış ve PKK için cezaevleri arasında kuryelik yapmak ve PKK'ya yardım ve yataklık yapmakla suçlanmış tır. Kendisine Bay Güven denilen bir şahıs da oradadır ve bu vuru sahibini kendisi gibi itiraf etmeye davet etmiş tır. Bu vuru sahibi, bu iddiaları reddetmiş tır. Kence tehdidi altında, gözleri ba lı oldu u için içeri i hakkında bilgi sahibi olmadığı bazı belgeleri imzalamış tır. 10 Aralık günü serbest bırakılmış tır.

15.Hüsniye Ölmez dosyası

69. 16 Kasım 1993 günü bu vuru sahibi, yakalanarak Diyarbakır I Jandarma Komutanlı 'na götürülmü tür. Çırılçıplak soyuldu unu, gözaltı süresince dayak ve tazyikli su ile i kenceye maruz kaldı nı iddia etmiş tır. Sürekli tehdit edilmiş ve elleri tutulurken, gözleri ba lı oldu u için muhtevassından bilgi sahibi olmadığı bazı belgeleri imzalamaya zorlanmış tır. 10 Aralık günü tutuklanmasına karar verilmiş 17 ubat 1994 günü DGM'nce serbest bırakılmış tır.

B. Olaylar hakkında Hükümetin mütalaaları

70. Abdülhakim Güven'in, terörist örgüt PKK'nın aktif bir üyesi olmak suçu ile yargılandı ı sırada vermiş oldu u ifadeler neticesinde bu vuru sahipleri hakkında bir soru turma ba latılmış tır. Güven, bu vuru sahiplerinin çe itli ekillerde PKK'ya yardım ve yataklık ettiklerini iddia etmiş tır.

71. Bu vuru sahiplerinin, polis veya jandarma nezaretinde geçirdikleri süreler ve bir mahkeme kararı ile tutukluklarının devam ettiği süreler a a ıdaki tabloda verilmiş tır:

Polis veya Jandarma nezaretinde geçirilen süre Bir hakim tarafından verilen karar neticesinde geçirilen tutukluluk süresi

Tahir Elçi23.11.93 - 10.12.9310.12.93 - 17.02.94
mam ahin 07.12.93 - 21.12.9321.12.93 - 17.02.94
Arzu ahin 07.12.93 - 21.12.9321.12.93 - 17.02.94
Nevzat Kaya18.11.93 - 10.12.93
inasi Tur15.11.93 - 10.12.93
Sabahattin Acar15.11.93 - 10.12.93
Niyazi Çem23.11.93 - 10.12.93
Mehmet Selim Kurbanolu19.11.93 - 10.12.9320.12.93 - 17.02.94
Meral Danı Be ta 16.11.93 - 10.12.93
Mesut Be ta 16.11.93 - 10.12.9315.12.93 - 17.02.94
Vedat Erten23.11.93 - 10.12.9315.12.93 - 17.02.94
Baki Demirhan16.11.93 - 10.12.93
Arif Altinkalem16.11.93 - 10.12.93
Gazanfer Abbasio lu30.11.93 - 10.12.93
Fuat Hayri Demir03.12.93 - 10.12.93
Hüsniye Ölmez16.11.93 - 10.12.9310.12.93 - 17.02.94

72. Bu vuru sahiplerine hiçbir zaman kötü muamele yapılmamış tır. Kendilerine kanunun öngördü ü ekillerde davranılmış olup nezaret ko ulları kabul edilebilir seviyededir.

73. 10 Aralık 1993 günü bu vuru sahipleri, Hakim Cafer Sadık Ural'ın kar ısına çıkartılmış lardır. Bay Elçi ve Acar ile Bayan Ölmez haricindeki tüm bu vuru sahipleri serbest bırakılmış lardır. Bununla beraber Diyarbakır DGM Savcısı bu karara itiraz etmiş ve DGM bu vuru sahiplerinden Kurbanolu, Be ta ve Erten'in tekrar tutuklanmasına karar vermiş tır. Bay ve bayan ahin, 21 Aralık 1993 günü Hakim smail Gündüz'ün kar ısına çıkartılmış ve tutukluluk hallerinin devamına karar verilmiş tır.

74. Önceki bir soru turmanın sonucu olarak Diyarbakır DGM savcılarında, Savcı Ünal

Haney, 22 Aralık 1993 günü, bu davadaki ba vuruları sahipleri ve bazı cezaevi görevlilerinin de içerisinde bulundu u 23 kişi hakkında terörist örgüt PKK mensubu olmak ve bu örgüt için faaliyette bulunmak suçlamalarıyla bir iddianame hazırlamıştır. Bunlardan bazıları PKK teröristlerinin silah teminine yardımcı olmak, cezaevlerine sokulması yasak bıçak gibi maddeleri içeri sokmak veya dışarı çıkartmak, PKK'nın lider kadrosundan talimat almak ve bu talimatları uygulamak gibi a ır suçlarla itham edilmişlerdir.

75. 17ubat 1994 günü tüm ba vuruları sahiplerinin DGM önündeki ilk duruşmaları yapılmıştır ve hepsi kefaletle serbest bırakılmışlardır. Kovuşturmada üç önemli tanık mevcuttur. En önemli tanık, PKK itirafçısı olan ba vuruları sahipleri aleyhinde suçlamalarda bulunan Abdülhakim Güven'dir. İkinci tanık, PKK mensubu olan Fatma Demirel'dir. Mahkemede, daha önce vermiş olduğu bir ifadesini tekrarlamak üzere bulunmuş ancak bu ifadenin jandarmalar tarafından i kence altında alındığını beyan etmiştir. Söz konusu ifade PKK mensubu olan avukatlarla ilgilidir. Üçüncü tanığın ifadesi ise yetersiz görülmüştür.

76. Ba vuruları sahipleri aleyhindeki diğer deliller kendilerinin nezarete iken vermiş oldukları ifadelerdir ki bunları da baskı altında verdiklerini iddia etmişlerdir. DGM, bu ifadelerin kabul edilebilirlik konusuna ihtiyatlı yaklaşmıştır. Diğer deliller ise PKK notları, haber bültenleri ve makbuzları gibi illegal belgelerdir. Ba vuruları sahipleri, bunların uydurma olduklarını iddia etmişlerdir.

77. 22ubat 2001 tarihinde DGM, ba vuruları sahipleri aleyhine yürütülen adli işlemleri, benzer veya daha a ır bir suç işlediklerinde adli işlemlerin tekrar ba latılmasını, böyle bir suç işlenmemesi durumunda da dosyanın tamamen kapanmasını öngörecektir. Ekilde beş yıl boyunca ertelemiştir.

C. Sözlü ifadeler

78. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun üç temsilcisi, 7-11 Aralık 1998 tarihleri arasında, Ankara'da, Hüsnüye Ölmez haricindeki diğer tüm ba vuruları sahiplerinin ve bazı Hükümet temsilcilerinin ifadelerine başvurmuştur. Bayan Ölmez, hamile olması ve o günleri tekrar yaşamak istememesi sebebiyle ifade vermemiştir. Alınan ifadeler özetle aşağıda verilmiştir.

1. Tahir Elçi

79-80. Tahir Elçi, 1966 doğumlu olup olay zamanında Cizre'de avukatlık yapmaktadır. Şu an Diyarbakır'da çalışmaktadır. 1993 yılında Cizre'de on avukat vardır ve Elçi, Cizre Barosuna kayıtlıdır. O zaman dilimi içerisinde göz altına alınan kişilerin sayılarının artmasıyla Elçi, DGM önünde daha fazla dosya savunmaya başlamıştır.

81-82. 23 Kasım 1993 günü saat sabah 8:30 sıralarında iki silahlı görevli bürosuna gelerek kendilerine polis karakoluna kadar eşlik etmesini istemişlerdir. Bunun üzerine karakola gitmişlerdir. Bir müddet sonra Elçi, tekrar bürosuna götürülmüştür. Burada yapılan arama esnasında, dava dosyaları, defterleri, kitapları, gazeteleri, dergileri, adres defteri ve diğer belgeleri çuvalara doldurulmuştur. Dava dosyaları arasında Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna yapılan başvurular da bulunmaktadır. Hazırlık aşamasında olan yaklaşık 50 dava dosyası, iç hukuka ilişkin dava dosyalarının aksine bir daha kendisine geri verilmemiştir.

83-84. Elçi, kendisi aleyhine kullanılan ve bürosunda bulunduğu iddia edilen "Yolda Elçi" başlıklı ve ERNK damgalı belge için ise; bu belgenin düzmece olduğunu, görevlilerin kısa bir arama tutanağı hazırladıklarını, suç unsuru herhangi bir şekilde rastlanılmadığını belirten bu tutanağı kardeşi Ömer Elçi'nin de imzaladığını beyan etmiştir.

85. Ba vuruları sahibinin evinde de bir arama yapılmıştır burada da suç unsuru herhangi bir

eye rastlanılmamı tır. Buradan Cizre Emniyet Amirli i'ne götürülmü ve ki isel e yaları alınmı ve gözleri ba lı bir ekilde zemin katta bulunan karanlık bir hücreye konulmu tur.

86. Bir müddet sonra bir grup polis kendisini hücreden çıkartmı , tekmelemi , hakaret etmi ve ölümle tehdit etmi tir. Kıyafetleri çıkartılmı ve üzerine so uk su dökülmü tür. Kendisine evlerinden çıkartılan köylüler ile ilgili davaları neden üstlendi ini ve Türkiye'yi yurt dı nda neden küçük dü ürdü ü sorulmu tur. Ba vuru sahibi, bunun bir sorgulama olmaktan ziyade memurların sinirlerini kendi üzerinde bo altması olarak görmü tür. Bu muamele 15 ila 20 dakika sürmü tür.

87. Ba vuru sahibi, Diyarbakır nsan Hakları Derne i üyesi olması sebebiyle Cizre polisi tarafından daha önce de tehdit edilmi tir.

88-89. O gece Cizre İçe Jandarma Komutanlı na ertesi gün de Diyarbakır I Jandarma Komutanlı na götürülmü tür. Burada gözleri ba lanmı , beton zeminde uyumaya zorlanmı tır. Burada ba vuru sahiplerinden Mehmet Selim Kurbanolu'nun da bulundu u üç ki i vardır. ki veya üçüncü gün Elçi, sorguya alınmı tır. Kendisine PKK ile olan ili kileri sorulmu , bunları reddedince yumruklanmı tir.

90. ki gün sonra tekrar sorgulanmı , Abdülhakim Güven ile yüzle tirilmi tir. Güven, Elçi'nin kendisine Cizre'de PKK'ya yardım için kuryelik yaptı nı söylemi tir. Elçi, bu iddiaları reddetmi ve akabinde dövülmü tür.

91-92. Komisyon temsilcileri, Elçi'ye, Güven'in Berivan adlı PKK ba lantısı ile Elçi'nin evinde buldu tuklarını belirtti i ifadesini sormu lar, Elçi, bu ifadeleri reddetmi ve kendisinin ba arılı bir avukat olması Güven'in ise sıradan bir suçlu ve katil olması sebebi ve kıskançlık saikiyle böyle bir suçlamada bulunmu olabilece ini ileri sürmü tür. Elçi, kendisiyle yapılan iki mülakat ve Güven ile yapılan yüzle tirme tutanaklarının düzmece oldu unu, kendisinin bunları imzalamamasından da bunun anla lılabilece ini ileri sürmü tür.

93. Birkaç gün sonra Elçi kırsal bir araziye götürülmü , arkasından 10 el ate edilmi ve konu ması söylenmi tir. Dönü yolunda tekrar abradan indirilmi ve arkasında yine ate edilmi tir. Elçi çok korkmu tur.

94-96. Üç veya dört gün sonra Cumhuriyet Savcısı'nın önüne çıkartılmı tır. Bununla beraber, ifadesinin daha sonra de i tirilmesinin önüne geçmek için ifade tutana nı imzalamamı , akabinde dövülmü ve hücrelerine geri götürülmü tür. Birkaç gün sonra mahkemeye çıkartılmadan önce bir odaya alınmı , göz ba ları açılmı , imzalaması için önüne bir ifade tutana ı konulmu tur. Görevlilerin tüm hilelerine ra men imzalamayı reddetmi , bunun üzerine çırılçıplak soyulmu ve üzerine basınçlı su tutulmu tur. Testisleri iki veya üç kez sıkılmı tır. Kı aylarında oldukları için donma seviyesine gelmi tir. Kendisi ile birlikte üç ki i daha nezarettedir. Ba vuru sahiplerinden Fuat Hayri Demir bir keresinde Elçi'yi ceketini ile sararak kendisini so uktan korumaya çalı mı tır. Hüsnüye Ölmez'in inledi ini ve a ladı nı duymu tur. Elçi daha sonra tutuldu u eski hücrelerine getirmi tir. Burada bulunan ahıslar belgeleri imzaladıklarını söylemi lerdir.

97-100. Elçi, ba ka bir gün Niyazi Çem ile birlikte aynı ekilde so uk suya tabi tutulmu tur. Aynı anda yüksek sesli, milliyetçi arkılar da çalınmaktadır. Belgeleri imzalamaları aksi takdirde öldürülecekleri söylenmi tir. Bununla beraber ikisi de belgeleri imzalamamı lardır. Çem, stanbul'dan getirilmi tir. Ancak stanbul'dan getirilen di er ahıslar, Bay ve Bayan ahin ile kar ıla mamı tır. Nezarete kaldı ı sürece kendisine günde bir parça ekmek verilmi ve iki kere tuvalete gitmesi sa lanmı tır. Kı olmasına ra men battaniye verilmemi tir. Bazı tutuklulara ince battaniler verilmemi tir. Nezarete alındı ı ilk gün doktor muayenesinden geçmemi tir. Sadece Cumhuriyet Savcısı'nın kar ısına çıkartıldı ı 10 Aralık günü doktora götürülmü fakat doktora bir ikayeti olup olmadı nı sormanın ötesinde kendisini muayene etmemi tir. Elçi, nezaret süresini uzatmamak için kendisine kötü muamele edildi ini söylememi tir. Zaten vücudunda da gözle görülür bir yara yoktur.

101. Elçi, Cumhuriyet Savcısı ve Diyarbakır DGM'ye, maruz kaldığı kötü muameleleri anlatmış fakat ciddiye alınmadığını sezmiştir. 10 Aralık 1993'ten 17ubat 1994'e kadar tutuklu kalmış fakat herhangi bir kötü muameleye uğramamıştır. 17ubat'ta mahkemede kötü muamele iddialarını tekrarladıktan sonra serbest bırakılmıştır. Hakkındaki kovuşturma hala devam etmesine rağmen o tarihten bugüne kadar herhangi bir şey olmamıştır. İlk olarak yasadışı bir organizasyona üye olmakla suçlanmış daha sonra suçlama bu organizasyonun üyelerine yardım ve yataklık etmeye dönmüştür.

102. 1995 veya 1996'da, Cizre'de maruz kaldığı muameleler ile ilgili ifadesinin alınması için Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü'ne çağırılmıştır. 1998 yılında Cizre İlçe Jandarma Kurulunun, Cizre'deki görevliler hakkında men-i muhakeme kararından haberdar edilmiştir. Elçi bu karara itiraz etmiştir. Başvurusunun sonucunu bilmemektedir.

2. Mamur ahin

103-106. ahin, 1958 doğumlu olup olay zamanı İstanbul'da avukatlık yapmaktadır. 7 Aralık 1993 günü, İstanbul DGM'de iken İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü polisleri tarafından yakalanmıştır. Buradan evine gidilmiş ve bir arama yapılmıştır. Elçi ile birlikte Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne götürülmüştür. Görevliler neden nezarete alındıkları sorusuna cevap verememişler ancak Diyarbakır jandarmasının talimatları uyarınca hareket ettiklerini söylemişlerdir. Diyarbakır'dan iki veya üç kişi gelmiş ve havaalanına gitmişlerdir. ahin herkesin bilet parasını ödemiştir. Burada İl Jandarma Komutanlığı'na götürülmüştür.

107-108. ahin, hakkında yapılan suçlamalardan haberdar edilmemiştir. Sorgulanması esnasında Eskişehir Cezaevinin kapatılmasında rol oynamak, cezaevleri arasında PKK kuryeliği yapmak ve Türkiye'yi küçük düşürmekle suçlanmışdır. Eskişehir Cezaevi'nin kapanması için düzenlenen kampanyaya katılmışdır. Kendisine hiç görüşmediği ve tanımadığı Abdülhakim Güven hakkında da sorular sorulmuştur. Güven'in kendisini kuryelikle itham ettiği söylenmiştir. ahin ve Elçi sol görüşlü dosyaları ve PKK dosyalarını savunmakla suçlanmışdır.

109. Beş gün sonra Diyarbakır DGM önüne çıkartılmışdır. Burada Güven'in kendisi aleyhinde resmi olarak suçlamalarda bulunduğunu öğrenmiştir. Nezarete kaldığı sürece Güven ile yüzleştiler.

110. ahin, Türkiye'nin dışında müvekkilleri adına herhangi bir başvuruda bulunmamıştır. Eskişehir Cezaevi'ndeki hücre sistemi ile ilgili olarak iddia edilen insanlık dışı şartlar hakkında İnsan Hakları Derneği ve benzer kuruluşlarla irtibata geçmiştir. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu nezdinde müvekkilleri adına herhangi bir başvuruda bulunmamıştır.

111-113. Kence akabinde ve baskı altında iken imzaladığı ve sonra kabul etmediği bir yüzleşme ve ifade tutanağını imzalamıştır. Bir gün, iki çocuğuna rağmen kendisini ve Elçini gözaltına almaktan dolayı özür dileyen fakat "efi" tarafından emredilene yapmak durumunda olduğunu söyleyen bir DGM Yedek Hakiminin önüne çıkartılmışdır. ahin, 17ubat 1994 tarihinde Elçi ile birlikte serbest bırakılmışdır. İstanbul'daki görevine devam edebilmesi ve ya adını tecrübenin etkilerinden kurtulabilmesi için iki buçuk yıl geçmiştir. Bu arada askerlik hizmetini de yapmıştır. Başvurularında hiç mü terisi kalmamıştır.

3. Arzu ahin

114-115. Bayan ahin 1961 doğumlu olup olay zamanı İstanbul'da avukatlık yapmaktadır. 7 Aralık 1993 günü sabah saat on sıralarında Elçi telefon etmiş, gözaltına alındığını ve evde beklemesini söylemiştir.

116. Dört polis memuru ve Elçi saat 11 gibi evlerine gelmiştir. Kendisinin de gözaltına alınacağını söylenmiştir. 40-45 dakika süren bir arama yapılmış ve imzalamadıkları bir

tutanak hazırlanmış tır. Hiçbir eyleme el konulmamış tır. Bir komutanlarından, birkaç gün uzakta olacakları için iki çocuğuna bakmalarını istemiştir. Bay ve Bayan ahinin İstanbul Emniyet Müdürlüğü Birinci Şubesine götürülmüş tır. Görevliler neden yakalandıklarını bilmediklerini söylemişlerdir.

117. 11 Aralık günü eylemiyle beraber, Diyarbakır'dan gelen iki sivil görevlinin eyleminde Diyarbakır'a uçmuşlardır.

118. Diyarbakır'da neyle itham edildikleri kendilerine söylenmemiştir. Kendilerine sorulan soruların muhtemel bir suçla herhangi bir bağlantısı yoktur. Kendisine, ayrılıkçı "Özgür Gündem" in de dahil olduğu gazete sahipleriyle olan ilişkileri hakkında sorular sorulmuştur. Ayrıca neden bir Kürt ile evlendiği ve muhaliflerin davalarını üstlendiği de sorulmuştur. Kendisine hain ve bölücü olduğu söylenmiştir. Avrupa ile ilgili herhangi bir imada bulunulmamıştır.

119. Abdülhakim Güven'in kendisi aleyhine suçlamalarda bulunduğu 21 veya 22 Aralık'ta Cumhuriyet Savcısı'nın önüne çıkartıldığına haberdar olmuştur. Güven ile yüzleştirilmemiştir. Cumhuriyet Savcısı, Güven'in kendisini PKK kuryesi olmak, gazete için PKK avukatlığı yapmak ve bunlar tarafından finanse edilmekle suçladığını söylemiştir.

120-122. 22 Aralık 1993 tarihli kendisi ve diğer tutuklular hakkındaki iddianame, yayınlanmasından 20-25 gün sonra, Diyarbakır'da cezaevindeyken avukatları tarafından gösterilmiştir. İddianamede, Bayan ahinin, bazı belgeler hazırladığını ve bunları Avrupa ülkelerindeki insan hakları kuruluşlarına gönderdiğini yer almaktadır. ahin, bazı belgeler hazırladığını ve bunların Avrupa'daki meslektaşları tarafından AHK'na ulaştırıldığını kabul etmektedir. Aynı zamanda Türkiye'deki yasadışı olaylar ile ilgili kampanyalara katılımı ve Türkiye'ye gelen insan hakları temsilcilerine demeç vermiş tır. Yakalanmasından önce, "Özgür Gündem" gazetesi için hazırladığı bir ara tırma için Diyarbakır'da bir cezaevini ziyaret etmiş tır. Bu ziyaret esnasında Abdülhakim Güven odadır. PKK'lı herhangi bir mahkumun savunmasını üstlenmemiştir.

4. Nevzat Kaya

123-125. Nevzat Kaya, 1961 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 18 Kasım 1993 günü saat 15-16 sıralarında üç sivil polis bürosuna gelerek, Kaya'nın rızası doğrultusunda arama yapmalarını, herhangi bir eyleme el koymamışlardır. Kaya tutanağı imzalamıştır. Gözaltına alınarak önce polis karakoluna, JTEM görevlilerine teslim edilmeden evvel doktor raporunun alınmasından sonra da Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı'na götürülmüş tır.

126-127. Sorgulama boyunca kendisine PKK bağlantıları hakkında sorular sorulmuş ve PKK'nın avukatı olduğu söylenmiştir. Abdülhakim Güven olduğu söylenen bir kişiyle yüzleştirilmiştir. Kaya gözleri bağımlı olduğu için bu şahsı görmemiştir. Ancak Diyarbakır cezaevindeki müvekkillerini ziyarete gittiğinde mahkum temsilcisi olduğu için Güven ile karşılaşmıştır. Kaya, Mardin ve Gaziantep cezaevleri arasında kuryelik yapmakla suçlanmış tır. Ancak Kaya, Gaziantep'e hiç gitmemiştir ve iddiaları reddetmiştir. Güven, aynı zamanda kendisini PKK için avukat temin etmekle suçlamış, Kaya bunu reddetmiştir.

128-130. Kaya, tekmelemeler ve dayakların akabinde sakat kalma korkusu ile bazı belgeleri imzalamıştır. Beraber gözaltında bulunduğu kişiler arasında Tahir Elçi ve Meral Danışman da vardır. Elçi, dövülmüş ve acılar içindedir. Danışman'ın ise inlemelerini duymuştur ve tahminen üzerine solum su döküldüğü için de donmak üzeredir. Bu muamele Elçi ve Niyazi Çem'e de koridorun sonundaki tuvalette yapılmıştır. Hep beraber bir koridorda tutulmuşlar ve yerde uyumak zorunda kalmışlardır. Her gün kendilerine bir parça ekmek verilmiştir. Bir kere tuvalete gitmelerine izin verilmiştir. Sair edici milliyetçi müzik her zaman çalmaktadır ve hepsinin de nezarete kaldıkları sürece gözleri bağımlıdır.

131-132. Cumhuriyet Savcısı'nın önünde iken i kence altında imzaladı ı ifadeleri yalanlamı tır. Mahkemece serbest bırakılmalarının akabinde, Jandarma Alay Komutanı, E ref Hatipo lu, kendileri ile konu mu ve serbest bırakılmalarının güvenlik güçlerinin ilgilendi i üphelerden kendilerini temizlemek anlamına gelmedi ini söylemi tir.

5. inasi Tur

133-134. Tur, 1971 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 15 Kasım 1993 günü saat 20:30 sıralarında polis, evine gelmi ve bir arama yapmı tır. Herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadı ını ve hiçbir eye el konulmadı ını belirten bir tutanak hazırlanmı tır. Tur, Diyarbakır l Jandarma Komutanlı 'nda gözaltına alınmı tır.

135. Tur, jandarma tarafından gözaltında tutulmasına, böyle bir yetkilerinin olmaması sebebiyle itiraz etmi , kendisine jandarma istihbarat servisi olan J TEM'in elinde oldu u söylenmi tir.

136-138. 26 gün gözaltında kalmı , mesleki faaliyetleri ve PKK'ya mensubiyeti hakkında sorgulanmı tır. Diyarbakır Cezaevi'nde mahkum temsilcisi olarak tanı ı Abdülhakim Güven ile yüzle tirilmi tir. Tur, Güven'in iddialarını iddetle reddetmi tir. Resmi iddiaların aksine, teyzesinin kocası, Seyfettin Aslan ile yüzle tirilmemi tir. Bu ki i ile birlikte yaralı bir PKK mensubuna yardım ve yataklık etmek gibi PKK'nın bazı görevlerini yaptı ını yalanlamı tır.

139-141. Tur, 2_1 metrelik bir hücrede kalmı tır. Hücrede oldu u zaman göz ba ını açabilmektedir. Her gün çeyrek ekme alabilmi ve hatırladı ı kadarı ile de günde bir kez tuvalete gidebilmi tir. çme suyu sıkıntısı çekmi ve di er ahıslarla konu ması yasaklanmı tır. Ciddi ekilde dövüldü ünü, hakarete u radı ını ve infaz edilmekle tehdit edildi ini iddia etmi tir. Her zaman çalan yüksek sesli müzik sebebiyle uykusuzluk çekmi tir. 25 günlük baskının sonucu olarak ifade tutanaklarını imzaladı tır. Bunların içeriklerini ise kabul etmemektedir. Tahir Elçi, Hüsnüye Ölmez, Meral Be ta ve ihtimal Niyazi Çem de i kenceye maruz kalmı lardır. Kendilerini iyi tanıdı ı için seslerini çıkartmı tır. Kilo vermi ler ve sonuç olarak genel davranı ları bozulmu tur.

143-144. Tur, gözaltı süresinin bitiminde doktor muayenesine götürülmü tür. Görünen herhangi bir iz de gösteremedi inden doktor herhangi bir aksaklık kaydetmemi tir. Bununla birlikte, doktora, Cumhuriyet Savcısına ve DGM Yedek Hakimine i kence iddialarını anlatmı tır. Mahkemece serbest bırakıldıktan sonra bir jandarma komutanı kendilerine davanın kapanmadı ını, kendilerini izlemeye devam edeceklerini söylemi tir.

145. Tur, daha önce, karde i Cesur Tur'un PKK ile ili kili yasa dı ı faaliyetleri ile ilgili olarak üç kere gözaltına alınmı tır. Karde i 1992'de bir çatı mada öldürülmü tür. Tur, PKK'ya yardım ve yataklık yapmak suçundan iki kere suçlu bulunmu ve hapis cezasına çarptırılmı tır. Temsilcilerin kar ısına çıktı ında PKK ile ba lantılı suçlardan dolayı aldı ı altı yıllık cezasını çekmektedir.

6. Sabahattin Acar

146-147. Acar, 1964 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. Hem özel davalarla hem de ceza davalarıyla ilgilenmektedir. i gere i bazı cezaevlerinde müvekkillerini ziyaret etmi tir. 15 Kasım 1993 günü yakla ık 15 polis, jandarma ve özel tim mensubu ba vuru sahibinin evine gelmi ler kendisinin rızasını almaksızın ve açıklama yapmaksızın burada üç saatlik bir arama yapmı lardır. Tüm ki isel belgelerine, makalelerine, raporlarına ve illegal olarak görülen kitaplarına el konulmu tur. El konulan e yaları gösteren bir tutanak hazırlanmı tır. Bunlar ba vuru sahibine geri verilmemi tir. Bazıları ise kovu turma dosyasına eklenmi tir.

148-149. Hastaneye Ba komiser Numan'ın refakatinde gitmi tir ve burada doktor raporu

alınımı tır. Daha sonra gözleri ba lanarak Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlı ı'na götürülmü tür. Bu esnada dövülmü ve hakarete u ramı tır. ki veya üç gün sonra sorguya alınımı tır. Neden siyasi mahkumlarla görü mek için cezaevlerine gitti i, savunmalarını neden üstlendi i, nsan Hakları Derne ine neden üye oldu u, neden insan hakları ihlalleri ile ilgili olarak delil topladı ı ve raporlar hazırladı ı ve PKK ile ili kilerinin ne oldu u sorulmu tur. Sorgu esnasında hakarete u ramı , tokatlanımı , dövülmü ve ölümlle tehdit edilmi tır.

150-151. Abdülhakim Güven kendisi aleyhinde suçlamalarda bulunmu tur. Acar, Güven'i mahkum temsilcisi olarak tanımaktadır. Gözleri ba lı olmasına ra men Güven ile yüzle tirildi ini kabul etmi tır. Ancak Güven'in tüm suçlamalarını reddetmi tır. Kendi suçlarının cezalarından kurtulmak için bunları uydurmaktadır. kence baskısı altındayken ve daha önceki böbrek rahatsızlı ının tekrar etmemesi için içeri inden haberdar olmadı ı bazı tutanakları imzalamı tır.

152-154. 26 gün gözaltında kalmı tır. Meral Danı Be ta , Mesut Be ta , Arif Altinkalem, Tahir Elçi, Vedat Erten, Fuat Hayri Demir, Nevzat Kaya ve Hüsniye Ölmez de gözaltındadır. Bunlardan bazılarına de i ik i kenceler yapılmı tır. Çı lık ve inlemelerini duymu tur. Kaldı ı hücre küçük, karanlık, nemli ve çok so uktur. Herhangi bir ısıtma ve aydınlatma yoktur. Kendisine yırtık bir battaniye, günde bir parça bayat ekmek ve iki kere su verilmi tır. ki kere de tuvalete gitmesine izin verilmi tır.

155-156. 10 Aralık günü doktora götürülmü tür. Görünen herhangi bir iz olmaması sebebiyle ba vuru sahibinin i kence iddialarını doktor raporuna yazmamı tır. Cumhuriyet Savcısına da i kence iddialarını tekrarlamı fakat bu da kayıtlara geçmemi tır. DGM Yedek Hakimi, iddialarının bir kısmını not almı sa da hepsini de erlendirmemi tır.

157-158. nsan hakları ihlalleri üzerine yazmı oldu u makaleler ve raporlar da Cumhuriyet Savcısı'nın iddianamesinde yer almı tır. ddianamede aynı zamanda Avrupa'daki bazı insan hakları kurumlarına çekti i fakslara da atıf yapılmı tır.

7. Niyazi Çem

159-160. Çem, 1965 do umlu olup olay zamanı stanbul'da avukatlık yapmaktadır. 23 Kasım 1993 günü stanbul nsan Hakları Derne i'nin, bazı avukatların J TEM tarafından gözaltına alınmaları ve sorgulanmalarını protesto etti i bir basın konferansına katılmı tır. Aynı gün saat 12-13 gibi gözaltına alınımı tır.

161-163. ki gün stanbul Gayrettepe'teki Emniyet Müdürlü ü'nde tutulmu buradan Bursa Orhangazi Jandarma Karakolu'na götürülmü tür. 25 veya 26 Kasım tarihinde Diyarbakır'a gönderilmi tır. Evi ve bürosu aranımı fakat hiçbir eye el konulmamı tır. Diyarbakır'da üç sivil polis kendisini bilmedi i bir yere götürmü tür. İlk gün sorgulanmamı tır.

164. 27 veya 28 Kasım günü, sorgulanımı ve Rıza Altun'a, daha sonra üyesi olaca ı PKK ile irtibat kurması için yardım etmekle suçlanımı tır. Ba vuru sahibi bu iddiayı reddetmi tır. Bu suçlamanın Abdülhakim Güven tarafından yapıldı ı söylenmi tır. Güven'i cezaevinde mahkum temsilcisi olarak tanıdı tır. Güven ile yüzle tirildi i söylenmi ancak gözleri kapalı oldu u için yüzle tirildi i ki inin o olup olmadı ndan emin olmadı ını beyan etmi tır. çeriklerini bilmedi i için herhangi bir yüzle tirme veya ifade tutana ını imzalamamı tır.

165-166. İlk günler ciddi ekilde dövülmü , saçlarından çekilmi ve çe itli i kence metotları ile tehdit edilmi tır. Çırılçıplak soyulmu ve basınçlı so uk suya maruz bırakılmı tır. Sa ır edici Arap ve askeri müzikle uykusuz bırakılmı tır. Tahir Elçi de basınçlı so uk su uygulamasına tabi tutulmu tur. Meral Be ta ve Hüsniye Ölmez'in çı lıklarını duymu tur. Gözaltına alınmadan önce bu ki ileri tanımamaktadır. Elçi ile

birbirlerine isimlerini fısıldamı lardır.

167-168. Serbest bırakıldı ı gün doktor kontrolüne götürülmü . Burada doktor, kendilerine görünen herhangi bir yaraları olup olmadı ını sormu tur. Herhalde bir tek Arif Altınkalem'in bir yarasını raporuna yazmı tır. Ba vuru sahibi, Cumhuriyet Savcısı'na ve DGM Yedek akimine maruz kaldı ı i kenceleri anlatmı ancak her ikisi de bu iddiaları de erlendirmemi tir. Daha önce imzaladı ı ifadeleri yalanlamı tır.

169. DGM önünde PKK için eroin ta ımacılı ı yapmak, Güven'den aldı ı paraları stanbul'daki "Özgür Halk" gazetesine vermekle suçlanmı tır. Güven daha sonra son suçlamayı geri almı tir.

170-172. Ba vuru sahibi, 10-15 ki i ile birlikte tutulmu tur. 3-4 ki i bir battaniyeyi payla mak zorunda kalmı tır. Günde kendisine çeyrek ekmek verilmi tir. Herhangi bir yıkanma imkanı sa lanmamı tır. Çem, basınçlı so uk suya tabi tutulurken göz ba ının kayması ile iki sorgucuyu görmü tür. Daha sonra Cumhuriyet Savcısı'nın bürosuna götürülürken de bu ki ileri görmü tür. Cumhuriyet Savcısı'na i kencecilerden en az ikisini tanıyabilece ini söylemi tir ancak dikkate alınmamı tır. Mahkemece serbest bırakılmasının akabinde bir alay komutanı olan E ref Hatipo lu, di er avukatlarla beraber kendisini tehdit etmi ve takip edileceklerini söylemi tir.

8. Mehmet Selim Kurbano lu

173-174. Kurbano lu, 1970 do umlu olu olay zamanında Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 20 kasım 1993 günü saat 07:20'de silahlı adamlar kapısını çalmı lar ve kendilerini tanıtmaksızın evini aramı lardır. Kuzeni, Sadık Ate 'i aramasına izin vermi lerdir. Hiçbir eye el konulmamı tır.

175. Diyarbakır l Jandarma Komutanlı 'nda gözaltına alınmı , gözleri ba lanmı ve 21 gün süreyle bir koridorda tutulmu tur. 2 veya 3 gün sonra gece yarısı sorguya alınmı tır. PKK'lılara hukuki temsil sa lamanın ötesinde bazı faaliyetlerle suçlanmı tır. Sorgucular, kendisine Diyarbakır'da de il de "kaybolan" ki ilerin bulundu u yer olarak bilinen Elazı 'da oldu unu söyleyerek yanıltmaya çalı mı lardır.

176. Sürekli dövülmü ve gece yarısı sorguya alınmı tır. 21 gün boyunca gözleri ba lı kalmı ve yıkanma imkanı bulamamı tır. Koridor çok kalabalıktır ve ayaklarını uzatacak imkanı dâhi bulamamı tır. Her ak am kendisine yarım ekmek verilmi tir. Günde bir kere içecek su verilmi ve iki kere tuvalete gitmeleri sa lanmı tır. Acil durumlarda tuvalete gitmelerine izin verilmi tir. Kı aylarında olduklarında hava so uktur ve bir fan da havayı daha so uk yapmı tır. Gece 2 veya 3 saatlik bir ara ile sürekli yüksek sesli müzik çalınmı tır.

177-178. Tahir Elçi ve Niyazi Çem de onunla beraber tutulmu tur. Bir ara tuvalete götürülmü lerdir ve kendisi de onların ba ırmalarını duymu tur. Çem ıslak bir halde geri dönmü tür ve ba vuru sahibi de saçlarını kurutmaya çalı mı tır. Gazanfer Abbasio lu ve Fuat Hayri Demir kendisinden sonra getirilmi lerdir ve hücrede tutulmaktadırlar. inasi Tur, Arif Altınkalem ile Bay ve Bayan Be ta da gözaltında bulunanlar arasındadır.

179-180. Ba vuru sahibi, mahkum temsilcisi olan Güven ile Diyarbakır E-Tipi Cezaevinde tanı mı tır. Bir sorgu esnasında Güven oldu u iddia edilen bir ki i ile yüzle tirilmi tir ancak gözleri ba lı oldu u için bu ki inin Güven olup olmadı ını tam olarak bilmemektedir. Bu ki i, ba vuru sahibinin yardımcısı inasi Tur aleyhine bazı iddialarda bulunmu tur. Kurbano lu, Tur'un daha sonra suçlandı ı ve mahkum edildi i iddia edilen PKK faaliyetlerinden haberdar de ildir. Bu ki i ile sadece okul arkada ıdır ve hukuk i lerinde beraberdirler. Daha sonra bir sorgucu, Güven'in kendisi aleyhinde PKK kuryeli i iddiasında bulundu unu söylemi tir.

181-187. Dövüldükten ve ölümle tehdit edildikten sonra bazı tutanakları imzalamı tır.

Yumruklanmı , tokatlanmı ve tekmelenmi olmakla beraber di er avukatlar gibi hiçbir zaman çırılçıplak soyulmamı ve so uk su uygulamasına tabi tutulmamı tır. Cumhuriyet Savcısı'nın önüne çıkartılmadan önce doktor raporu alınmı ancak vücudunda herhangi bir iz tespit edilmemi tir. Cumhuriyet Savcısı'nın önünde iken Güven'in iddialarını ve aramada el konulan her türlü suç unsurunu yalanlamı tır. Sorgu esnasında kendisine hiçbir zaman açıkça bir belge gösterilmemi tir. Ne Cumhuriyet Savcısı ne de sonradan kar ısına çıkartıldı ı DGM Yedek Hakimi ba vuru sahibinin i kence iddialarını dikkate almamı lardır. 10 Aralık günü serbest bırakılmadan önce, sivil kıyafetli bir ki i, di er avukatlarla birlikte kendisini uyarmı ve hala gözaltında olduklarını söylemi tir. Nihayet saat 13 gibi serbest bırakılmı tır. Dört gün sonra Cumhuriyet Savcısı'nın karara itirazı sebebi ile tekrar yakalanmı ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevine götürülmü tür. 9-10 gün sonra di er avukatlarla birlikte Mardin Cezaevi'ne sevk edilmi lerdir. Hakkındaki adli i lemler hala devam etmektedir.

9. Meral Danı Be ta

188-189. Bayan Be ta 1967 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 16 Kasım 1993 günü saat 17-18 sıralarında, kendisi ve e i DGM'den çıkarken dört sivil kıyafetli polis tarafından durdurulmu tur. Her ikisi de gözaltına alınmı tır. Baki Demirhan ve Arif Altınkalem de aynı zaman da göz altına alınmı lardır. Gözleri ba lanmı tır ve kaybolan ki ilerin bulundu u Elazı veya Silvan'a götürüldükleri söylenmi tir.

190-191. Bayan Be ta küçük bir odaya götürülmü ve tüm ki isel e yalarını teslim etmesi istenmi tir. Daha sonra gözlerindeki ba ların çözüldü ü hücre sine götürülmü tür. Bir buçuk saat sonra gözleri ba lanmı ve sorguya götürülmü tür. Bir tabureye oturtturulmu ve itilmi tir. Birisi "Kurye oldu unu - örgüt için bir kurye- itiraf et" demi tir. Bunu inkâr etmi ve sert bir tokat yemi tir. Elektrik verilmekle tehdit edilmi tir. Daha sonra hücre sine götürülmü tür.

192. Ertesi gün gece yarısı tekrar sorguya alınmı , nsan Hakları Derne i'nin bir kolunun ba kanı oldu unu reddetmi sadece sekreteri oldu unu söylemi tir. Kendisine PKK ile ba lantıları oldu u söylenmi tir. Dernek için yaptı ı i ler, Derne in PKK ile ili kileri, Türkiye hakkında Avrupa'ya yapılan ba vurular hakkında sorular sorulmu tur. Be ta , insan hakları ihlalleri ile ilgili olarak Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilere demeçlerde bulundu unu ve bu ihlallerin önüne geçebilmek bazı önlemler alınması için çalı tı ını itiraf etmi tir. Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na sunulmak üzere ba vurular da hazırlamı tır. Ancak herhangi yasadı ı bir örgütle ba lantısı oldu unu inkâr etmi tir.

193-194. Bu sorgular bir hafta boyunca devam etmi ancak ba vuru sahibi sorulan sorulara cevap verdi i için daha nazik bir hal almı tır. Mahkemeye çıkartılmadan iki gün önce, içeri ini bilmedi i bazı belgeleri imzalamaya zorlanmı , reddetti inde ise ba ka bir yere götürülerek soyulmu ve üzerine bir saat süreyle basınçlı so uk su tutulmu tur. Ancak hiçbir ey imzalamamı tır.

195. Ba vuru sahibi, Abdülhakim Güven'i, müvekkillerinden birisinin karde i ve mahkum temsilcisi olarak tanımaktadır. Bu ki i ile yüzle tirilmi tir. Kendisi aleyhine Güven'in bazı iddialarda bulundu u söylenmi tir. Güven'in de bulundu u bir ortamda insan hakları ihlalleri konusunda demeçler verdi ini ve DGM önünde bazı dosyaları savundu unu itiraf etmi tir.

196-198. Hücre sindeki bir delikten Tahir Elçi ve Niyazi Çem'i çıplak bir halde üzerlerine basınçlı su tutulurken görmü tür. Sabahattin Acar ve Arif Altınkalem solundaki, inasi Tur da sa ındaki hücrede kalmaktadır. Hüsniye Ölmez'in a layarak "Bunu yapmayın" diye ba ırdı ını duymu tur. Kaldı ı hücre ise geni , nemli bir yerdir. Yerde iki parça tahta vardır ve kendisine i renç bir battaniye verilmi tir. Hava çok so uk olup herhangi bir ısıtma veya aydınlatma yoktur. Sadece sorgu için dı arı çıkarılmasına ve bir ak am bir de sabah olmak üzere iki kere tuvalete gitmesine izin verilmi tir. Ak am kendisine bir parça

ekmek verilmi tir. Herhangi bir bayan görevli yoktur.

199-204. 10 Aralık 1993 günü doktor muayenesine götürülmü , hasta oldu unu söylemesine ra men doktor kendisini muayene etmeyi reddetmi ve sadece görünen yaraları raporuna yazmı tir. Aynı gün Cumhuriyet Savcısı, Ünal Haney'in ve DGM Yedek Hakimi, Cafer Sadık Ünal'in kar ısına çıkartılmı ve gözaltında iken u radı ı muameleleri anlatmı tir. Ancak her iki yetkili de bunlarla ilgilenmemi tir. Serbest bırakılmadan önce, Jandarma Alay Komutanı, E ref Hatipo lu, kendileriyle konu mu ve uyarımı tir. Serbest bırakıldıktan sonra bir doktora gitmi ve 15 günlük rapor verilmi tir. Doktora gözaltında neler ya adı ını anlatmamı tir. 1996 yılında genel seçimlerden önceki ak am, Abdülhakim Güven ve birisi J TEM'de görevli olan iki jandarma tarafından takip edilmi tir. E i ve kendisi daha sonra bazı ki ilerce takip edilmi tir. Avukat arkada ları, baro yöneticileri ve kendisine tek ba ına dola mamasını tavsiye eden Cumhuriyet Ba savcısı, Bekir Selçuk ile konu hakkında konu mu tur.

10. Mesut Be ta

205-206. Ba vuru sahibi, 1966 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. Gözaltına alınması ve jandarma komutanlı ına götürülü ü ile ilgili olarak e i ile aynı ifadeyi vermi tir (yukarıdaki par. 189-190). Buraya geldiklerinde e inden ayrılmı ve üst kattaki bir hücreye götürülmü tür. Kırk be dakika sonra gözleri ba lanmı , a a ı kata indirilmı ve sorguya alınmı tir. nsan Hakları Derne i ilgili sorular sorulmu tur. Oysa ba vuru sahibi bu derne e üye olmayıp sadece aynı binada aynı katta çalı maktadır.

207. Ertesi gün ikinci sorguda hiç ayak basmadı ı cezaevleri arasından kuryelik yapmak suretiyle PKK'ya yardım etmekle suçlanmı tir. Bu suçları reddetmi tir.

208-210. Üçüncü veya dördüncü sorgularda, karısının önünde, her ikisi de çıplak iken i kence yapılmakla tehdit edilmi tir. Sorguya götürülürken tokatlanmı , tekmelenmi tir. Sorguda ise birkaç kez yumruklanmı tir. 24 veya 25. gün içeri ini bilmedi i bazı belgeleri imzalaması istenmi , karısına bir kötülük gelmesin diye bunları imzalamı tir. Hücresinde tahta bir zemin vardır ancak karanlık ve so uktur. Kendisine günde bir parça ekmek ve iki kere tuvalete gitme izini verilmi tir. Çok küçük bir battaniyesi de vardır. Son günlerde yüksek sesli müzik çalınmı , bu arada korkunç çı lıklar duymu tur.

211. E ini, binada oldu undan haberdar etmek için yüksek sesle öksürmü , e i de aynı ekilde cevap vermi tir.

212. Abdülhakim Güven ile yüzle tirilmı ancak gözleri ba lı oldu u için bu ahsı görmemi tir. E i ile beraber Güven'in karde inin bir davasına bakmı lardır. Aynı zamanda kendisini mahkum temsilcisi olarak tanımaktadır. Yüzle tirme esnasında Güven herhangi bir suçlamada bulunmamı tir.

213-219. Cumhuriyet Savcısı'nın kar ısına çıkartılmadan önce doktor muayenesine götürülmü tür. Doktor, ba vuru sahibinin akci er ikayetlerini incelemek istememi sadece görünen izleri kaydetmeye meyilli görünmü tür. Ba vuru sahibinin vücudunda görünen herhangi bir iz yoktur. Cumhuriyet Savcısı'na götürülürken görüntüleri çekilmı ve daha sonra televizyonda yayınlanmı tir. Cumhuriyet Savcısı ve DGM Yedek Hakimine kötü muamele gördü ünü söylemi tir. Serbest bırakılmadan önce Jandarma Alay Komutanı, E ref Hatipo lu, kendilerini uyarımı ve onları unutmayaca ını söylemi tir. Serbest bırakıldıktan sonra Mardin Devlet Hastanesi Acil Bölümü'nde bir doktora muayene olmu ve zatürre te hisi konulmu tur. Kendisine verilen raporun kaç günlük oldu unu hatırlamamaktadır. Ertesi gün, 15 Aralık 1993, Cumhuriyet Savcısı'nın karara itiraz etmesi sebebiyle tekrar yakalanmı ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevine gönderilmı daha sonra Mardin'e sevk edilmi tir. Diyarbakır'daki cezaevi doktoruna gitmi , kendisine ilaç verilmi ancak rapor istememi tir. 17 ubat 1994 günü serbest bırakılmı tir.

Diyarbakır DGM'deki iddiaları devam ettirmektedir.

11. Vedat Erten

220-222. Erten, 1965 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 23 Kasım 1993 günü Diyarbakır DGM'den ayrılırken kendisi ve stajyer bir avukat iki sivil polis tarafından durdurulmuş ve kimlikleri sorulmuştur. Daha sonra Erten'i gözaltına almışlardır. Bir arabaya bindirilerek 18 gün kalacak şekilde Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı'na götürülmüştür. O günlerde meslektaşlarının gözaltına alındığını bilmektedir. Kovuşturma makamlarına göre gözaltına alınma sebebi, PKK itirafçısı Abdülhakim Güven'in, baskı sahibi aleyhine yapmış olduğu suçlamalardır.

223. Binaya girerken, Vedat Erten olup olmadığını sorulmuş, onayladığında düğün mesine yol açacak iddiate iki kere tokatlanmıştır. 15 dakika boyunca çömelmek zorunda kalmış ve elbiselerini çıkartması istenmiştir. 1987'de J TEM'de gözaltına alındığında örneği "Filistin askısı" olarak bilinen bir kencek ekli olan helikoptere alınma atfı yapılmıştır. Nihayet birkaç metre uzunluğundaki bir koku a götürülmüş ve elbiseleri arkasından atılmıştır. Tuvalet kokan hücrenin ıslak beton zemininde oturmak zorunda kalmıştır. Gözbaşılarını açmaması söylenmiştir. Bazı meslektaşlarının seslerini duymuştur.

224-225. Kendisine günde bir parça ekmek verilmiş, fazla istediğinde bu isteği geri çevrilmemiştir. Su ihtiyacını ise günde iki kez gitmesine izin verilen tuvalette gidermektedir. Ekmek dağıtılmayan bir gün arkadaşlarının protestolarını duymuştur. Yüksek sesle müzik çalınmıştır. Gözaltındaki mahkûmlara yapılan muameleyi ele tirdiğinde yüzü ve göğsü tekmelenmiştir. Bu olaydan sonra hangi görevliyle karşılaşsa tekmelenmiştir.

226-227. 10-12 gün sonra sorguya alınmıştır. Bir tabureye oturtulmuş, gözlerindeki baskıları çıkartmasına izin verilmiş ancak tepesindeki güçlü ışık sebebiyle yine bir şey görememiştir. "Anlatması" söylenmiş, anlatacak bir şeyi olmadığını söyleyince dövülmüştür. PKK'nın cezaevi kuryesi olmakla suçlanmıştır. Bunu reddettiğinde tekrar dövülmüştür. Cezaevleri arasında günlükler, sigara ve kalem taşıdığını itiraf etmesi söylenmiştir.

228. Tutulduğu dar yerde, Tahir Elçi'nin dehet verici çıkışlarını, Elçi ve Çem'in birbirlerine vurduğularının seslerini duymuştur. Meral Danışman'ın hıçkırarak ağladığını, birisinin Hüsnüye Ölmez'i konu mazsa öldürülmekle tehdit ettiğini, Ölmez'in "Beni öldürecekler, burada ölmezsem dışarıda beni öldürecekler" diyerek ağladığını duymuştur. Erten, Elçi ile dertleşmeyi denediğinde tokatlanmıştır.

229. Cumhuriyet Savcısı'nın önüne çıkartılmadan iki gün önce, içeriklerini bilmediği bazı belgeleri imzalamaya zorlanmış, dayak yemekten korktuğu için de bunları imzalamıştır. Bu arada diğer meslektaşlarının "yeter, beni öldürmeyin" çıkışlarını duymuştur.

230-231. Kendisini tam olarak muayene etmek istemeyen bir doktora götürülmüştür. Sadece baskı sahibinin yüzünde herhangi bir iz rastlanılmadığını kaydetmiştir. Bir gün sonra gece yarısı, Cumhuriyet Savcısı'nın önüne çıkartılmış, PKK için kuryelik yapmakla suçlandıysöylenmiştir. İlk defa bölgedeki bir PKK koordinatörünün görevleri ile ilgili bir belge taşımasıyla suçlanmıştır.

232. Erten, haksız şekilde suçlandıysını ve üzerinde bulunduğuyiddia edilen belgelerin düzmece olduğunu ileri sürmüştür. Abdülhakim Güven ile yüzleşme tutanağı kendisine okunmuş ancak yüzleşme yapılmamıştır. Güven olup olmadığını bilmemektedir. Güven, baskı sahibinin müvekkilleri ile görüşürken mahkum temsilcisidir.

233-234. Baskı sahibi, Cumhuriyet Savcısı'na ve daha sonra DGM Yedek Hakimi'ne, kencek gördüğünü ve ifadelerini baskı altında verdiğini söylemiştir. Hakim kendisini

serbest bırakılmı tır. Bununla beraber gözleri ba lanmı ve di er meslekta larının yanına götürülmü tür. Öldürülmeye götürüldü ünü zannetmi tir. Ancak bir görevli kendileriyle konu mu ve uyarılarda bulunmu tur. 10 Aralık 1993 günü salıverilmi tir. Cumhuriyet Savcısı, ba vuru sahibinin serbest bırakılmasına itiraz etmi ve sonuç olarak Ertesi birkaç gün sonra tekrar mahkemeye çıkartılmı ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevi'ne gönderilmi tir. 17 ubat 1994 günü tekrar mahkemeye çıkartılmı ve serbest bırakılmı tır. Mahkemede, kendisine kar ı yöneltilen suçlamaları reddetmi , i kence gördü ünü ve ifadelerini baskı altında verdi ini söylemi tir.

12. Baki Demirhan

235-236. Demirhan, 1966 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 16 Kasım 1993 günü Diyarbakır DGM çıkı ında Arif Altınkalem ile birlikteyken, J TEM'den olduklarını dü ündü ü güvenlik güçleri tarafından durdurulmu lar, kimlikleri tespit edildikten sonra bir arabaya bindirilmi ler, Bay ve Bayan Be ta 'ın getirilmelerini beklemi ler, daha sonra Diyarbakır I Jandarma Komutanlı ına götürülmü lerdir. Ba vuru sahibi ve Mesut Be ta , 26 gün kaldı ı üst kattaki bir hücreye götürülmü lerdir.

237-238. İlk gece sorguya alınmı ve genel olarak Abdülhakim Güven'in yaptı ı suçlamalardan haberdar edilmi tir. Demirhan, bu iddiaları reddetmi tir. Ba vuru sahibinin karde i de Güven ile aynı hapishanededir ve Güven, müvekkilli ile yapmı oldu u tüm görü melere katılmı tır. Ba vuru sahibinin karde i PKK'ya katılması için baskı altında oldu unu, Güven ise karde inin verdi i sözleri tutmadı ını söylemi tir.

239. Ba vuru sahibi, gözleri ba lı bir halde Güven ile yüzle tirilmi , içeriklerini bilmedi i bazı belgeleri imzalamı tır. Sorgular esnasında Avrupa'daki insan hakları kurulu ları ile ilgili olarak herhangi bir atıfta bulunulmamı tır. Zaten kendisi de herhangi bir müvekkili için Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na herhangi bir ba vuruda bulunmamı tır.

13. Arif Altınkalem

240-242. Altınkalem, 1965 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. Gözaltına alınması ile ilgili olarak Demirhan ile benzer bir ifade vermi tir (bak. par. 236). Jandarma Komutanlı ında bir koridorda çökmek ve duvara bakmak zorunda bırakılmı tır. Neden gözaltına alındı ı ve kimler tarafından tutuldu u konularında bilgi sahibi de ildir.

243-244. Bir iki gün sorguya alınmamı tır. Sorguya alındı ında DGM'leri önünde savundu u davalar ile ilgili olarak sorulara muhatap olmu tur. Davalarıyla PKK arasında ba lantı oldu u çıkarımları yapılmı tır. PKK'lı mahkumlar için kuryelik yapmak ve hukuki çalı maları için para almamakla suçlanmı tır. Abdülhakim Güven'in kendisi aleyhine bazı suçlamalarda bulundu u söylenmi tir. Güven'i Diyarbakır Cezaevine yaptı ı ziyaretlerde mahkum temsilcisi olarak tanınmı tır. Güven, oldu u iddia edilen bir ki i ile yüzle tirilmi , gözleri ba lı oldu u için bu ahsı tanıyamamı tır. Güven, ba vuru sahibinin, yapmı oldu u hukuki i ler sebebiyle muhtemel bir PKK'lı oldu unu ima etmi ancak özel bir suçlamada bulunmamı tır. Güven, ba vuru sahibine kurye aracılı ı ile ta ınabilecek bir belge vermedi ini itiraf etmi tir.

245. Fiziksel ve psikolojik baskı altında oldu undan, hiçbir zaman sahip olmadı ı, "ERNK Makbuzu" ba lıklı, PKK'ya mali yardım etti i anlamına gelen bir tutanak haricinde içeriklerinden haberdar olmadı ı çe itli belgeleri imzalamı tır.

246-248. 10 Aralık 1993 tarihli doktor raporunda, vücudunda iddet izleri ta ıdı ını belirtilmi tir. Aynı gün mahkemeye çıkartılmı ve serbest bırakılmı tır. Daha sonra meslekta larıyla beraber bir jandarmanın uyarı konu masını dinlemi tir. Ba vuru sahibi, daha sonra Güven'in polise vermi oldu u ifadelerde adının geçmedi ini ö renmi tir. Bu yüzden de nsan Hakları Derne ine üye oldu u ve Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na

ba vuruların hazırlanmasına yardımcı olması sebebiyle gözaltına alındı nı dü ünmektedir. Serbest bırakılmasından sonraki birkaç ay, hakkında giyabi tutuklama kararı olması sebebiyle Diyarbakır dı nda kalmı tır.

14. Gazanfer Abbasio lu

249-251. Abbasio lu, 1967 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. 15 Kasım 2003 günü DGM çıkı nda bazı meslekta ları ile birlikte durdurulmu ve kimlik tespiti yapılmı tır. Bazı avukatlar gözaltına alınırken kendisi serbest bırakılmı tır. 30 Kasım günü, bir meslekta nın bürosunda iken sivil kıyafetli polis ve jandarmalar içeri girmi ler ve kimli ini kontrol etmi lerdir. Gözaltına alındı ı söylenmi ve jandarmalar tarafından doktor raporu alınmı tır. Gözleri ba lı bir halde iken meslekta larının da bulundu unu dü ündü ü bir yere götürülmü tür. PKK mensubu olmak ve bu örgüte yardım etmekle suçlanana kadar neden gözaltına alındı ı kendisine söylenmemi tir. Ba vuru sahibi, bu iddiaları reddetmi tir.

252-253. Daha önceden Abdülhakim Güven'in itirafçı oldu unu ve göz altılarının bundan sonra ba ladı nı bilmektedir. Güven'i cezaevine yapmı oldu u bir ziyarette mahkum temsilcisi olarak tanıdı tır. İlk sorgusunda gözleri ba lı iken Güven'le yüzle tirilmi , sesini tanıdı tır. PKK mensubu olmak ve daha ziyade PKK davalarını savunmakla itham edilmi tir. Serbest bırakılmasının akabinde, dava dosyasını incelemesi ile, hakkında, PKK kuryeli i gibi asılsız ba ka ithamlarda da bulunuldu unu fark etmi tir.

254-255. Tahir Elçi, Meral Danı Be ta , Niyazi Çem ve Hüsniye Ölmez gibi i kenceye maruz kalmamak için içeriklerini bilmedi i bazı belgeleri imzalamı tır. Hakim tarafından serbest bırakılmasının akabinde, Jandarma Alay Komutanı, E ref Hatipo lu, kendileriyle konu mu ve uyarılarda bulunmu tur. Ba vuru sahibi konu mayı tehdit olarak algıladı tır. Bu konu madan sonra salıverilmi tir.

15. Fuat Hayri Demir

256-259. Ba vuru sahibi, 1967 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da avukatlık yapmaktadır. Ö le yeme i sırasında DGM'yi terk ederken iki sivil tarafından durdurulmu ve kimli i kontrol edilmi tir. ahıslar, jandarma istihbaratından olduklarını söylemi lerdir. Kimli i kontrol edildikten sonra gözaltına alınmı tır. Bir araca bindirilmi ve atkısı ile gözleri ba lanmı tır. Be dakika sonra arabadan indirilmi ve bir duvarın dibinde beklemesi söylenmi tir. Daha sonra bir binaya sokulmu ve Gazanfer Abbasio lu ve Tahir Elçi gibi bazı meslekta larının fısılda tıklarını duydu u bir koridorda çöktürülmü tür. Sekiz gün boyunca beton bir zemin üzerinde oturmı lardır. Neden gözaltına alındı ı söylenmemi tir. Mahkum temsilcisi Abdülhakim Güven ile cezaevinde tanı mı tır. Ba vuru sahibi, kendisi ile mesleki veya di er herhangi bir ba lantısı olmadı ı için, Güven'in kendisi aleyhine suçlamalarda bulundu unu tahmin etmemektedir.

260-261. Bir iki gün sonra sorguya alınmı ve PKK kuryesi olmak ve PKK'ya yardım ve yataklık etmekle suçlanmı tır. Kendisine "Güven" diyen bir ki i de orada bulunmaktadır ve kendisi gibi itirafta bulunmasını tavsiye etmi tir. Güven oldu unu tahmin etti i ki iye, cezaevleri arasında herhangi bir ey ta imadı nı pekala bildi ini söylemi tir. Birkaç gün sonra yüksek sesli müzik çalınmaya ba lamı ve insanlara, bazı belgeleri imzalamaları için ba rıldı nı aksi takdirde öldürüleceklerinin söylendi ini duymu tur. kence tehditleri sebebiyle, içeriklerini bilmedi i belgeleri imzalamak zorunda oldu unu hissetmi tir.

16. Abdülhakim Güven

262-263. Güven, 1962 do umlu olup ticaret haricinde herhangi bir i le u ra mamı tır. Olay zamanı, PKK mensubu olmak suçundan Diyarbakır E-Tipi Cezaevinde yatmaktadır. 1993 yılında, bir anla mazlık yüzünden PKK'dan ayrıldı , 1989'da ceza almasından önce

tanıdı ı bazı avukatlardan ba lamak suretiyle Devlet'e PKK hakkında bilgiler vererek itirafçı olmu tur. PKK, kendisini cezaevinde örgütün temsilcisi yapmı tır ve tüm örgüt mensuplarının savunma avukatları da dahil olmak üzere dı dünyayla ba lantılarından sorumlu olmu tur. Bu PKK mensuplarına verilen e itimin bir parçasıdır. Güven, a a ıdaki ifadeyi vermi tir:

264-265. Güven, Kasım 1993'te, Tahir Elçi'nin evinde Berivan kod adlı bir PKK'lı ile görü tü ü ve Elçi'ye dı arıdaki PKK mensuplarına ula tırılmak üzere çe itli mesajlar verdi ini belirtti i ifadesini (par. 425) onaylamı tır. Elçi, ara sıra bunlara verilen cevapları da kendisine getirmi tir. Elçi'yi gençliklerinden beri tanımaktadır. inasi Tur hakkından tüm hatırlayabildi i ise bu ki inin bölgede, PKK ile çe itli ba lantıları oldu udur.

266. Güven, Sabahattin Acar'ın 1992 yılında, cezaevlerindeki PKK mensuplarının ailelerine çe itli baskılar yapmak suretiyle PKK'ya zarar veren kar ıtlar üzerinde kullanılmak üzere cezaevine siyanür getirdi ini söyledi i iddiasını tekrar tasdik etmi tir. Daha önce zehiri cezaevine getiren ki iyi ba ka birisi olarak ileri süren di er bir PKK itirafçısı, Abdülhakim Bakır'ın ifadesi (par. 530) ile ilgili olarak herhangi bir yorum yapmamı tır.

267. Detayları hatırlamamakla beraber, Niyazi Çem'in Bursa Cezaevi'ndeki bir PKK mensubu ile irtibat kurdu unu beyan etmi tir. Selim Kurbanolu, Vedat Erten, Mesut Be ta , Meral Danı Be ta , Nevzat Kaya ve Hüsniye Ölmez'in cezaevlerindeki ile dı arıdakiler arasında kuryelik yaptıklarını iddia etmi tir.

268. Sabahattin Acar'ın tedarik etti i bir bıça ı Baki Demirhan'ın cezaevinde kendisine verdi ini belirtti i ifadesini onaylamı tır. Abdülhakim Bakır'ın, bıça ı ba kasından aldı ı yönündeki ifadesi (par. 532) hakkında yorum yapmamı tır. Güven, bıça a ve siyanüre ne oldu unu hatırlamamaktadır. Ancak, bıça ın kimseye zarar verilmeden önce yapılan bir arama esnasında bulundu unu tahmin etmektedir.

269. Arif Altinkalem ile bir veya iki kere ba lantı kurmu tur. Gazanfer Abbasio lu ve Fuat Hayri Demir de kuryelik yapmı tır.

270. Güven, ba vuru sahiplerinin ta ıdı ı belgelerin içeri i ve miktarı konusunda detaylı bilgi verememektedir. mam ahin'in stanbul'da çalı an bir avukat oldu unu ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevi'ne bir müvekkilini görmek için geldi ini, Bursa ve Gaziantep cezaevlerinden ahin vasıtasıyla notlar aldı ını hatırlamaktadır. Bay ve Bayan ahin'in PKK'ya ne ekilde hizmet ettiklerine dair özel bir bilgisi yoktur. Arzu ahin ile tam olarak ne zaman tanı tıklarını hatırlamamaktadır. Arkada larından edindi i bilgiye göre Bay ve Bayan ahin'e güvенеbilece ini dü ünmü tür.

271. Güven, Cumhuriyet Savcısı'na tüm ba vuru sahipleri hakkında ifade vermi ve bunu 1994 yılında DGM önünde de tekrarlamı tır. Bununla beraber, bir PKK dü manı olması ve ki isel güvenli i açısından ba vuru sahiplerinin DGM'deki duru malarına katılmamı tır.

272. Ba vuru sahiplerinin, kendisini veya di er PKK mensuplarını ziyaret etti ine dair herhangi bir kayıt bulanamayaca ını zira avukatların herhangi bir mahkumun ismini vererek cezaevine girdiklerini ve bu yolla kendisini veya di er örgüt mensuplarını gördüklerini söylemi tir.

273. Bazı avukatların sorguları esnasındaki yüzle tirmeleri do rulamı tır. Bir ço u i birli i yapmı tır. Sadece Tahir Elçi ve Meral Danı Be ta bazı ifadeleri reddetmi lerdir. Yüzle tirme esnasında hiçbir ba vuru sahibinin gözü ba lı de ildir ve her zaman iki görevli onlarla beraberdir. Yüzle tirme tutanaklarındaki imzası sadece kendi söylediklerinin do rulu unu tasdik etmektedir.

274. Güven, 1989 yılında yakalanmasından önce iki polis memurunun ölümüne sebep

olan silahları ta idı na dair verdi i iddia edilen ifadesini yalanlamı tır. Cezaevindeyken bir görevliyi öldürmek için yapılan plana dahil oldu unu itiraf etmi tir. Suçlarını itiraf etmesi için kendisine gözaltındayken i kence yapıldı na dair vermi oldu u ifadelerin yalan oldu unu da itiraf etmi tir.

275. tirafçı olmasından önce, polis memurlarının öldürülmesi eylemine katılması sebebiyle idam cezası veya ömür boyu hapis cezası yerine 8 senelik hapis cezası bulunmaktadır. tirafçı olması durumunda PKK'dan gelecek misillemeleri önlemek için PKK ile hiç ilgisi olmayan ki ilerin isimlerini verdi i iddiasını yalanlamı tır. Pi manlık Yasasının hiçbir getirisi ba vuru sahipleri suçlaması için sebep te kil etmemi tir. Bununla beraber, hakkında ömür boyu hapis cezası verilince itirafçı olarak verdi i ifadeler cezaevinden çıkmasına sebep olmu tur. Bu andan itibaren PKK'nın hedefi olmu tur. Kimli ini de i tirmi ve daha sonra E ref Hatipo lu tarafından sa lanan az bir mali yardım almı tır. Yanlı ifade vermesi durumunda di er cezasına bir be yıl daha eklenece inin farkındadır.

276. Görevlilerin, kendisine ba vuru sahipleri veya nsan Hakları Derne i hakkında demeçler vermesi yönünde veya itirafçı olması yönünde telkinlerde bulundu u iddialarını da yalanlamı tır. PKK'dan, kendisinin inandı ı, orijinal hedeflerinden sapması ve Kürt insanlarına zarar vermeye ba laması sebebiyle ayrılmı tır.

277. Güven, avukatların itiraflarının videoya kaydedildi ini belirtmi tir. Avukatlarla yüzle tirilmesi gözüaltına alınmalarından birkaç gün sonra sabah saat 8-9'dan gece yarısına kadar sürmü tür. Kendi avukatı F.V. ba vuru sahiplerinin isimlerini kendisine "milliyetçi ve mücadeleye katılabilecekler" tanımlamaları ile vermi tir. Cumhuriyet Savcısı veya DGM Yedek Hakimi önünde verdikleri ifadelerin örgüt üyelerince sistematik olarak yalanlanması PKK'nın yerle mi politikasıdır.

278. Bir zamanlar PKK mensubu olan ve cezaevinde ajanı olmasından üphe edilen Fatma Demirel'i tanımaktadır.

17. Fatma Demirel

279. Bayan Demirel, 1970 do umlu olup PKK ile ba lantılı, özellikle kanunsuz silah bulundurma ve ta imacılı ı yapmak suçları sebebiyle Ocak 1993 tarihinden itibaren cezaevinde bulunmaktadır. Hakkındaki adli kovu turma halen devam etmektedir.

280. Demirel, yakalanmasının öncesinde, 1992 yılının ba larında Hüsniye Ölmez'le tanı mı ve arkada olmu lardır. kence altında iken, Demirel itirafçı olmaya zorlanmı ve içeri ini bilmedi i bazı belgelere imza attırılmı tır. Daha sonra, 26 ubat 1993 tarihli bir belgede Ölmez ve daha önce tanımadı ı bazı avukatları PKK kuryeli i yapmakla suçladı ını ö renmi tir. Bununla beraber Ölmez, devam eden kovu turmalarında kendisinin avukatı de ildir ve gözüaltında bulundu u sürece ne Ölmez ile ne de bahsi geçen di er avukatlarla herhangi bir ba lantı kurmamı tır. Bu sebeple kendisine herhangi bir belge ta imaları mümkün de ildir.

281-282. 22 Kasım 1994 tarihinde Diyarbakır DGM önünde, orijinal ifadesini yalanlamı tır. Komisyon Temsilcilerine ifade vermeye gelmeden önce, mahkeme binasının üst katında, Devlet lehine ifade vermezse ho olmayın misilleme tehditlerinde bulunan ve Hacı gibi bir ismi olan, birisini görmü tür.

18. Dr. Lokman E ilmez

283. Dr. E ilmez 1958 do umludur ve olay zamanında Diyarbakır Adli Tıp Kurumu'nda adli tıp uzmanıdır. Gözüaltında bulunan ahıslar gözüaltına alınmadan önce ve göz altı sürelerinin bitmesinden sonra sa lık raporları için kendisine sevk edilmektedir.

284. 10 Aralık 1993 günü, ba vuru sahiplerinin fiziksel ve sözle incelemelerini yapmı tır. Sabahın erken saatleridir ve güvenlik güçleri dı arıda beklemi lerdir. Ba vuru sahiplerini 3-4 grup halinde muayene etmi tir.

285. Sadece bir ba vuru sahibinin dizinde bir iz görmü ve bunu da raporuna yazmı tır. ahısların kötü muamele ikayetlerine ra men sistematik bir uygulama konusunda tatmin olmamı tır. Be veya altı ki i nefes almada sıkıntı çektiklerini söylemi tir. Bir veya ikisini stetoskop ile muayene etmi di erleri de bunun üzerine ikayetlerinden vazgeçmi lerdir.

286. Hepsi bellerine kadar soyulmu tur. Vücutlarında bir iz olup olmadı ı sorulmu ve varsa detaylı bir inceleme yapılaca ı söylenmi tir. Yukarıda bahsedilen morarmı dizden ba ka dövüldüklerini söylemeler de hiç kimse görünen bir izden ikayet etmemi tir. Kendisi de görünen bir iz görmemi tir. Ertesi gün Hüsniye Ölmez ve Meral Danı Be ta 'ı, kalçalarındaki ikayetlerinden dolayı tekrar muayene etmi fakat herhangi bir ize rastlayamamı tır.

287. Üç gün sonra, 13 Aralık 1993 tarihinde, Hüsniye Ölmez'in dizinin altında iki morarıklık oldu unu onayladı ını itiraf etmi tir. Bunlar, kendisine gösterilmedi i için dikkatinden kaçmı olmalıdır. Bazen bayanlar vücutlarını açma konusunda tutucu olabilmektedirler.

288-289. Hüsniye Ölmez, 13 Aralık günü Meral Danı Be ta 'ın refakatinde muayene olmu tur. Be ta 'da herhangi bir iz yoktur. Ba ka bir doktor, Be ta 'ın, kendisine 10 Aralık günü söylemedi i, zatürre ikayetinin oldu unu tespit etmi tir. Böyle bir durumunda ki inin ate , öksürük ve balgam kontrolü yapıldı. Ancak Be ta herhangi bir ikayette bulunmamı tır. Zatürre, travmatik bir rahatsızlık olmayıp genelde so uk algınlı ı sonrası bron itin devamı olarak ba gösterir. Geli mesi bir hafta alır ve yüksek ate e sebep olur. Durumun ne oldu unun tespit edilmesi için röntgen çekilmesi gerekir ve hastane tedavisi gerekir.

290. Dr. E ilmez, ba vuru sahiplerinin, tra lı olup olmadıkları, yıkanıp yıkanmadıkları gibi dı görünü lerine dikkat etmemi tir. Bununla beraber, yorgun veya harap halde olmadıklarını hatırlamaktadır.

291. Bir adli tıp uzmanı olarak görevi, hastaların sa lık geçmi lerini veya klinik incelemelerini yapmak de il bulgularını kaydetmektir. nsanların genel ikayetlerini kaydetmemesinin ve sadece görünen izleri raporuna geçirmesinin sebebi budur.

292. Bir erke in testislerinin sıkıldı ından ikayet etmesi durumunda, kendisinden, genital bölgedeki kızarıklık ve i likleri kontrol etmesi beklenmektedir. Erkek avukatlardan hiçbirisi bu tip bir ikâyette bulunmamı tır. Böyle bir ikâyet olmaksızın genital bölgeleri incelemesi beklenmemektedir.

293-295. Bu tip incelemelerde ilk soru, herhangi bir darbe, güç veya iddet kullanımı izlerinin olup olmadı ıdır. Bununla beraber hastanın yüksek ate veya kalp hastalı ına duçar oldu u tespit edilirse raporunda tedavi edilmesi gerekti i ekinde not dü mektedir. Olay zamanı % 10'u nezarethane incelemeleri olan yakla ık 4500 rapor hazırlamı tır. Mevcut dava ile ilgili yapmı oldu u incelemeler tek bir rapora kaydedilmi tir.

19. Dr. Mahmut Demirel

296-298. Dr. Demirel 1967 do umlu olup olay zamanı pratisyen hekimdir. Meral Be ta 'a zatürre te hisi koydu u 13 Aralık 1993 tarihli raporu hatırlamamaktadır. Be ta 'ı, çocuklu unda kom u olmaları sebebiyle tanımaktadır. Zatürre, so ukta kalmak suretiyle ortaya çıkıp, yatak istirahadı ve antibiyotik kullanımı tedavi için yeterli olabilir.

20. E ref Hatipo lu

299-300. Hatipo lu, 1945 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'daki en yüksek rütbeli jandarma albaydır. ehir sınırları içerisinde kendisine ba lı bir sorgu ve gözaltı merkezi vardır. Bu merkezin ba nda Operasyon Komutanı, Yarbay Hasan Bozo lu bulunmaktadır. Sorgulardan Astsubay Fırat Yavuz Yedekçi sorumludur.

301. Gözaltı merkezi Avrupa kenceyi Önleme Komitesi (CPT) tarafından her yıl kontrol edilmektedir ve iyile tirilmeler yapıldıktan sonra standart hale gelmi tir. Çok kalabalık de ildir. Dolu olması durumunda gözaltında bulunan ahıslar gözaltına alındıkları yerde transferleri için bekletilmektedirler.

302. Hatipo lu, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmalarını ola anüstü bir olay oldu u için hatırlamaktadır. Abdülhakim Güven, bu ki iler aleyhinde cezaevlerinde geli en olaylar ve avukatların bunlardaki rolleri hakkında kanıtlanmamı ithamlarda bulunmu tur.

303. Güven, üst düzey bir PKK'lı olarak sadece avukatlar hakkında de il birçok konuda güvenilir bilgiler vermi tir. Güven de, pi man olmu ve her vatanda gibi ülkenin kanunlarında faydalanmak hakkına sahiptir. Ki isel ihtiyaçlarını giderebilmesi için Güven'e 50\$ tutarında bir yardım yapılmasını emretmi tir. Güven, itiraflarını kendisini zenginle tirmemi sadece Devlet aylık geçimini sa layacak kadar yardım almı tir.

304. Jandarma, kendi istihbarat te kilatına sahiptir. Kırsalda yapılmı bir operasyonda meydana gelmi bir çatı madan sonra, bir PKK hücre evi ele geçirilmi ve burada 8 ki ilik bir infaz listesinin de bulundu u ar ivler ele geçirilmi tir. Kendi ismi listenin ba nda bulunmaktadır. Bu listenin cezaevinden, bir tükenmez kalem içerisinde bir avukat tarafından çıkartıldı ı söylenmektedir. Avukatlar, PKK'ya kurye olarak hizmet etmektedirler fakat bunu kendilerini PKK'nın insafsız tepkisinden korumak için itiraf etmemektedirler.

305. Bölgede kanun ve düzenin sa lanmasından sorumlu ki i olarak, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınması kararından en çok sorumlu olan ki idir. Bununla beraber, kararın uygulamaya geçirilmesinden önce, amiri olan, Bölge Komutanının, Bölge Valisinin ve Ba savcının konudan haberdar edilmeleri gerekmektedir. Gözaltına alma kararı Savcı tarafından alınmalıdır. Avukatların hepsinin aynı anda gözaltına alınmaları gerekmemesine ra men, ba vuru sahiplerinin tümünün gözaltına alınması için bir karar alınmı tir.

306. Gözaltı merkezi o zamanlar 20 ki i kapasiteli olup, CPT'nin tavsiyeleri üzerine bu sayı sonra 10 ki iye dü ürülmü tür. Gözaltı kayıtlarından da anla ılaca ı üzere 45 ki inin birden gözaltında tutuldu unu kabul etmemi tir. Kurallara göre, her hücrede bir ki i tutulmaktadır ve böylelikle gözaltında bulunan ahıslar birbirleriyle irtibat kuramamakta ve ne söyleyeceklerini tespit edememektedirler. Merkeze daha fazla ki i getirilmesi durumunda, Jandarma Merkez Komutanlı ı, I Jandarma Alayı veya Emniyet Müdürlü ü'ndeki di er nezarethanelerden faydalanılmaktadır ve bu durumda nezarethane kayıtlarına kaydedilmektedir.

307. nsanların koridorda uyumaları ihtimalini reddetmektedir. Personeline gözaltında bulunan ahıslara sıcak ve insancıl yakla maları emredilmi tir. Ba vuru sahiplerine kar ı bir dü manlık yoktur. nsanlık dı ı muamele yapılması ise imkânsızdır.

308. Her hücrede tahta zeminli kaldırabilir bir kamp yata ı vardır. Her üpheliye bir battaniye verilmektedir ve hücreler karanlık de ildir. Merdivenlerin sonunda bir tuvalet ve banyo bulunmaktadır. İmdi burada bir sıcak su ısıtıcısı vardır ancak olay zamanı kurulup kurulmadı ını hatırlamamaktadır. Bir üpheli tuvalet ihtiyacı hissetti inde kendisine tuvalete kadar e lik edilmesi gerekmektedir. Koridorda yeteri kadar ısıtma

sistemi vardır. Herhangi bir kadın görevli veya kadınlar için faaliyet gösteren ayrı bir yer bulunmamaktadır.

309. Günde, kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri olmak üzere üç öğün yemek dağıtılmaktadır. Akşam yemeklerinde gözaltındaki mahkûmlara askerlerin yedi öğün ve üç öğünden az olmayan yemek verilir. Su ihtiyacının giderilmesi her zaman mümkündür.

310. Hatipoğlu sorgu uzmanı değildir ve sorgulara katılmamaktadır. Süreç hakkında Yarbay Bozoğlu'ndan bilgi almaktadır.

311. Uzman bir sorgucu ile ifadesi alınacak kişi odada yalnız olup bir başka görevli ifadeleri tutanağa geçmektedir. Aynı zamanda video görüntüleri de alınmaktadır ki bu kayıtlar 16 barın sahibi için de alınmıştır. Kasetler Cumhuriyet Savcısı'na teslim edilmiştir. Savcı, barın sahiplerinin kasetlerini iki kere izlemiştir ve mahkûmların yüzlerinin doğruluğunu dikkatini çekmiştir. Avukatların ifadeleri, birkaçı imzalamayı reddetse de zorla alınmamıştır. Mahkûmların herhangi bir yaptırım uygulanmamıştır.

312. Serbest bırakılmalarının ardından barın sahipleri ile buluşmuş ve beraber çay içerek sohbet etmişlerdir. Onlara, bazı zorluklar yaşadıklarını, herhangi bir suç işlemediklerini zaten işlemediklerinin de imkânsız olduğunu söylemiştir. Bununla beraber herhangi bir kötü muameleden şikâyet etmemişlerdir. Böyle bir şikâyetlerinin olması durumunda, görevi olduğu için sorgucuları denetleyerek haklarında yasal işlem yapılması gereğini beyan etmiştir. Bununla beraber, görevde kaldığı üç yıl boyunca, gözaltında bulunan hiçbir mahkûm yaralanmamış veya öldürülmemiştir. CPT bir keresinde sabah saat üçte kontrole gelmiş fakat yolunda olmayan hiçbir şey görmemiş ve herhangi bir şikâyet duymamıştır. Aksi durumda bunu zaten raporlarına geçirirlerdi.

313. 10 Aralık 1993 günü barın sahiplerinin birçoğunun serbest bırakılmasından sonra kişisel eşyalarını almaları için tekrar gözaltı merkezine getirilmişler ve Hatipoğlu kendilerine topluca hitap etmiştir. Avukatların gözü bulanmamıştır. Davanın sona ermesinden dolayı kendilerini tebrik etmiş ve daha dikkatli olmaları konusunda kendilerini uyarmış ve herkesin varlığının Devlet'in varlığına bağlı olduğunu söylemiştir. Kendilerine çay ikram edilmiştir. Barın sahipleri kendilerine iftira edildiğini ve haksızlık yapıldığını söylemişlerdir. Gece yarısı kendisiyle el sıkıştıktan sonra, istekleri üzerine mahkûmların merkezine götürülmüşlerdir. Askeri refakatçi ile beraber bir minibüs ile taşınmışlardır. Kendilerini bir daha görmemişlerdir.

314. Hatipoğlu, bazı barın sahiplerinin kendisini tehditkâr olarak algılamış olabileceğini kabul etmekle beraber diğerlerinin dostane bulduğunu söylemiştir. O zaman -i kence, kötü muamele, güç kullanımı- gibi her istediğini yapabileceği gücü varken kendilerine çay ikram etmiş ve vasıta temin etmişlerdir.

315. Bununla beraber bu tip ithamlar ancak Türkiye aleyhine çalışan insanlar tarafından yapılabilir. Sonuç olarak kendilerine bir dost elini uzatmıştır. Yargı yetkililerinin, kendisi gibi davranmaktan ayrı görevleri vardır.

316. Herhangi bir barın sahibinin, tehdit edildikleri yönündeki iddialarını yalanlamış ve bu tip bir suçlamadan üzüntü duymuştur.

21. Hasan Bozoğlu

317. Bozoğlu, 1948 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlığı'nda asayiş komutanıdır. Sorgu birimine de amirlik yapmaktadır.

318-319. Diyarbakır'daki gözaltı merkezi yaklaşık 20 kişiliktir. Zeminde tahta parçalar ve kaldırılabilir yataklar vardır. Hem koridorda hem de hücrelerde ısıtma ve aydınlatma mevcuttur. İnsanlar istekleri zaman tuvalete götürülmektedir ve banyo da vardır.

Sorgular özel bir odada yapılmaktadır. Kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri verilmektedir. Nezarethane kayıtları sıhhatlidir. Kayıtlarda görülen 45 kişi aynı anda sadece burada değil 17 merkezde tutulmuştur. Sorgular, kendilerine bir katibin emriyle, ücretsiz, özel uzmanlar tarafından yapılmaktadır. Önemli dosyalarda sorgular kaydedilmektedir.

320-321. Bozulu, bavu sahipleri ile hiç görüşmemiştir. İkiyetler kendisine yapılmaktadır ve herhangi bir kötü muamele iddiası duymamıştır. Bavu sahiplerinin gözaltına alınmaları kendisine aittir ve kendilerini, serbest bırakılmalarının akabinde de görmemiştir. Mahkemeden, kişisel yalarını almak için tekrar gözaltı merkezine getirilirken gözlerinin bulaşması mümkün değildir. Bozulu, bu dosyada olduğu gibi, bir sorgucunun tutanağına yerine kod adını yazmasına olanak sağlayan yasal bir düzenleme olup olmadığını söyleyememektedir.

22. Mithat Gül

322. Gül, 1960 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır'da binbaşıdır ve Hatipoğlu'nun doğrudan emri altındadır.

323. Bir itirafçı olan Abdülhakim Güven'in verdiği bilgiye dayanarak Cumhuriyet Savcısı'ndan 16 avukatı gözaltına almak için izin alınmıştır. Alay Komutanı, DGM Savcısı ve Bölge Komutanı bu yetkiden haberdardır. Avukatlar nezarethaneye alındıklarında Cumhuriyet Savcısı ile görüşüp gözaltı süresinin tespit edilmiştir. Cumhuriyet Savcısı'nın bilgisi ve onayı olmaksızın kimsenin gözaltına alınması mümkün değildir. Bu davadaki bavu sahiplerinin gözaltına alınmaları Cumhuriyet Savcısı'nın kararıdır.

324-328. Güven'in verdiği ifadeler, jandarmanın elindeki diğer bazı bilgileri de doğrulamaktadır. Gül, sorgulamalara katılmamış fakat sonuçlarından haberdar edilmiştir. Sorgulamaların başında o zaman Fırat Yavuz Yedekçi vardır. Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlığı'nda 15-20 metre karelik bir sorgu odası vardır. İnsanların gözleri sorgu esnasında bulaşmamaktadır ancak sorgucunun tanınmaması için spot lambalarının altında oturtulmaktadırlar. Sorgu odasının hemen bitişiğinde buraya elektronik olarak bulaşma bir dinleme odası vardır. Böylelikle sorgu amiri sorularını sorgucuya iletebilmektedir. Bavu sahiplerinin sorgu sonuçları kendisine sözlü olarak iletilmektedir. Bunları hatırlayamamaktadır. PKK ve medyanın iddialarının aksine sorgular kanunlara uygun olarak yapılmaktadır. Bazı avukatlar, kendilerini tanıyan ve haklarında ithamlarda bulunan Abdülhakim Güven ile yapılan yüzle tirmenin tutanakları gibi bazı tutanakları imzalamamışlardır.

329. Bilgilendirme yapılması dahilinde, polis ve jandarma, bazen yetki alanlarını ayrı ayrı diğlerinin yetki sahasında operasyon yapabilmektedir. Gözaltı merkezlerinin dışı koruma görevi jandarmanınadır. Buna bağlı olarak birçok bavu sahibi, polis sorumluluk sahası olan, Diyarbakır belediye sınırları içerisinde gözaltına alınmıştır.

330. Gül, Arif Altinkalem'in diğileri ile birlikte 16 Kasım 1993 günü gözaltına alındığını itiraf etmiştir. Güven'in ifadelerinde bahsi geçmemesine rağmen Altinkalem'in gözaltına alınması için iyi bir sebep olması gerektiğini düşünmektedir. Altinkalem'in, gözaltına alınan kişilerin sorgulanmasından önce gözaltına alınması sebebiyle, isminin sorguların neticesinde ortaya çıkması mümkün değildir.

331. Bavu sahipleri, suçlamaları hemen kabul etmişlerdir ancak dosyayı derinlemesine incelemek ve adli makamların önüne çıkabilecek hale getirmek 26 günlerini almıştır.

334. Sorgucuların kimlikleri adli makamlarca kolaylıkla tespit edilebilir. Kendi kimliği bavu sahiplerinin ifade tutanaklarında gizlenmemiştir. Bunun sebebi sorgucuları koruma gayesi olup tamamen yasaldir. Bavu sahiplerini kimin sorguladığına dair kayıtlar bugün de sıhhatli bir şekilde mevcuttur.

23. Burhanettin Kayak

335-338. Kayak, 1965 doğumlu olup olay zamanı Cizre Jandarma Komutanlığı'nda astsubaydır. 23 Kasım 1993 günü kendisine Tahir Elçi'yi gözaltına alma emri verilmiştir. Elçi'yi gözaltına alması için bir polis timi gönderilmiştir. Elçi, Diyarbakır'a götürülmeden önce iki gün İçişleri Bakanlığı Jandarma Komutanlığı'nda bekletilmiştir. Elçi hakkında daha fazla bilgisi yoktur. Elçi'nin yakalanmasına, evinin ve iş yerinin aranmasına tahsis katılmamıştır. El konulan belgeler Elçi ile birlikte Diyarbakır'dan gelen timle teslim edilmiş olup bunların geri verilmesi ile bir bağlantısı yoktur. Elçi, içerisinde bir kamp yatağının olduğu 3 metre karelik bir hücrede tutulmuştur.

24. Fırat Yavuz Yedekçi

339. Yedekçi, 1962 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı'nda sorgu timinin komutanıdır.

340-341. Kendi emri altında 10 sorgucu bulunmaktadır. Sorgu odasındaki dinleme odasından sorgularla doğrudan irtibat kurabilmektedir. Dinleme odasında her zaman başka bir kişi daha kendisine eşlik etmektedir. Ancak sorgucu ifadesi alınan kişi ile yalnızdır. Kapalı devre kamera sistemi ile sorgular kaydedilmektedir ve bu davadaki kayıtlar DGM savcılığına verilmiştir.

342. Cezaevindeki siyasi temsilci olan, Abdülhakim Güven adlı bir mahkum birkaç gün boyunca PKK faaliyetleri hakkında sorgulanmıştır. 100 sayfadan fazla olan ifade tutanakları, sonradan bazı kişilerin gözaltına alınmasını ve sorgulanmasını emreden DGM Başsavcısına verilmiştir.

343-345. Bazı bağlantı sahipleri kanun dışı hareket ettiklerini kabul etmiş bazıları ise tutanakları imzalamayı reddetmiştir. Güven ile bağlantı sahipleri arasında yapılan yüzleştirmelere katılmamıştır. Hiçbir ühelinin gözleri bağlanmamıştır ve hiçbirisi sorgulamalar esnasında kötü muameleye veya tehdide maruz kaldığını ideri sürmemiştir.

346. Sorgu odasında normal bir aydınlatma vardır ve gözlerin bağlanması gibi bir uygulama yoktur. Sorgucuların tanınmamak gibi bir kaygıları yoktur. Bu onun görevidir.

347. Bağlı sahiplerinin sorgularını Murat Kırıkçı yapmıştır. Tutanakların hazırlanması sorgular ile aynı günde yapılmamaktadır fakat sorgu kayıtlarına dayanılarak hazırlanmaktadır.

348. Arif Altınkalem'in 16 Kasım 1993 günü gözaltına alınmasına neyin sebep olduğu unu tam olarak hatırlayamamaktadır.

349-350. Kişiler gözaltına alındıkları zaman genellikle kendilerine niye yakalandıkları söylenir ve yakalama tutanağına kaydedilir. Bağlı sahiplerinin yakalama tutanaklarında özel bir atıf yapılmamasına rağmen kendilerine bu sebepler sözlü olarak söylenmiş olmalıdır.

351. Gözaltı merkezi, iki katlı olup daha sonra da CPT'nin tavsiyeleri üzerine 10'a düşürülen 20 hücresi vardır. Her hücrenin üst taraflarında izleme delikleri olan metal kapıları vardır. Zeminde tahta bir kaplama ve bir askeri kamp yatağı vardır. Gözaltında bulunan şahıslara askerlerle aynı yemekler verilmektedir. Merkezi bir ısıtma sistemi de merkezde mevcuttur.

25. Ünal Haney

352. Haney, 1958 doğumlu olup olay zamanı DGM Savcısıdır (26050 sicil sayılı).

353. Diyarbakır'da ki ilerin gözaltına alınması emri DGM Ba savcısı tarafından verilmektedir. Soru turmaları sözlü emirlerle da yapılabilmekte olup kanun mutlaka yazılı bir emir gerektirmez.
354. Haney, ba vuru sahiplerinin Cumhuriyet Ba savcısı Bekir Selçuk'un emirleri do rultusunda gözaltına alındıklarını, bu tip emirlerin sözlü olarak verilebilece ini söylemi tir.
355. Ba vuru sahipleri, kar ısına 10 Aralık 1993 tarihinde çıkartılmı lardır. Kendilerine yapılan suçlamaları okumu ve savunmalarını istemi tir. Jandarmaların kaydetti i ekilde alınan ifadeleri okumu , savunmaları dinlemi ve yeni ifadeleri kaydettirmi tir.
356. Suçlamaları reddetmi ler ve hepsi de kaydedilen kötü muamele iddialarında bulunmu lardır. Kötü muamele yapıldı na dair inandırıcı deliller olması durumunda bunun gere ini yapaca ını belirtmi tir.
357. 10 yıldır savcılık yapmaktadır ve kötü muamele yapılan insanların ne durumda olabileceklerini bilmektedir. Bu yüzden ba vuru sahiplerinin iddiaları, tek ba ına yeterli de ildir. Bir ba vuru sahibinin dizinde bulunan bir morarıklık bu ki iye i kence yapıldı ı anlamına gelmez. Terör suçları ile ilgili olarak gözaltına alınan ahısların %95'i i kenceye u radıklarını iddia etmektedir. Bu bir savunma takti idir. ddia edilen bir kötü muamele için kendisinin inceleme yapmasını gerektiren herhangi bir dava ile kar ıla mamı tır. Her halükarda i kence iddialarını ara tırmak görevidir.
358. Haney, Abdülhakim Güven'in vermi oldu u bilgilere ve dokuz avukatın bürolarında bulunan PKK belgelerine dayanarak ba vuru sahiplerinin dosyasında bir iddianame aramı tır.
359. Tahir Elçi'nin evinde, ERNK (PKK'nın siyasi kanadı) damgalı ve "Yolda Tahir Elçi'ye" ba lıklı ve PKK tarafından gönderilmi bir belge bulunmu tur. Vedat Erten'in evinde ise "Amed Eyaleti (Diyarbakır için PKK'nın kullandı ı isim) koordinatörlü ü bürosuna" hitaben yazılmı bir belge bulunmu tur. Bu, da lardaki ve bölgede faal olan PKK mensuplarına hitaben yazılmı bir belgedir. Mehmet Selim Kurbanolu'nun üzerinde ise "ERNK" damgalı bir belge bulunmu tur. Fuat Hayri Demir'in bürosunda ise "ERNK" damgalı ve "Yolda Fuat Demir" ba lıklı bir belge bulunmu tur. Mesut ve Meral Be ta 'ın gayri mülklerinde ise "Yolda lar Mesut ve Meral" ba lıklı bir belge bulunmu tur. Bu notlar PKK mensupları tarafından yazılmı tır.
360. Hüsnüye Ölmez'in evinde "Sayın Ba kan'a" hitaplı bir rapor bulunmu tur. PKK kongrelerinin i leri ve faaliyetleri ile ilgili olarak "Kürdistan Milliyetçi Entelektüeller Birli i" imzalı bir belge Sabahattin Acar'ın evinde bulunmu tur. "ERNK" tarafından PKK dosyalarını savunan avukatlara verilmek üzere hazırlanmı dört makbuz Arif Altınkalem'in evinde bulunmu tur. Haney, ba vuru sahiplerinin bu belgelerin sahipli ini kabul etmemelerini de ba ka bir savunma takti i olarak algılamı tır.
361. Elçi, Demirhan ve Bay ve Bayan ahin ile ilgili olarak, iddianamede Avrupalı kurulu lara yapılan atıflar, bölücü hedeflerini devam ettirmek için, di er Hükümetlerin gözünde Türkiye'nin kredisini dü ürme ve zayıflatmak amacı ta ıyan PKK kampanyaları ile ba lantılıdır. Bu atıflar hiçbir ekilde, bireylerin ikayet haklarının tanındı ı ve Devlet'in ba vuru sahiplerinin yolunda herhangi bir engel çıkartmaması gereken Avrupa nsan Hakları Komisyonu ile ilgili de ildir.
- 362-363. Haney, ba vuru sahiplerinin duru ma esnasında iddiaları reddettikleri ve akabinde serbest bırakıldıkları ilk mahkeme i lemlerine katılmı tır. Belki dosyaların incelenmesi, davadaki, çok sayıdaki üpheli ve cezaevi bulunmasından kaynaklanan zorluklar sebebiyle hala devam etmektedir (Aralık 1998).

364. Bu davadaki iddialar, 2845 sayılı kanunun 9 ve 10. maddeleri ile CMUK 154 ve 155. maddelere dayanılarak yapılmıştır.

26. Batuhan Özer

365-367. Özer, 1965 doğumlu olup olay zamanı Diyarbakır Gözaltı Merkezinde çalışmaktadı. Görevi, gözaltındaki şahısların adli evraklarını DGM'ye götürmektir. Başvuru sahiplerinin gözaltıları ve sorgulamaları ile ilgili bir bilgisi yoktur. 16 avukatın gözaltına alındığını bilmektedir ve sadece Bay ve Bayan Şahin ile karışılmamıştır ve bu iddiaların da gözleri bulanmamıştır. Bir meslektaşının bir belgeyi imzalamayı unutmaması durumunda onun yerine kendisi imza atmaktadır. Şahin'in belgelerinde böyle bir durum olmuş ancak belgenin içeriğine dokunmamıştır. Belgeyi yazan kişinin Hüseyin Gazi Ateş, sorgucunun da Murat Kırıkçı olduğunu hatırlamaktadır. Özer, Şahin belgeleri imzalarken onunla beraberdir. Bir müddet Bay ve Bayan Şahin ile sohbet etmiş ve bu şahıslar kendisine, "onlar" tarafından kandırıldıklarını ve kullanıldıklarını söylemiştir.

368-369. Özer daha sonra, Şahin'in ifadesini imzalarken yanında olmadığını beyan etmiştir.

27. Murat Kırıkçı

370-371. Kırıkçı, 1970 doğumlu olup olay zamanında Diyarbakır jandarmasında bir sorgu astsubayıdır. Bu iddia için bir aylık bir emir almıştır. 16 avukatı da sorgulamıştır. Benzer bir olay hatırlamamasına rağmen bu kadar avukatın gözaltına alınmasını normal olarak nitelendirmiştir. Sorgular süresince, kapalı devre televizyon sistemi vasıtasıyla komutanı Yedekçi tarafından yönlendirilmiştir.

372. Avukatlar ilk olarak, sebepleri kendilerine açıklanması gereken, gözaltına alınma sebeplerini sormuşlardır. Kendilerine, Abdülhakim Güven'in iddialarına cevap vermeleri ve cezaevleri arasında kuryelik yaptıkları iddiası ile bağlantılan soruşturma ile ilgili olarak gözaltına alındıkları bilgisi verilmiştir. Kırıkçı, başvuru sahiplerinin iddialar karşısında sergiledikleri ilk tepkileri hatırlamamaktadır.

373-374. Sorguya ara verilmiş ancak avukatların, kuryelik iddialarını itiraf etmeleri ile tekrar bağlantılmıştır. Bu davranışta iddianın sebebi ilk sorgulamalar sonrasında üstleri tarafından yeniden hazırlanan sorulardır. Avukatlar, Güven ile yüzleştirilmiştir.

375. Kırıkçı, tutanakları imzalamayan avukatları tekrar sorguya aldı ve iddialarını kabul etmemiştir. Daha sonra, o günlerin çok yoğun günler olduğunu, başvuru sahiplerinin gözaltı sürelerinin dolmak üzere olduğunu, ifadelerini almak için çok az bir zamanı kaldığını bu yüzden tutanakları imzalamamak için ileri sürülebilecek her türlü mazereti memnuniyetle kabul edebileceğini, her halükarda Cumhuriyet Savcısı'nın zaten ifade alacağını belirtmiştir.

376-377. Sorgular, sabah kahvaltıdan sonra yapılmıştır. Sorguya alınan kişiler daha sonra öğle ve akşam yemeklerine alınmaktadır. Kendilerine istedikleri zaman su ve tuvalet imkanı verilmektedir. Sorgular iki veya iki buçuk saat sürmekte ve her gün olabilmektedir. Sorgu odasında spot lambaları vardır ve ifadesi alınan şahsın sorgucuyu görmemesini sağlayacak şekilde ayarlanmıştır. Kapalı devre televizyon sistemi arka duvardır.

378. Sorgucunun görülmemesi güvenlik önlemi olup ifadesi alınan kişilerin üzerinde psikolojik etkisi de vardır. Sorgu esnasında notlar almaktadır. Daha sonra Şahin ifadesinin tutanağa geçirildiği mülakat odasına alınmaktadır. Göz bala yasak olmamakla beraber kullanılmamaktadır. Mülakat odasında gözaltına alınmış bir şahıs tarafından görünmekten korkmamaktadır.

379. Kırıkçı, ahin'in ifadelerinde Özer'in adının geçip geçmedi ini hatırlamamaktadır. Özer, sorgu timini olu turan 9-10 ki iden biridir.

380-381. Bayan ahin'in tutanaklarını imzalamamı tır ve bunun nedenini hatırlamamaktadır. Bayan ahin'i kendisi sorgulamı tır ve imzasının olmadı ını görünce tutana ı bir meslekte ı kendisinin yerine imzalamı tır. Sorgulamalar esnasında, ba lantılı odadaki ki ilerle kulaklık vasıtasıyla sürekli irtibatla olmu tur.

28. Hüseyin Gazi Ate

382-384. Ate , 1967 do umlu olup olay zamanında gözaltı merkezinde daktilocu olarak görev yapmaktadır. 16 avukatın ifade tutanaklarını da sorgucular varlı ı e li inde kendisi yazmı tır. ahıslar ne söylemi se onu yazmı tır. Yazılan tutana ı önce kendisi sonra sorgucu son olarak da ifadesi alınan ki i imzalamaktadır. Olay zamanında Bayan ahin'in tutana ını kendisinin yerine imzalayan ve adı Adem Akta olan ba ka bir daktilocu daha bulunmaktadır.

29. Ercüment dönmez

385-386. Dönmez, 1963 do umlu olup olay zamanında Cizre İlçe Emniyet Amirli i TEM übesi sorgu biriminde çalı maktadır. Diyarbakır jandarmasından, PKK ile özellikle kurye olarak ba lantıları olan Tahir Elçi'nin yakalanması için bir faks geldi ini ve bu faks do rultusunda Elçi'nin yakalandı ını beyan etmi tir.

387-393. 23 Kasım günü, Elçi'nin bürosunu ararlarken bir çok belgeye el konulmu olup güvenlik gerekçeleriyle hepsi detaylı olarak tutana a geçirilmemi tir. Üst arama tutana ı ise merkezde düzenlenmi tir. Burada aynı zamanda 68 dava dosyasının da belirtildi i daha detaylı bir tutanak hazırlanmı tır. El koyulan belgeler jandarmaya teslim edilmemi tir. Bu belgelerin Elçi'ye geri verilip verilmedi i konusunda herhangi bir bilgisi yoktur. Belgelerin geri verilmesi sırasında bunların alındı ına dair sahibinin imzası gerekmektedir. Suç unsuru içermeyen belgeler adli makamlarca bu ekilde sahibine teslim edilmelidir. El konulan dosyalardan birisi Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na Süleyman Kutluk tarafından yapılan ba vuru dosyasıdır. Suç unsuru ta ıması muhtemel çok sayıda gazete ve dergiye de el konulmu tur. ncelemenin sonuçlarını bilmemektedir. Üzerinde "ERNK" damgası olan bir belge hatırlamamaktadır. Elçi, tanınmı bir avukat oldu undan nezarethaneye alınmamı tır. Jandarmalara teslim edildikten sonra da kendisini bir daha görmemi tir.

30. Ali Kara

394-399. Kara, 1967 do umlu olup, olay zamanı Cizre'de TEM übesi'nin amiridir. Kara, Elçi'nin yakalanması için Diyarbakır'dan gelen faksta Abdülhakim Güven'in adının geçip geçmedi ini hatırlamamaktadır. El konulan dosyaları incelememi tir. De i ik belgelerdeki imzaları da hatırlamamaktadır. Elçi'nin evi ve i yerinde el konulan tüm e yalar, 68 dava dosyası ile beraber, jandarmaya teslim edilmemi tir. Geri verilip verilmediklerinden bilgisi yoktur. "ERNK" damgalı belge Elçi'nin üzerinde ta ıdı ı günlü ünün içerisinde bulunmu tur. Bu belgeden bahseden el koyma tutana ının üzerinde Elçi'nin imzası görünmektedir. Bu belgenin aslı, istenmi se mahkemeye gönderilmi tir. stenmemi se, ilçe emniyet amirli inde ki isel dosyalar içerisinde ar ıve kaldırılmı tır. Kara, biri daha detaylı olan iki el koyma tutana ının varlı ı konusunda herhangi bir açıklama getirememektedir.

400-402. Kara, PKK'nın kod ad kullanımı konusunda bilgi sahibi de ildir. Bir hafta önce avukatları gözaltına alma furçası ba lamı ken Elçi'nin, "Yolda Tahir Elçi'ye" ba lıklı ve "ERNK" damgalı bir belgeyi neden üzerinde ta ıdı ına da bir açıklama getirememi bununla beraber sahte belge düzenledi i iddialarını da kabul etmemi tir. Elçi'nin polis nezaretine alınması ve burada kötü muamele görmesi iddialarını da yalanlamı tır. Nitekim Elçi, Emniyette iken Kara'nın odasında kalmı tır.

31. Hasan ener

403. ener, 1964 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır jandarmasında tim komutanıdır. Tur, Kaya ve Abbasio lu'nu yakalamalarını gerçekle tirmi tir.

404-405. Tur, kendilerine gelen yazılı bir emir gere i olarak evindeyken yakalanmı tır. Tur'a PKK içerisinde faal oldu u gerekçesiyle yakalandı ı söylenmi tir. Evi aranmı fakat hiçbir eye el konulmamı tır.

406-408. Kaya, 18 Kasım günü yakalanmı , i yeri aranmı fakat herhangi bir eye konulmamı tır. Abbasio lu'nun yakalanması ile ilgili olarak yapılan aramada herhangi bir suç unsuruna rastlanılmamasının haricinde bir ey hatırlamamaktadır. Gözaltına alınan ahısların gözleri ba lanmamı tır.

32. Cafer Öngün

409-413. Öngün 1960 do umlu olup olay zamanı Diyarbakır'da polis memurudur. 15 Kasım 1993 günü jandarmalar emniyet müdürlü ünü arayarak Sabahattin Acar'ın yakalanarak kendilerine teslim edilmesini istemi lerdir. 5-6 ki i ile birlikte Acar'ın evine gidilmi ancak Acar i lemler konusundaki yetkilerini onaylamadıkça kapıyı açmayı reddetmi tir. Tanıdı ı olan Ba komiser Numan'ın kendisini aramasını, Öngün ile di er arkada larının polis oldu unu söylemesini istemi tir. Numan, saat 10:00 sıralarında olay yerine gelmi tir. Belgeler bu zamana kadar imha edilmi olabilir. Numan, Acar'a PKK ile ba lantıları hakkında bir soru turma açıldı ını bu yüzden gözaltına alınaca ını ve jandarmaya teslim edilece ini söylemi tir.

414-415. Bunun üzerine Acar, polislerin içeri girmelerine izin vermi tir. El konulan belgeleri içeren bir tutanak hazırlanmı tır. Üzerinde "ERNK" damgası veya "Kürdistan Milliyetçi Entelektüeller Birli i" ba lıklı bir belgeyi tam olarak hatırlayamamaktadır. Tek hatırladı ı kendisinin siyasi içerikli belge ve kitapları incelemeksizin topladı ı ve tutana a kaydetti idir. Acar'ın gözleri herhangi bir a amada ba lanmamı tır.

33. Mehmet Durmu

416-418. Durmu , 1965 do umlu olup olay zamanı stanbul Emniyet Müdürlü ü TEM ubesinde tim amirdir. Niyazi Çem ve mam ahin'in yakalanmalarına katılmı tır. Diyarbakır'dan bu iki avukatın PKK'ya kuryelik yapmak suretiyle yardım etti i ve bu sebeple yakalanmalarını talep eden bir faks gelmi tir.

419-420. Çem, DGM'de yakalanmı olup kendisine aleyhinde yapılan suçlamalar söylenmi tir. Evinin aranması için bir ekip gönderilmi tir. Bu arada, Diyarbakır jandarmasına teslim edilmesine kadar gözaltında kalması için DGM'sine yazı yazılmı , 7 günlük izin verilmi tir. Bu sürenin bitiminden önce Diyarbakır jandarmasına teslim edilmi tir. Yapılan üst ve ev aramasında herhangi bir eye el konulmamı tır.

421-422. Durmu , mam ahin'i tanımaktadır ve kendisini DGM'de iken gözaltına almı tır. Durmu , Arzu ahin ile ilgili herhangi bir ey hatırlamamaktadır. ahin'in kendisine söyledi i tek ey bir PKK itirafçısı ile ilgili olarak yakalandı ıdır.

D. İlgili di er delillerin özeti

423. Taraflar, Komisyon ve Mahkeme'ye çe itli belgeler sunmu lardır. Hükümet, ayrıca iki de video kaset sunmu tur. Mahkeme, a a ıdaki belgelere özel önem vermi tir:

1. Abdülhakim Güven'in (PKK itirafçısı) jandarmaya vermi oldu u 4 ifadenin ilgili bölümleri

a) 15 Kasım 1993 tarihli ifade

424. Avukatlar, PKK ile cezaevleri arasında kuryelik yaptılar. İirketler kurdular. E.Y.'nin ortaklı ında Gazanfer Abbasio lu ve Selim Kurbanolu ile inasi Tur gibi. Abbasio lu kuryelik de yaptı.

b) 16 Kasım 1994 tarihli ifade

425. Güven, kod adı Berivan olan bir PKK'lı ile Tahir Elçi'nin evinde bulduğunu ifade etmiştir. Elçi, cezaevleri ve Hakkari- İrnak ve Siirt bölgelerinde kuryelik yapmıştır.

426. PKK'nın iste i ile, Baki Demirhan, cezaevine bir bıçak soktu. Sabahattin Acar da, Recep Akku 'un karde i olan müvekkilinin yardımıyla siyanür getirdi. Demirhan, cezaevine PKK yayınları ve kitaplarını getiren avukatlardandı.

427. Hüsniye Ölmez, Meral Danı Be ta , Baki Demirhan, Vedat Erten, Mehmet Selim Kurbanolu ve Fuat Demir (daha dü ük sıklıkta) da Mardin, Mu ve Merkez cezaevleri ile oldu u gibi Diyarbakır E-Tipi Cezaevi arasında kuryelik yaptılar. Di erleri ile birlikte, içeriye notlar, emirler ve e itim malzemeleri getirdiler.

428. Tur'un PKK için farklı görevleri vardı. Kuryelik yapmak, PKK'nın kararlarını ve örgüt için kaydedilen mahkumların ifadelerini iletmek gibi. çeriye PKK yayınları ve kitaplarını getiren grubun da bir parçasıydı. Örgütün güvenini kazanmıştı ve resmi ba lantıları vardı.

429. Bay ve Bayan ahin, PKK'nın stanbul ve Avrupa ile ba lantısıydılar.

430. Çem, cezaevindeki PKK merkezleri ile sürekli irtibat halindeydi. Mesut Be ta , di er PKK kuryelerinin yardımıyla notlar iletti. O da kitap ve yayın getirdi. Gözaltında bulunan Cevat ve Mahmut isimli iki PKK'lıya mesajlar ta ıdı. PKK'nın 90 milyon euro tutarındaki parasını ta ıyorlardı.

c) Birinci ek ifade

431. Güven, Ahmet Elçi isimli bir PKK'lı ile olan ba lantılarından bahsetmiştir. Elçi, Cizre'de 1992 Nevruz'un da meydana gelen olaylardan sorumludur.

432. Hüsniye Ölmez'den, daha sonra mahkum edilen ve o zaman için gözaltında bulunan PKK'lı F.A.'nin dairesinde kalan e yalarını satmak için bir adam bulması istenmiş fakat bunu ba aramamıştır.

433. Mesut Be ta , notlar ta ıyarak kuryelik yaptı. Mesela, güvenlik güçlerince aranan Koçer kod adlı Fehim isimli birisine ve Cevat ve Mahmut isimli militanlara bilgi götürdü.

d) ikinci ek ifade

434. Güven, Hüsniye Ölmez'in C.K. isimli bir PKK'lının e yalarının satılmasında rol oynadığını iddia etmiştir.

2. Abdülhakim Güven'in DGM Savcısına verdiği 7 Aralık 1993 tarihli ifade

435. Güven, Ahmet Elçi'nin propagandası ile PKK sempatisini olduğunu, Berivan kod adlı PKK'lı ile Tahir Elçi'nin evinde bulduğundan sonra örgüt için kuryelik, propaganda ve eylem düzenleme, yeni adam ve kaynak bulma faaliyetlerinde bulunmuştur. Yakalanmasının ardından Diyarbakır E-Tipi Cezaevindeki 3. ko u ta PKK'nın siyasi temsilcisi olmuştur. Burada gardiyanları öldürme planları yapmıştır. tirafçılara yönelik planlar da yapılmış hatta bunun için Sabahattin Acar kendisine siyanür, Baki Demirhan da bıçak getirmiştir. Ancak bunlar kullanılmadan itirafçıların ko u unda görevlilerce ele geçirilmiştir.

436. Elçi, Cizre'ye mesajlar ta ımı tır. Mesu Be ta da, Güven'in arkada larına mesajlar götürmü tür. Ölmez, Meral Be ta , Demirhan, Erten ve Kurbanolu da örgüt not ve e itim malzemelerini di er cezaevlerine ve örgüt kırsaldaki yapılanmalarına götürmü lerdir. Fuat Demir daha az sıklıkla bu i leri yapmı tır. Tur, cezaevleri ile kırsal arasında ba lantılar tesis etmi ve gazete ve konferans raporları ta ımı tır. Bay ve Bayan ahin ile Çem, Avrupa ve stanbul te kilatı ile cezaevleri arasındaki i birli ini sa lamı lardır. Abbasio lu, Gaziantep ve Diyarbakır cezaevleri arasında ba lantılar kurmu tur.

437. Bazı ba vuru sahipleri, DGM Savcısı Tanju'nun, örgüt üyelerine itirafçı olmaları için a ırı derecede baskı yaptı ından ikayet etmi lerdir. Bayan Be ta ve Ölmez bunu di erlerinden daha fazla önemsemi ler ve bu savcının öldürülmesi gerekti ini ima etmi lerdir.

438. Güven, aynı zamanda I Jandarma Komutanlı ı'ndaki en kıdemli komutanı öldürme planlarında da bahsetmi tir.

3. Abdülhakim Güven'in Diyarbakır DGM önünde verdi i 1 Haziran 1995 tarihli ifade

439. Duru mada, Güven'e jandarmalara verdi i ifadesi okunmu ve Güven de ifadenin do rulu unu onaylamı tır.

440. Güven, mahkemeye, PKK'nın cezaevindeki genel temsilcisi oldu unu, savunma avukatlarının müvekkilliği yaptıkları mülakatlara katıldı ını ve bu avukatların daha ziyade PKK mensuplarını gördüklerini söylemi tir.

441. PKK mensubu olarak yargılandı ı iddiasını yalanlamı , sadece bazı yazılı belgeler sebebiyle hakkında soru turma ba latıldı ını ve hakkında takipsizlik kararı verildi ini beyan etmi tir.

442. Cezaevindeki PKK mensuplarının bir avukatı "kahraman" ilan etmesinden sonra, inasi Tur ile oldu u gibi, bu avukatla sözleşme kararı alındı ını ifade etmi tir.

4. Diyarbakır I Jandarma Komutanlı ı'ndaki görevlilerce alınan ifadeler (hepsi daha sonra ba vuru sahiplerince reddedilmi tir)

a) Tahir Elçi

(Elçi'nin imzalamayı reddetti i, tarihi belli olmayan ifade)

443. Tutanakta, Elçi'nin, okul günlerinden beri arkada çevresinin PKK ile ili kisi oldu unu ifade etti i kayıtlıdır. PKK mensuplarının isimleri verilmi tir. ehirlerde faaliyet göstermi tir. Cizre'de 1987 yılında PKK sempatisini olmu tur. 1989'da yakalanmı ve 1990 yılında PKK'nın ideolojik ve teorik e itimini aldı ı Diyarbakır E-Tipi Cezaevinde tutuklu kalmı tır. Ö renci olarak forumlar, boykotlar, protestolar ve propaganda sloganları hazırlamı tır.

444. Mesut Be ta 'ı Abdülhakim Güven ile tanı tırmı tır. Silopi ve Cizre'den sorumlu olan Berivan kod adlı PKK'lı sık sık Elçi'nin evine gitmektedir. Güven cezaevindeyken, kendisine ajandalar veya adres defterlerinin içerisinde notlar götürmü tür. Fırat kod adlı bir PKK'lıya silahlarla dolu olan çuvalı nakliye etmesinde yardımcı olmu tur. "ERNK" damgalı belgenin varlı ını ve Abdullah Öcalan ile ba lantılarını itiraf etmi tir. PKK'nın propaganda amaçlı yayınlarını saklamı ve da ıtmı tır.

b) mam ahin

(20 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

445. Tutanakta ahin, propagandasından etkilenerek PKK'ya sempati duymaya başladığı şeklinde kaydedilmiştir. Kendisine verilen, cezaevindeki mensuplarla iletişim sağlamak ve mensuplara İstanbul'da yerleşmeleri için yardımcı olmak gibi çeşitli görevleri yerine getirmiştir. Simlerini verdiği üst düzey yöneticilerle bağlantısı vardır. Eski örgüte, farklı cezaevleri ile irtibat sağlamak ve buralarda faaliyetler düzenlemek suretiyle örgüte yardım etmiştir. Özgür Gündem gazetesinin avukatıdır.

446. "Onlardan" sürekli gelen, Devlet otoritelerine baskı yapmak amacıyla Eski ehir Cezaevi'nin kapatılması için düzenlenen kampanyaya katılmıştır. Kendisi, Eski ehir, Çem ve Diyarbakır'daki diğer avukatlar durumunun bir analizini yapmıştır. Örgüt mensuplarının davalarını üstlenmişler ve Devlet'in güvenlik güçleri ile ilgili olarak öğrendikleri bilgileri PKK'ya vermişlerdir.

447. PKK'nın Avrupa tekilatı ile doğrudan bağlantısı vardır. Belli olay ve örgüt mensuplarının isimlerini vermiştir. "Kahramanlar" olarak adlandırılan İstanbullu diğer avukatları da getirmiştir. Bunları, kendisinin, Eski ehir'in ve Çem'in gayretleri sonucunda DEP'e üye yaptıkları avukatlar arasından seçmiştir.

448-449. Polis nezaretlerinde kötü muamele yapıldığı, düzmece ifadeler, mahkemelerin hukuk dışı yapılanmaları, kanun dışı yakalama ve tutuklamalar, PKK'nın terör için değil fakat kendisini korumak için mücadele eden bir örgüt olduğu, köylerin Devlet tarafından yakıldığı ve boşaltıldığı, Devletin ölüm "timlerinin" operasyonda olması konularında bilgi toplamak, üretmek ve bunlarla yapılan propagandaları dağıtmak görevleri arasındadır. Amaç Devlet'i küçültmek olup her türlü yalan PKK'nın emirleri doğrultusunda Avrupa'ya fakslanmışlardır. Tüm bağlantı sahipleri gibi Eski ehir'in içerisindeydi. Ahin, Bursa, Gaziantep, Mardin, Elazığ ve İstanbul cezaevleri arasında kuryelik yaptığını da kabul etmiştir.

c) Arzu ahin

(22 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

450-451. Tutanakta, Arzu ahin'in, PKK ile ilgili olan görevlerinden birisinin de Türkiye Cumhuriyeti'ni uluslararası arenada küçükmek olduğu kaydedilmiştir. Bu, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na iletilen insanlara ve hatta avukatlara hak ihlali yapıldığına dair uydurma bağlantılar ile yapılmaya çalışılmıştır. Kocasının Kürt olması sebebiyle PKK'ya sempati duymaya başladığını ve PKK'ya destek verdiğini belirtmiştir. Cezaevleri arasında kuryelik yapmıştır. Eski ehir Cezaevi'nin kapatılması kampanyasına katılmıştır. Eski ehir ve kendisinin PKK'nın Avrupa'daki tekilatı ile bağlantıları vardır.

452. Bir keresinde PKK için Diyarbakır'dan İstanbul'a belgeler ve el bombası taşıdığıdır. Kendisi bunları evinden almıştır. Kendi gün evde kalmışlar ve daha sonra Niyazi Çem onları götürmüştür. Bunlardan birisi Berivan kod adlı kadındır. PKK için çalışan diğer avukatlar; Elçi, Acar, Tur, Erten, Çem, Be ta , Demirhan, Demir ve Bayan Be ta 'dır.

d) Nevzat Kaya

(16 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

453. Tutanakta, Kaya'nın PKK'lularla ilk defa 1990 yılında tanıştığını belirtilmiştir. Genç birisi yerine gelmiş ve ERNK'nın Diyarbakır sorumlusu olduğunu söylemiştir. Kendisinden küçük bir ücret karşılığında PKK'nın savunma avukatı olması istenmiştir. Bir hafta sonra bu kişiden Diyarbakır E-Tipi Cezaevinde tutuklu olan bir kişiye götürmesi için kapalı bir zarf gelmiştir. Farklı cezaevleri arasında kuryelik yapmıştır. Bir keresinde cezaevindeki PKK'lulara tiört, pijama, ceket ve gömleklerle beraber kitapçıklar da götürmüştür. Üzerinde ses kayıtları da taşıdığıdır. Bu davadaki tüm bağlantı sahipleri dahil olmak üzere neredeyse tüm avukatlar bu faaliyetlerde bulunmuşlardır.

e) inasi Tur

454. Tutanakta, Tur'un, "bir öz ele tiri" yapmasının akabinde ileri derecede bir e itim aldı ı 1993 yılında tutuklandı ı beyan etti i kaydedilmi tir. Mahkumiyetinden önce, GAP bölgesinde ve da lardaki PKK liderleriyle ba lantısı vardır ve sigara paketleri, adres defterleri, ajandalar ve benzeri e yalar kullanmak suretiyle Abdülhakim Güven gibi mahkumlar arasında kuryelik yapmı tir. Ölmek üzere olan bir PKK'lıya bir akrabasının evinde bakmı ve daha sonra Selim Kurbano lu'nun yardımıyla Kasım veya Aralık 1992'de cesedi özel bir yere götürmü lerdir. Tur, ba vuru sahiplerinin içerisinde oldu u bazı avukatların isimlerini vermi ve bunların da benzer faaliyetlerde bulundu unu beyan etmi tir.

f) Sabahattin Acar

(7 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

455. Tutanakta Acar'ın, PKK ile ilk defa kar ıla masının babasının köyüne yaptı ı ziyaret esnasında gerçekleşti i yazılıdır. Okul zamanından beri sempatiyle baktı ı PKK'lıları "özgürlükçüler" olarak görmü tür. Di er PKK'lıların yanına götürülmü ve bir "Kürt" olarak PKK'lı tutukluları cüz'i bir miktar kar ılı nda savunmak suretiyle "fa ist Türk Devleti"ne kar ı onlarla beraber mücadele etmesi tavsiye edilmi tir. Acar, ba vuru sahipleri de dahil olmak üzere DGM'de çalı an tüm avukatların gönüllü olarak PKK için çalı tıklarını söylemi tir.

456-457. Bu ki ilere Diyarbakır l Jandarma Komutanı'nın Kürt kar ıtı oldu unu, bölgedeki PKK destekçilerine a ırı baskı uyguladı ını ve bu ki inin öldürülmesi gerekti ini söylemi tir. Bundan sonra cezaevleri arasında kuryelik yapmaya ba lamı ve Abdülhakim Güven gibi siyasi temsilcilerle sürekli görü meler yapmı tir. PKK'lı militanları çok dü ük bir ücret kar ılı nda savunmu , propaganda yapmı ve pi man olup da lardan kaçan militanları ikna ve tehdit etmek suretiyle tekrar da lara dönmelerini sa lamı tir.

458. Savunma avukatları PKK'nın cezaevleri ile ba lantısını sa lamı lar, Özgür Gündem gazetesi için dı arıya basın açıklamaları ta ımı lar, içeriye zehir, bıçak, mesaj ve yasak e yalar ta ımı lar ve Cumhuriyet Savcılarını, PKK'lı tutukluların isteklerini yerine getirmek için tehdit etmi ler ve Avrupa'ya yalan propaganda göndermi lerdir. Bu ki iler arasında en çok Hüsnüye Ölmez ile yakın çalı mı tir. Cezaevlerine her malzeme götürü ünde yolculuk masrafları için 500.000 ila 1.000.000 TL'si para almı tir. Kendisi Abdülhakim Güven'e siyanür ta ımı tir. PKK itirafçılarının ve di er ele geçirilen militanların DGM ifadelerinin fotokopilerini çekmi ve bunları ehmuz kod adlı bir PKK'lıya vermi tir. Di er faaliyetler de tutanakta yer almı tir.

459. Örgüt hakkında daha çok ey ö renmek için PKK'yı öven kitap ve makaleler toplamı ve bunları cezaevlerindeki e iticilere ta ımı tir. Türkiye'nin Kürtlere yaptı ı muameleler hakkında Türkiye'yi karalamak ve küçük dü ürmek için Avrupa'daki insan hakları kurulu larına bölgedeki olaylar ile ilgili raporlar hazırlamı ve göndermi tir.

g) Niyazi Çem

(7 Aralık 1993 tarihli ve Çem'in imzadan imtina etti i ifade)

460. Tutanakta, Çem'in, Kürt kökenli olması sebebiyle PKK'ya sempati duydu u ve mesleki imkanlarını kullanarak PKK'ya yardım etti i belirtilmi tir. Türk Devleti'nin yurt dı ına kredisini azaltma amaçlı propaganda faaliyetlerine katılmı tir. Abdülhakim Güven'e sözlü talimatlar götürmü tür. PKK yüzünden i ini yapamadı ı için kendinse 5-10 milyon lira verilmektedir. Bir keresinde Diyarbakır'dan stanbul'a iki kilo eroin götürmü tür. 5 gün süre ile hasta bir PKK'lı kadını evine kabul etmi ve bu ki iye ilaç temin etmi tir.

461. Çem, Abdülhakim Güven'in itirafçı olması ve kendisini ele verebilme ihtimali ile Diyarbakır'a gitmemesi için uyarılmıştır.

h) Mehmet Selim Kurbanolu

(6 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

462-463. Tutanakta, Kurbanolu'nun okul günlerinden beri PKK'ya sempati duyduğunu ve bu sempati savunma avukatı olmasından sonra ve arkadaşları inası Tur'un vasıtasıyla daha da artmıştır. Diğer avukatlar gibi Abdülhakim Güven ile tanışmış ve bu kişi kendisine kuryelik yapmasını teklif etmiştir. Cezaevleri arasında taımacılık yaptığında inasına 1.000.000 TL'si almıştır. inası Tur'a ölmü bir PKK'lının cesedini taşıması için yardım etmiştir. Bir akşam DGM'den evine dönerken kuryelik faaliyetleri ile ilgili olarak "ERNK" damgalı bir belge almıştır. Bunu cebinden çıkartmayı unutmuş ve yakalandığında da ele geçirilmiştir.

i) Meral Danış Beşta

(Tarihi belli olmayan, Beşta'nın imzalamadığı fakat bunun da yazılmadığı ifade)

464-465. Tutanakta, Beşta'nın, hukuk fakültesi öğrencisi iken sempatzanı olduğunu PKK'yı yıllardır Kürt bamsızlığı için Türk Devleti ile silahlı mücadele ettiğideklinde tanıdığını söylediği yazılıdır. Mesut Beşta ile evlendikten sonra onunla beraber avukatlık yapmaya başlamıştır ve zamanla cezaevleri arasında PKK kuryeliği faaliyetlerinde bulunmuştur. PKK'yı desteklemeyen avukatlar DGM'ler önünde davalara girmemektedirler. Türk Devletini küçük düşüren propaganda yapmıştır. Diğer bavu sahipleri ile dayanışma içerisinde olmuştur.

466-467. Kendisine PKK tarafından bir büro açması durumunda kaynak sağlanabileceğisöylenmiştir. Abdülhakim Güven ile yakın bir arkadaşlığı vardır. Bayan Ölmez ile kendisine zorluk çıkararak ve tutuklama tehdidinde bulunan bir savcığı PKK'ya şikayet etmişlerdir. Bu savcının ortadan kaldırılması söylentisi bir süre ortada dolaşmıştır. Bazı PKK'luların DGM'ler önünde çok pasif olması sebebiyle savunma taktikleri konusunda tartışmalar yapılmıştır. tirafçıların ifadelerinin fotokopilerini çekip örgüte vermiştir. Kocası ile beraber PKK parasını Alman Markına çevirmişler, Mardin Merkez Cezaevi kadınlar bölümüne ve Diyarbakır E-Tipi Cezaevine sözlü ve yazılı mesajlar götürmüşler ve bir keresinde yolculuk masrafları için 400.000 TL'si almışlardır. Yakalandığı zaman çantasında bir PKK broürü vardır.

j) Mesut Beşta

(6 Aralık 1993 tarih ve imzalanmasına rağmen Beşta'nın imzadan imtina ettiğini ima eden IMT yazılı ifade)

468. Tutanakta, Beşta'nın, Kürtlerin ikinci sınıf statüsü ve PKK'nın da Kürt bamsızlık ve özgürlüğü için mücadele etmesi sebebiyle okul yıllarından beri PKK'ya sempati duyduğunu beyan ettiğiyazılıdır. Örgütün emirleri doğrultusunda PKK'lı militanları savunan bazı bavu sahiplerinin isimlerini vermiştir. Diğer cezaevleri arasında PKK için kuryelik yaptığıını söylemiş ve spesifik örnekler vermiştir. Militanlar evine gelerek gözaltında olan örgüt mensuplarının davaları hakkında bilgi almışlardır. Abdülhakim Güven'in isteğideğerine bir mesajı PKK'lılara götürmüş ve cevabını da Güven'e geri getirmiştir. Daha sonra üst düzey bir PKK'lıya verdiğimilyonlarca lirayı Alman markına çevirmiştir. Bir çok bavu sahibini de kuryelik yapmakla itham etmiştir. Yakalandığı gün üzerinde, cebinden çıkartmayı unuttuğukapalı bir "ERNK" mesajı vardır.

k) Vedat Erten

(8 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

469. Erten, ö renciyken yapılan propagandaların etkisinde kalarak PKK sempatzanı olmu tur. Zaten bu, o zamanlar moda bir fikirdir. PKK ile yakın ili kiler kuran, örgütün politika ve çıkarlarını savunan bir çok ba vuru sahibinin ismini vermi tir. Tüm ba vuru sahipleri kuryelik yapmı lardır. Hiç i i olmadı ı için PKK temsilcilerinden kendisine dosya verilmesini istemi tir. Para almadı ı zaman örgüt tarafından kendisine müvekkil ba ına 750.000 TL'sı verilmi tir.

l) Baki Demirhan

(7 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

470. Tutanakta, Erten'in, PKK'ya okul yıllarından itibaren sempati i duydu u yazılıdır. Cezaevine bir müvekkilini görmeye gitti inde Abdülhakim Güven gibi ki ilerle bulu mu ve bu ki iler kendisini yetersiz destek vermekle ele tirmi ve bu ekilde davranmaya devam ederse hiç i alamayaca ı eklinde tehditte bulunmu lardır. Demirhan çok fakir oldu u ve PKK da Kürt ba ımsızlı ı için çalı tı ı her türlü görevi kabul etmi tir. Güven, kendisini kurye olarak kullanmı ve yol masrafları için her seferinde 500.000 TL'sı vermi tir. Ajanda ve kalemler içerisinde gizli notlar ta ımı tir. Birkaç örnek vermi tir. çeriye bir bıçak sokmu ve bunu Güven'e vermi tir. Birçok ba vuru sahibi kuryelik yapmı tir. Bazı avukatların 6 ay boyunca siyasi, teorik ve askeri e itim aldı ı bir PKK forumu hatırlamaktadır. PKK için yaptı ı faaliyetler için pi manlık duymamaktadır.

m) Mehmet Arif Altinkalem

(7 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

471-472. Tutanakta, Altinkalem'in, 1978-1979 yıllarında PKK'dan etkilendi ini, 1980'de ordunun yönetime el koyması ile PKK'nın faaliyetlerinin aksadı ı ancak 1984 yılı ile beraber tekrar yüz üstüne çıktı ını söyledi i kaydedilmi tir. Gösterilere katılmak suretiyle PKK'ya destek olmu tur. PKK propagandası yapan ve PKK'lı ziyaretçileri kabul eden Diyarbakır nsan Hakları Derne i'ni sık sık ziyaret etmektedir. PKK ba lantıları olan di er bir avukat Sedat Aslanta ile beraber çalı mı tir. Gaziantep Cezaevinden mesajlar almı lardır. Baki Demirhan, Meral Be ta ve Tahir Elçi'ye atıflar yapmı tir. Neredeyse tüm Diyarbakırlı avukatların PKK faaliyetlerine destek olmaktadır. Kendisine bölge di ndaki avukatlara verilmek üzere dört "ERNK" makbuzu verilmi fakat bunlar yakalandı ı an üzerinde bulunmu tur.

n) Mehmet Gazanfer Abbasio lu

(Tarihsiz ve imzasız ifade)

473. Tutanakta, Abbasio lu'nun PKK sempatzanı oldu u ve destek olmak için gösterilerine katıldı ı yazılıdır. Örgüt, avukatların takım halinde çalı malarının daha etkili olaca ını söylemi ve kendisi de bir meslekte ının bürosuna katılmı tir. Diyarbakır E-Tipi Cezaevine gitmi ve burada üst düzey bir PKK'lı olan Abdülhakim Güven ile tanı mı tir.

o) Fuat Hayri Demir

(8 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

474. Tutanakta, Demir'in küçük bir adres defteri ve sigara paketleri kullanarak Güven gibi ki ilere kuryelik yaptı ı yazılıdır. Kendisi ve meslekta ları Güven'in itirafçı oldu unu duyduklarında ok olmu lar ve de ifre olmaktan korkmu lardır. Tanı tı ı bazı PKK'lıların kod isimlerini vermi tir. Ta ıdı ı bir mesajda Hüsnüye Ölmez ve Nevzat Kaya'ya atıf yapılmı tir. Bir PKK'lı için 20 mikro kaset temin etmi tir. Bunu yapması için kendisine verilen mesaj yakalandı ında üzerinde bulunmu tur.

p) Hüsniye Ölmez

(8 Aralık 1993 tarih ve imzalı ifade)

475. Tutanakta, Ölmez'in, Kürt oldu u için PKK'ya sempati duydu u yazılıdır. Kendisi ile iki PKK'lı irtibata geçmi ve yardım etmesini istemi lerdir. Bu ahıslara zaten militanların davalarını üstlenerek yardımcı oldu unu söylemi tir. Paraları olmadı ı için onlara bir miktar para vermi tir. Bir keresinde bu ahıslardan birisine sahte bir kimlik temin etmi tir. Bir gece 2 kilo eroin ta ımı tır. Babasını ziyaret etti i bir sırada PKK renkleri içerisinde elinde bir silahla PKK'lılar foto raflarını çekmi tir. Gitgide artan sayıda dosya almaya ba lamı fakat bunlardan ücret talep etmemi tir. PKK için çalı mı ve talimatlarını yerine getirmi tir.

476-477. Cezaevi kuryesi olmu ve bu faaliyetler 1992 yılında yo unluk kazanmı tır. Bu i i azaltmaya çalı mı fakat bu mümkün olmamı tır. Güven'e bir kalem ve günlük içerisinde notlar ta ımı tır. Di er ba vuru sahiplerinin isimleri ile beraber di er PKK ba lantılarının isimlerini vermi ve notlar hakkında açıklamalar yapmı tır. PKK'ya yardım etmek istemeyen avukatlar hiç dosya alamamaktadırlar. Bir keresinde Güven kendisinden bir savcıcı sormu , kendisine bilgisi olmadı ını söylemi tir. Daha sonra bu ki inin öldürülmesi planlarını duymu tur. PKK'nın talimatları do rultusunda hareket eden di er ba vuru sahiplerinin isimlerini vermi tir. Yakalandı nda üzerinde Türk ordusunu a a ılayıcı bir belge vardır.

5. Te his ve yüzle tirme tutanakları

478-479. 7 Aralık 1993 tarihinde Güven'in, ba vuru sahiplerini, ba vuru sahiplerinin de Güven'i tanıdıklarına dair bir tutanak Güven ve hemen hemen tüm ba vuru sahipleri tarafından imzalanmı tır. Elçi, Çem ve Bayan Be ta tutana ı imzalamamı tır. Benzer bir tutanak 8 Aralık 1993 tarihinde Tur hakkında, 16 Aralık tarihinde de Bay ve Bayan ahin'in haklarında düzenlenmi tir.

6. Ba vuru sahiplerinin, i ortaklarının ve akrabalarının olay zamanı verdi i di er ifadeler

480-482. Jandarma nezaretinden hemen sonra ba vuru sahipleri, Diyarbakır nsan Hakları Derne ine daha sonra Londra merkezli Kürt nsan Hakları Projesi'ne gönderilen çe itli ifadeler vermi lerdir. Bu ifadeler (yukarıdaki 13-69. paragraflarda verilen) Komisyon'a yapılan ba vuruların bir parçasını olu turmu tur. Sabahattin Acar'ın ye ni Burhan Acar'ın da ifadesini içeren di er ifadeler de Dernek tarafından alınmı tır. Tahir Elçi'nin karde leri; Ömer ve Mehmet de, a abeylerinin, arama ve el koymalarla ilgili verdi i ifadeleri do rulamı lardır. Gazanfer Abbasio lu'nun meslekte ı Zeynep Ta lı da Abbasio lu'nun ifadelerini destekler bir ifade vermi tir. Elçi, Çem, Bay ve Bayan Be ta , Altınkalem ve Demirhan tarafından orijinal iddialarını destekleyen detaylı ifadeler Ekim ve Kasım 1998 tarihlerinde Komisyon'a gönderilmi tir.

7. Arama ve yakalama tutanakları

a) Tahir Elçi'nin i yerinde yapılan tartı malı el koyma tutana ı (sadece Hükümet tarafından temin edilen faks kopyası)

483. 23 Kasım 1993 tarihli tutanakta Elçi'nin i yerinde yapılan aramada, di erleri ile birlikte, "Kürt Zaferi", "Kürt Merhametsizli i", "Demokratik Parti Anayasası", "Kürt Anayurdu", "ERNK" yayınları, " nsanların umudu", 67 dava dosyası ve a a ıda metni verilen nota el konuldu u kaydedilmi tir:

"Yolda Elçi, bize gönderdi iniz Mazlum Do an Konferansı Metnini aldık ve Ferhat'a verdi iniz notu lidere ilettik. Ancak yeterli silah yok. Kaçakçıya baskı uygulayın. Eski habercimiz yakalandı. Bu davayı iyi takip edin. Onu kurtarın ve yolda Selahattin'e i i

çabuk yapmasını söyleyin. Devrimci selamlarımızla. mza: Roserin"

484. Notun üzerinde Elçi'nin imzası vardır ve "ERNK" damgalıdır. Ancak orijinal belge gönderilmemi tir. DGM dosyasında sadece faks kopyası vardır.

b) Tahir Elçi hakkındaki tartışmasız tutanak

485. 23 Kasım 1993 tarihli bu belgede Elçi'nin i yerinde el konulan malzemeler olarak, Süleyman Kutluk'un Komisyon'a yapımı oldu u dosya da dahil olmak üzere 68 dava dosyasına el koyuldu u belirtilmi tir. Bununla beraber herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadı ı belirtilmi tir.

486-487. Bu paragraflarda Elçi'nin i yerinde yapılan el koyma ve rıza ile yapılan arama ilgili iki tutana a yer verilmi tir.

e) Sabahattin Acar'ın rızası ile evinde yapılan arama tutana ı

488. Jandarma ve polis Acar'ın evinde 15 Kasım 1993 tarihinde bir arama yapılmı , "Türk Devriminin Yolları ve Görevleri", "PKK Hakkında Dü ünceler", "Kürdistan Ate Altında" adlı kitaplar ile Abdullah Öcalan hakkındaki "Fa izm ve PKK Direni i" ve "Sosyalizmin Soruları ve Devrim" adlı kitaplara el konulmu tur.

f) Mehmet Selim Kurbanolu'nun tartışmasız ev arama tutana ı

489. Kurbanolu'nun evinde yapılan ve herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadı ına dair 20 Kasım tarihli tutanaktır.

g) Mehmet Selim Kurbanolu'nun tartışmalı ev arama tutana ı

490. Kurbanolu'nun evinde yapılan ve üzerinde "ERNK" damgası bulunan bir nota el konuldu unu bildiren 20 Kasım tarihli tutanak.

h) Bay ve Bayan Be ta 'ın tartışmalı gözaltına alınmaları ve üst arama tutanakları

491. Bu raporda, Meral Be ta 'ın üzerinde "YRWK" (PKK'nın entelektüel kanadı)'dan gelen ve "BANG" başlıklı bir not ve Mesut Be ta 'ın üzerinde ise bir "ERNK" belgesi bulunmu tur.

i) Arif Altınkalem'in tartışmalı üst arama tutana ı

492. Bu tutanakta Altınkalem'in üzerinde bir "ERNK" makbuzu bulundu u belirtilmi tir.

j) Fuat Hayri Demir'in yakalama ve üst arama tutanakları

493. Demir'in PKK kuryeli i yaptı ı iddiasıyla arandı ı ve üzerinde Yolda Fuat Hayri Demir'e başlıklı bir "ERNK" notu bulundu unu bunun haricinde başka bir suç unsuruna rastlanılmadı ını bildiren 3 Aralık tarihli tutanak başvuru sahibi tarafından imzalanmı tır.

8. Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlığı nezairethane kayıtları

494-495. Başvuru sahipleri hakkındaki nezairethane kayıtları a a ıdaki iddianame tablosunda verilmi tir (par. 534). Bununla beraber kayıtlar 45 ki inin aynı anda nezairethanede tutuldu u görülmektedir.

9. Bazı sorguların video kayıtları (Hükümet tarafından 28 Temmuz 1999'da sunulan)

496-497. Hükümet, bazı başvuru sahiplerinin Kasım ve Aralık 1993 tarihlerinde

sorgulanmaları görüntülerini içeren toplam dört saatlik iki kaset sunmu tur. Kaydın ses kalitesi dü üktür ve görüntü siyah beyazdır. Yer ve tarih verilmemi tir. Ki iler yakın mesafeden çekilmi tir. Görünmeyen bir adam sorular sormaktadır. Sorgulanan ki iye do rultulmu spot lambaları vardır. Tur, Demirhan, Ölmez, Kurbanolu, Altınkalem ve Erten kaydedilmi tir.

498-503. inasi Tur, bir çatı mada öldürülen karde inin PKK'lı oldu unu bir PKK'lıya cep telefonu alması için kendisine 5.000 Alman markı verildi ini ve örgüt için sahte kimlikler hazırladı ını söylemi tir. Ölmez, avukat olarak iki sene i alamadan çalı tıktan sonra i alabilmek için PKK sempatzanı oldu unu, ailesi ve mal varlıklarının PKK tarafından alınan "vergi" yüzünden talan edildi ini söylemi tir.

10.DGM Savcısı Haney'in aldığı ifadeler

504-507. Haney, gözaltı sürelerinin bitiminde ba vuru sahiplerinin ifadelerini almı , tüm ba vuru sahipleri kendileri aleyhine yapılan iddiaları reddetmi ler ve jandarmada verdikleri ifadeleri baskı altında verdikleri beyan etmi lerdir. Bazı ba vuru sahipleri kendilerine i kence yapıldı ını veya arkada larına yapılan i kenceler sebebiyle korktuklarını, bazı ba vuru sahipleri ise gözleri ba lı oldu u ve konu tukları ki iyi görmedikleri için Abdülhakim Güven ile yüzle tirilmediklerini iddia etmi tir. Bu ki iler Güven ile yapılan yüzle tirme tutanaklarının içeriklerini de reddetmi lerdir.

11. DGM Yedek Hakimi Cafer Sadık Ural'ın 10 Aralık 1993 tarihli ba vuru sahiplerini sorgulama kayıtları

508-509. Baki Demirhan; kendisi hakkında yapılan tüm iddiaları reddetmi ve Güven'in, karde inin PKK'ya katılmasını engelledi i için kendisine kızgın oldu unu iddia etmi , jandarmadaki ifadesini ise baskı altında verdi ini söylemi ve Güven ile yüzle tirilmesini de yalanlamı tır.

510-513. Gazanfer Abbasiolu, Mesut Be ta , kendisi hakkında yapılan suçlamaları, jandarmada verdi i ifadeleri, Güven ile yapılan yüzle tirmeyi reddetmi Cumhuriyet Savcısına verdi i ifadeyi kabul etmi tir.

514-516. Meral Danı Be ta , kendisi hakkında yapılan suçlamaları reddetmi Cumhuriyet Savcısına verdi i ifadeyi kabul etmi , 25 gün boyunca cinsel olarak taciz edildi ini, çırılçıplak soyuldu unu ve i kenceye maruz kaldı ını beyan etmi tir.

517-530. Kaya, Altınkalem, Erten, Kurbanolu, Acar, Demir, Tur, Elçi, Çem ve Ölmez kendileri hakkında yapılan suçlamaları, jandarmada verdikleri, Güven ile yapılan yüzle tirmeleri reddetmi ler Cumhuriyet Savcısına verdi i ifadeyi kabul etmi ler ve i kenceye u radıklarını iddia etmi lerdir.

o) Mahkemenin kararı

531. Özet olarak Hakim, tutuklama tarihleri, suçların karakteri, delillerin durumu, ve ilgili ki ilerin adreslerinin bilinmesi sebeplerini göz önünde bulundurarak ba vuru sahiplerinin salıverilmesine karar vermi tir.

12. Üçüncü ki ilerin ifadeleri

532-533. Güven gibi bir PKK itirafçısı olan Abdülhakim Bakır, ifadesinde Ocak 1993'te bıçak ve zehrin A.K. tarafından nasıl cezaevine sokuldu unu anlatmı tır.

13. Ba vuru sahipleri aleyhine hazırlanan 22 Aralık 1993 tarihli iddianame

534-536. Cumhuriyet Savcısı Ünal Haney tarafından hazırlanan, 22 Aralık 1993 tarihli

iddianamede ba vuru sahiplerinin içinde oldu u 23 ki i hakkında iddia edilen suçlar sayılmış tır. Tüm ba vuru sahipleri genel olarak yasa dı ı bir örgüte yardımcı olan ki iler olmak suçlanmışlardır. Her dosyada, PKK mensuplarına dü ük ücretle veya ücretsiz yasal koruma sa lamadan kuryelik ve propaganda yapmaya ve mali yardımda bulunmaya kadar de i en spesifik suçlamalar yapılmış tır. mam ahin'in dosyasında, bu ki inin PKK'yı masum olarak gösteren, Devleti küçük dü üren ve Devlet aleyhine belgeler hazırladı ı belirtilmiş tir. Arzu ahin, Bekir Demirhan ve Sabahattin Acar'ın da dosyalarında benzer suçlamalar yapılmış tır. ddianamede, tüm ba vuru sahiplerinin 2845 sayılı kanun uyarınca yargılanmaları ve TCK'nun 168/2, 31, 33 ve 40. maddeleri ve 3713 sayılı kanunun 5. maddesi uyarınca cezalandırılmaları istenmiş tir.

14. Diyarbakır DGM tutanakları

537. Kayıtlarda, Tahir Elçi'nin avukatının, el koyulan belgelerin geri verilmesini istedi i, aynı gün Diyarbakır DGM'nin belgelerinin geri verilmesini emretti i ve avukat Dinler'in, (72.1 numaralı) " nsan Hakları Komisyonu" ile belgeleri de içiren bir listeyi imzaladı ı görülmüş tür.

538. 14 ubat 1994 tarihli oturumda, Vedat Erten ve Arif Altinkalem haricindeki ba vuru sahipleri, jandarma ve polis gözetiminde iken i kenceye u radıklarını, kendilerine kötü muamele yapıldı ını iddia etmişlerdir. Erten ve Altinkalem benzer iddialarını 10 Aralık 1993 günü DGM Yedek Hakimine iletmişler, Altinkalem, DGM önündeki 28 Nisan 1994 tarihli duru mada bu iddialarını tekrar dile getirmiş tir.

539. Tutukluluk halleri devam eden ba vuru sahipleri, 17 ubat 1994 tarihli duru mada tahliyelerini talep etmişler ve tahliye edilmişlerdir.

540. Kurbanolu, 20 Ocak 1997'de, hakkında yeterli delil olmadığı ve mahkeme önündeki davanın avukatlara karşı gösterilen müsamahasızlığı a dayandı ını bildiren bir savunma ifadesi doldürmü tür.

541. Vedat Erten, gözaltına alınmasına, DGM Savcısının itirazı üzerine tutuklanmasına itiraz etti i ayrı bir dilekçe vermiş tir. Bununla beraber gözaltı süresinin bitiminde DGM Savcısı ve DGM Yedek Hakimine iletmiş i iddiaları tekrarlamış tir.

542. Diyarbakır I Jandarma Komutanı ise DGM'ne, ba vuru sahipleri hakkında yapılan iddiaları ve ba vuru sahiplerinin bu iddiaları itiraf ettiklerini belirtir genel bir tutanak göndermiş tir. (Bu tutana ın içeri i yukarıda ba vuru sahipleri aleyhine yapılan iddialarla aynı oldu u için burada tekrar çevrilmemiş tir. (Ç.N.))

543. Komutan, mahkemeye aynı zamanda, ba vuru sahiplerinin sorgularını, Güven'in ifadelerini ve bulundu u iddia edilen PKK belgelerini ve bir silahın görüntülerinin içeren video kayıtlarını da sunmuş tür.

544-545. 17 ubat ve 28 Nisan 1994 tarihli duru malarından sonra DGM bazı usul kararları almış sa da bunların hiçbirisi i kence, kötü muamele veya uygulandı ı iddia edilen a ırı baskı ile ilgili de ildir. Yapılan di er duru malar, ertelemeler ve usulü i lemlerle geçmiş tir.

15. Sa ılık raporları

546. Yakalanmalarının akabinde polis tarafından, 10 Aralık 1993 tarihinde alınan sa ılık raporlarında mam ve Arzu ahin'in sa ılıklı oldukları belirtilmiş tir.

547. Dr. E ilmez, 10 Aralık 1993 tarihinde hazırladı ı raporunda, Altinkalem haricindeki ba vuru sahiplerinin vücutlarında herhangi bir iz ve iddet izine rastlanılmadı ını, Altinkalem'in sa dizinde ise bir morluk oldu unu belirtmiş tir.

548. Dr. E ilmez'in, Hüsniye Ölmez'in iste i üzerine 13 Aralık 1993 tarihinde yapmış oldu u inceleme neticesinde hazırladı ı raporunda, sol dizinin altında 1 cm çapında

solmu , ye il renkli iki iz tespit etmi tir.

549. Dr. Mahmut Demirel, 13 Aralık 1993 tarihinde Meral Danı Be ta 'ı muayenesinden sonra hazırladı ı raporunda, Be ta 'ın zatürre oldu unu ve 15 günlük yatak istirahatinin uygun oldu unu belirtmi tir.

550-551. Ba vuru sahiplerinin sundu u, Sheffield Üniversitesi Adli Patoloji Bölümü Ö retim Üyesi Dr. C.M.Milroy, ba vuru sahiplerinin tıbbi muayeneleri hakkında görü lerini belirtmi tir. 11 Kasım 1998 tarihli tıbbi görü ünde, Milroy, ba vuru sahiplerinin iddia ettikleri muamelelerin (gözlerin ba lanması, sürekli yüksek müzi e maruz tutulma, ölüm tehditleri, tokatlanma, çırılçıplak soyulma ve so uk suya tutulma gibi) vücut üzerinde herhangi bir iz bırakmayaca ını bununla beraber so uk su uygulamasının yüksek ate ve zatürreye sebebiyet verebilece ini belirtmi tir.

552-553. Genel olarak dayak, morluklara ve sınırlı yemek imkanı, kilo kaybına sebebiyet verebilir. Bu yüzden gözaltına alınanların gözaltı sürelerinin ba langıcı ve sonunda kiloları ölçülmelidir. Hastaların fiziksel durumlarının da gözaltındaki ahısların beslenme durumları için delil kabul edilmesi gerekti ini belirtmi tir. Dr. Mahmut Demirel'in Meral Danı Be ta 'ı üzerindeki 13 Aralık 1993 tarihli bulguları (yukarıdaki 296-298 ve 549. paragraflar), çırılçıplak soyulma ve yüksek ate sonrası zatürreye sebebiyet veren so uk suya tutulma iddiaları ile uygunluk arz etmektedir.

16. Ba vuru sahipleri tarafından sunulan bazı belgelerin özetleri ve bu belgeler

554. Diyarbakır Barosunun 1997 tarihli raporunda, 1993 ve 1995 yılları arasında bazı baro üyelerinin faili meçhul ahıslarca öldürüldü ü bildirilmektedir. O zamanlar bölgede devam eden sava sebebiyle, avukatların birço u hakları ihlal edilen kurbanların yanında yer almı tır. Avukatlar, hukuka aykırı bir eilde gözaltına alınmı , i kenceye u ramı , tutuklanmı ve uydurma deliller sebebiyle haklarında kovu turma yapılmı tır. Bazı avukatlar çe itli suçlarla itham edilmi olup bazılarının davaları hala devam etmektedir. Ba vuru sahiplerinin toplu ba vurularına da atıf ya ılmı tır.

555-556. zmir Barosu Avukatı, Mehmet Nur Terzi, 1136 sayılı Avukatlar Kanunu'nun 58 ve 59. maddeleri hakkında belirtti i görü ünde; Cumhuriyet Savcısı Ünal Haney'in, olay zamanı avukatların yakalanmaları, gözaltına alınmaları ve sorgulanmaları hakkındaki korumaların, terör suçları ba lamında Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kurulması ve adli uygulamaları hakkındaki 2845 sayılı kanun ile kaldırıldı ı dü ünmesine katılmaktadır. Bundaki mantık, DGM'lerinin yargılama alanına giren suçların Devlet aleyhine i lenen suçlar olması olup yapılan eylemlerin avukatlık mesle i ile de il fakat ki isel eylemlerle ilgisi olmasıdır. Bununla beraber Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan genelgelerde, bu tip davaların güvenlik güçleri tarafından de il Cumhuriyet Savcıları tarafından yürütülmesi gere i belirtilmi tir. Bu zorunlu uygulama emirlerinin, bazı hukuki kurulu lara özellikle de barolara kar ı bazı illerde uygulanmadı ı bir gerçektir.

Susurluk raporundan alıntılar

557. Raporda Diyarbakır jandarmasında görevli oldu u iddia edilen Ye il kod adlı Mahmut Yıldırım'a atıf yapılmı tır. Bu ki i, bazı PKK'lıların öldürülmesinden, antajla para almaktan ve ba arılı olması durumunda ilgili ki inin ortadan kaybolması ile sonuçlanan yasa dı ı sorgulamalardan sorumludur. Sonuç olarak cezalandırılmamı "ölüm timi"ne liderlik etmi tir.

Adalet Bakanı Kazan'ın, bazı avukatların etik dı ı uygulamaları hakkında "Sabah" gazetesine verdi i 14 Kasım 1996 tarihli röportaj

558. Bakan, Diyarbakır nsan Hakları Derne i ile beraber 300 avukatın, yurt dı ndan para alarak bo ka ıtları imzalamaları ve parmak izi basmaları için Ola anüstü Hal Bölgesi'ndeki ki ileri kandırdıklarını söylemi tir.

Avukatlar Komitesi (ABD)'nin hazırladığı 7 Kasım 1996 tarihli rapordan bir alıntı

559. Raporda, DGM Ba savcısı Bekir Selçuk'un, uluslararası normlara aykırı göz altına alma durumları ile ilgili olarak "kendi görüşüm var ve eğer Avrupa Sözleşmesi bunlarla aykırılık oluşturursa bu ikinci sırayı" alır dediği kaydedilmiştir.

Avrupa Avukatlar Komitesi'nin 7 Kasım 1996 tarihli İnsan Hakları konulu rapor

560-562. Komite üyeleri 1996 yılında Türkiye'de Türk yetkililerinin insan haklarının geliştirilmesi için çalıştıran Türk avukatlara karşı dümanca tavır takındıkları iddiaları ile ilgili olarak 16 günlük bir ara tırma yapmışlardır. Özellikle ülkenin güneydoğusunda avukatlara yapılan baskılar o seviyededir ki, çok az sayıda stajyer avukat DGM davalarını alabilmektedir. Diyarbakır Barosunun eski başkanlarından Nezmatullah Gündüz, Komiteye, "Kimse, bu davalarda avukat olarak görevlerini yerine getiremezler Bu iş yavaş bir cinayettir" demiştir. Bu iddialara karşılık olarak, Diyarbakır DGM Ba savcısı Bekir Selçuk, Komiteye, bugüne kadar teröristleri savundukları gerekçesiyle hiçbir avukat hakkında kovuşturma yapılmadığını, bu kişiler hakkında yapılan kovuşturmanın bu kişilerin PKK ile olan organik bağlantıları sebebiyle açıldığını söylemiştir. Avukatlar hakkında, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ile olan ilişkileri sebebiyle herhangi bir tedbir uygulanmamaktadır. Komite, DGM işlemleri sırasında uygulanan, tutuklama sürelerinin uzunluğuna da ilgi göstermiştir. Bu sürenin uzunluğu, gözaltındaki şahısların adli gözetimden uzak olmaları ve hukuki yardım alımının zorluğu sebepleri ile işkence ihtimalini güçlendirmektedir.

Birleşmiş Milletlerin İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanı Dışlayıcı ve Küçük Dürücü Muamele veya Cezalar Konusundaki Raportörünün 1993 tarihli raporu

563. Bu raporda, kanunsuz uygulamalar ile suçlanan resmi görevliler hakkında adli veya idari işlemler yapılmadığından bahsedilmiştir ve doktorlara, farklı raporlar vermeleri için yapılan baskıların örnekleri listelenmiştir.

Suçun Önlenmesi ve Faillerinin Cezalandırılması üzerine 8. BM Konferansında görüş birliği ile alınan 7 Eylül 1990 tarihli Avukatların Rolü Hakkında Temel Prensipler Üzerine Birleşmiş Milletler Demeci

564. Baskıya uğrayan sahipleri bu Demecin bazı temel prensiplerine atıf yapmışlardır:

- avukatlar, müvekkillerinin haklarını savunurken insan haklarını desteklemeli ve kanunlar ile meslek ahlakına uygun bir şekilde serbestçe ve gayretle hareket etmelidirler;
- Hükümet, avukatların engelleme, dümanlık veya kısıtlamaya maruz kalmadan işlemlerini yapmalarını sağlamalıdır;
- avukatlar, savundukları müvekkilleri ile birlikte tanımlanmamalıdır;
- avukatlar, iyi niyetle yaptıkları her türlü ifadeleri için hukuki ve adli dokunulmazlıktan faydalanmalıdırlar; ve
- avukat/müvekkil ilişkisi, bağımlılığı ve görüşmeleri gizli olmalıdır.

Norveç Barosu adına Jon Rud'un Türkiye'deki savunma avukatlarının tutuklanması için hazırladığı rapor (26 Nisan - 1 Mayıs 1994 tarihleri arası)

565. Bay Rud, mevcut davadaki iddiaları incelemiştir. DGM Ba savcısı Bekir Selçuk ile yapılan mülakatta, Selçuk, baskıya uğrayan sahiplerinin yetkililere iletilmemesi ve sadece bir savunma taktiği olan işkence iddialarından haberdar olduğunu söylemiştir. Baskıya uğrayan

sahipleri hakkında hazırlanan iddianamede Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na yapılan şikayetlere neden atıf yapıldığı soruldu. Burada Selçuk, Komisyon'a başvurduğu hakkının kötüye kullanıldığını ve Türkiye'yi küçük düşürücü ve Devlet aleyhine yapılan propaganda niteliğinde olan bu eylemlerin Türk hukukuna göre suç olduğu cevabını vermiştir. Avukatlar iç hukuk yollarını tüketmemişlerdir ve uydurma iddialarda bulunmuşlardır. Avukatlar, bu mesnetsiz iddiaları iletmeden önce, sadece müvekkillerinin talimatları doğrultusunda hareket etmemeli ve müvekkillerinin dosyalarını dikkatlice incelemelidirler.

Uluslararası Af Örgütü'nün 19 ve 24 Kasım 1993, 9 ve 17 Aralık 1993 ve 25 Ocak 1994 tarihli Acil Eylem Bildirileri

566. Bildirilerde başvuruları sahiplerinin gözaltına alınmaları ve tutuklanmalarına atıf yapılmıştır. 17 Aralık 1993 tarihli bildiriye, Meral Daniş Beştaş'ın jandarma nezaretinde işkenceye uğradığı iddialarına yer verilmiştir. 25 Ocak 1994 tarihli bildiriye ise Tahir Elçi ve Sabahattin Acar'ın benzer iddialarına yer verilmiştir.

Uluslararası Af Örgütü'nün - İnsan Hakları Savunucuları Tehlike Altında Başlıklı- Eylül 1994 tarihli Türkiye Raporu

567. Af Örgütü, Türkiye İnsan Hakları Derneği'nin savunma avukatları hakkında yapılan kovuşturmalar ve bunlara karşı yapılan tacizler ile ilgili iddialarını ele almıştır. Meral Daniş Beştaş'ın, Kasım 1993'te jandarma tarafından gözaltına alınması, soruşturma uygulamasının da dahil olduğu işkence ve kötü muamele şikayetlerine yer verilmiştir.

II. LG L Ç HUKUK VE UYGULAMA

A. Tutuklama ve nezarethane

569. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 104. maddesinde; sanığın kaçmasından şüpheleniliyorsa veya sanığın delillerin yok etmeye veya tanıkları etkilemeye çalışması hallerinde veya suçun Devlet veya hükümet nüfuzunu kırmaya veya memleketin asayişini bozmaya yönelik olması veya kamu ahlâkına aykırı olması durumlarında sanığın tutuklanmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir. Suçun ağır cezalı olması durumunda sanık kaçacak sayılır.

570. Olay zamanı, Olağanüstü Hal Bölgesi'nde, 25 Ekim 1983 tarih ve 2935 sayılı Kanunu'nun 26. maddesinde, bir kişinin, DGM'lerinde yargılanan terör suçları ile ilgili olarak, bireysel suçlarda 4 güne, toplu olarak işlenen suçlarda ise 30 güne kadar gözaltında tutulmasına izin verilmektedir.

B. Terör suçları

571. Terör, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde şu şekilde tanımlanmıştır:

"Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığını bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişileri veya kişileri tarafından gerçekleştirilecek her türlü eylemlerdir."

572. Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesi aşağıdaki hükmü ihtiva eder:

"Her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156. maddelerde yazılı cürümleri işlemek için

silahlı cemiyet ve çete tekil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirlik ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa on seneden az olmamak üzere ağırlık hapis cezasına mahkum olur."

573. Türk Ceza Kanunu'nun 169. maddesi ağırlık idaki hükmü ihtiva eder:

"64 ve 65. maddelerde beyan olunan hal haricinde her kim, böyle bir cemiyete ve çeteye hal ve sıfatlarını bilerek barınacak yer gösterir veya yardım eder yahut erzak ve esliha ve cephaneye veya elbise tedarik eder veya her ne suretle olursa olsun hareketlerini teshil ederse üç seneden beş seneye kadar ağırlık hapis ile cezalandırılır."

168 ve 169. maddelerdeki suçlar Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi ile terör suçu olarak tanımlanmış ve öngörülen cezalar yarı oranında arttırılmıştır (Demir ve Diğlerleri v. Türkiye, 23 Eylül 1998). Adli işlemler ertelenebilir ve sanık tarafından 5 yıl süre ile benzer veya daha ağırlık bir suç işlenmezse düer (23 Nisan 1999 tarihinden önce işlenmiş suçlar için geçerli olan 4616 sayılı Adli Tahliye Kanunu).

C. Sorgulama ve ifadeler

574. CMUK madde 135(a); sanığın beyanının özgür iradesine dayanması gerektiğini, bu özgürlüğü engelleyecek her türlü yasa dışı olacağını ve bu şekilde alınan ifadenin geçersiz olacağını düzenlemiştir (bu tip davranışların cezaları 26 Ağustos 1999 tarihinde yürürlüğe giren 4449 sayılı kanun ile arttırılmıştır).

575. Türk Ceza Kanunu'nda ağırlık idaki fiiller suç olarak sayılmıştır:

- bir kişiye haksız yere tahsis hürriyetinden mahrum bırakmak (genel anlamda madde 179 kamu görevlileri için madde 181);

- tehdit etmek (madde 191); veya

- bir kişiye işkence veya kötü muamele yapmak (243 ve 245. maddeler).

576. Bu tip suçların oluşmasına sebebiyet veren fiil veya ihmaller hakkında, yetkililerin soruşturma başlatma yükümlülükleri CMUK 151-153. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Suçlar Cumhuriyet Savcılarında olduğu kadar yetkililere veya güvenlik güçlerine de bildirilebilir. Şikâyet yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Sözlü olması durumunda şikâyet yetkili tarafından yazılı hale getirilmelidir (madde 151).

577. Cumhuriyet Savcısı ihbar veya herhangi bir suretle bir suçun işlendiğinin üphesini doğuracak bir hale muttali olur olmaz kamu davası açmaya mahal olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin hakikatini araştırma mecburdur (madde 153).

578. Terör suçlarında Cumhuriyet Savcısının yetkilerini, Türkiye'nin her tarafında kurulmuş olan DGM Savcıları yürütür.

579. Eğer bu fiili yapan kişi kamu görevlisi ise davadaki ön soruşturma, Cumhuriyet Savcılarının yetkilerinin kısıtlandığı 1914 sayılı kanun uyarınca yapılmaktadır. Bu tip davalarda ön soruşturmayı başlatmak ve sonucunda kovuşturma yapıp yapılmaması konusunda karar vermek ilgili yerel idari kurulunun görevidir. Kovuşturma kararı alınması durumunda davayı soruşturmaya Cumhuriyet Savcısı'nın görevidir. 285 no.lu Kararname'nin 4 (e) maddesi uyarınca Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki kamu görevlileri hakkında yapılan benzer şikâyetlerde de aynı usul uygulanacaktır.

580. Kurulların kararlarına karşı Bölge Daire Mahkemesi'nde itiraz edilebilir. Kovuşturma yapılmasına mahal olmadığı yönünde alınan kararlar doğrudan mahkemeye sevk edilmektedir.

581. 10 Temmuz 1987 tarihli 285 no.lu Kararname'nin 4 (i) maddesi uyarınca, 1914 sayılı kanun, Ola anüstü Hal Bölge Valisi'nin yetkisi altında kendisine ba lı güvenlik güçlerine de uygulanmaktadır.

D. Arama ve el koyma

582. Ola anüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi ve 430 no.lu Kararname'nin 3. maddesi ola anüstü hal bölgesindeki arama ve el koyma artlarını a a ıdaki gibi düzenlemi tir:

" iddet olaylarında alınacak tedbirler"

Ola anüstü hal bölgesinde, genel güvenlik ve kamu düzeninin sa lanması ve iddet hareketlerinin yayılmasını önüne geçmek için bu kanunun 3 ve 9. maddelerindeki önlemler alınır ki bu önlemler; ki ilerin üstlerinin, araçlarının ve e yalarının aranması ve delil olu turan suç unsurlarına el konulmasıdır. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Vali, yollarda genel arama uygulanmasına, evlerde, i yerlerinde ve bunların eklentilerinde ve kamuya açık olmayan yerlerde arama yapılması emri vermeye yetkilidir.

583. CMUK 90 ila 97. maddelerde, bölge dı ındaki yerlerde, yukarıdaki önlemlerin genel uygulamaları düzenlenmi ve el koyma emrinin bir hakim veya Cumhuriyet Savcısı tarafından verilebilece i belirtilmi tir. Özellikle 97. madde Cumhuriyet Savcısı ve polise gecikmesinde sakınca görülen hallerde arama yetkisi vermi tir. Uygunsuz aramalara kar ı yapılacak itirazlar 307 ve 308. maddelerde düzenlenmi olup TCK 193 ve 194. maddelerde kanun dı ı aramalar suç olarak kabul edilmi tir.

E. Avukatların faaliyetleri ile ilgili soru turma

584. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda, avukatların görevlerinden do an veya görev sırasında i ledikleri suçlardan dolayı haklarındaki soru turmanın, Adalet Bakanlı ı'nın izini ile suçun i lendi i yer Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılaca ı düzenlenmi tir (madde 58). 58. maddeye göre yapılan soru turmaya ait dosya Adalet Bakanlı ı Ceza leri Genel Müdürlü ü'ne gönderilir. nceleme sonunda kovu turma yapılması gerekli görüldü ü takdirde dosya suçun i lendi i yer A ır Ceza Mahkemesine en yakın bulunan A ır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcılı ına gönderilir. Avukatların duru maları bu mahkemelerde yapılır (madde 59).

585. 1983 yılından itibaren, 2845 sayılı Devlet güvenlik Mahkemelerinin Kurulu ve yargılama Usulleri Hakkındaki Kanunu'nun 9. maddesi gere ince bakanlık yetkisi kaldırılmı ve DGM Savcılarına üpheli avukatlar hakkında do rudan kovu turma yapma yetkisi verilmi tir.

586. Bununla beraber Adalet Bakanlı ı'nın 14 ubat 1994 tarihli genelgesi ile avukatların bireysel suçların bile bizzat Cumhuriyet Savcıları tarafından yürütülmesi gere i hatırlatılmı tir. Bu soru turmalar kolluk kuvvetlerine bırakılamaz.

F. Sözle me'nin iç hukuktaki yeri

587. Anayasa'nın 90. maddesi, Sözle me organlarına ikayette bulunmayı anayasal koruma altına almı tir. Dahası Anayasa'nın 36. maddesinde, Sözle me'de düzenlenen dilekçe hakkını da içeren, herkesin yargı mercileri önünde iddia hakkına sahip oldu unu düzenlenmi tir.

588. ç hukukla tezat olu turması durumunda Sözle me hükümleri geçerlidir.

G. Türk Hükümeti'nin Sözle me'nin 15. maddesi uyarınca hakların kısıtlanması duyurusu ve 424, 425 ve 430 no.lu Kararnameler

589. 6 A ustos 1990 tarihli hakların kısıtlanması duyurusu ve bahsolunan kararnamelerin

özetleri yukarıda belirtilen Demir ve Di erleri v. Türkiye kararında bulunabilir. Bildiride Türkiye'nin güneydo usundaki milli güvenli i tehdit eden terörist faaliyetlere atıfta bulunulmu ve ilgili kararnemelerle de Ola anüstü Hal Bölge Valisine bazı yetkiler verilmi tir. 12 Mayıs 1992 tarihinde Türkiye Daimi Temsilcisi, Avrupa Konseyi Genel Sekreterli i'ne, Hakların Kısıtlanması Bildirisi'nin etkisinin Sözle me'nin 5. maddesi ile ilgili olarak kısıtlandı nı bildirmi tir.

H. Adli suçlardan ne et eden özel ve idari sorumluluk

590. 2577 sayılı Kanunu'nun 13. maddesi uyarınca, herkesin yetkililerin eylemlerinden kaynaklanan zararlarından dolayı, iddia edilen fiilin i lenmesinden itibaren bir yıl içerisinde bu fiiller için tazminat talebimde bulunmaya hakkı vardır. ddiya kısmen veya tamamen reddedilir veya herhangi bir cevap alınamazsa altı ay içerisinde ikayetçi idari i lemleri ba latabilir.

591-592. Anayasa'nın 125. maddesinde, idarenin her türlü i leminin yasal incelemeye tabi oldu u ve sebep oldu u zararları telafi etmekle yükümlü oldu u düzenlenmi tir.

593. 16 Aralık 1990 tarih 430 sayılı Kararname'nin 8. maddesi a a ıdaki hükmü ihtiva eder:

"Bu Kanun Hükmünde Kararname ile ç i leri Bakanına, Ola anüstü Hal Bölge Valisine ve ola anüstü hal bölgesi dahilindeki il valilerine tanınan yetkilerin kullanılması ile ilgili her türlü karar ve tasarruflarından dolayı bunlar hakkında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiası ileri sürülemez ve bu maksatla herhangi bir yargı merciine ba vurulamaz. Ki ilerin sebepsiz u radıkları zararlardan dolayı Devletten tazminat talep etme hakları saklıdır."

594. Borçlar Kanunu'na göre herkes, maddi (madde 41-46) ve manevi (madde 47) zararların tazmini için dava açma hakkına sahiptir. Özel hukuk mahkemeleri, ceza mahkemelerinin kararları ile ba lı de illerdir.

595. Bununla birlikte 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 13. maddesi uyarınca, idarenin eylemlerinden zarar gören bir ki i bu zararının tazmini için zarara sebep olan kamu görevlisi hakkında de il fakat bu ki inin çalı tı ı kurum aleyhine dava açabilir (Anayasa'nın 129. maddesi ile Borçlar Kanunu'nun 55 ve 100. maddelerine bakınız). Fakat bu kesin bir kural de ildir. Yapılan eylemin kanun dı ı ve zalimane olması durumunda yani "idari bir faaliyet olmanın" dı na çıkması durumunda özel mahkemeler ilgili kamu görevlisi hakkında tazminata hükmedebilir (Borçlar Kanunu 50. madde).

III. LG L ULUSLARARASI BELGELER

596. Avrupa kenceyi Önleme Komitesi (CPT) 1990-1997 yılları arasında çe itli kaynaklardan ula an, özgürlü ü kısıtlanan ki ilere özellikle nezarethanelerde i kence veya kötü muamele yapıldı na dair alınan çok sayıdaki rapora cevaben Türkiye'de yedi inceleme ve bunların sonucunda iki kamuoyu açıklaması yapmı tir.

597. 15 Aralık 1992 tarihli kamuoyu açıklamasında CPT, i kence ve di er kötü muamele çe itlerinin polis nezarethanelerinin önemli bir özelli i oldu unu belirtmi tir. 1990 yılındaki ilk ziyaretinde, tazyikli so uk su uygulamasının kötü muamele çe itleri arasında oldu unu tespit etmi tir. Yapılan tıbbi incelemelerde i kence ve kötü muamelelerin fiziksel ve psikolojik karakterli oldu u tespit edilmi tir. Polis binalarında yapılan incelemelerde nezarethane ko ullarının çok kötü oldu u tespit edilmi tir.

598. 1991'deki ikinci ziyaretinde, i kence ve kötü muamelenin önlenmesi için herhangi bir geli me sa lanmadı ı belirtilmi tir. Birçok ki i benzer kötü muamele ekillerinden ikayet etmi tir. Yine bir çok ki i üzerinde, iddia edilen i kence izleri tespit edilmi tir. 22 Kasım-2 Aralık 1992 tarihleri arasında yapılan üçüncü ziyarette, temsilciler birçok benzer

iddia ile karıla mı , bu ki iler Komite'nin doktorları tarafından incelenmi , tespitler listelenmi tir. Ankara ve Diyarbakır Emniyet Müdürlükleri'nde i kence için kullanılabilir ve makul bir açıklama getirilemeyen malzemeler bulunmu tur. CPT, i kence ve de i ik kötü muamele usullerinin hala Türkiye'de yaygın oldu u açıklamasında bulunmu tur.

599. 6 Aralık 1996'da yapılan ikinci kamuoyu açıklamasında CPT, geçen dört yılda bazı geli melerin ya andı ını, ancak 1994 yılında yapılan ziyaretteki tespitlerin, i kence ve di er kötü muamele usullerinin hâlâ polis nezarethanelerinin önemli bir özelli i oldu unu gösterdi i belirtilmi tir. 1996 yılında yapılan ziyaretlerde CPT temsilcileri, polis tarafından i kence ve kötü muamele yapıldı ına dair bir kez daha önemli deliller tespit etmi tir.

HUKUK BOYUT

I. HÜKÜMET N ÖN T RAZLARI

600. Hükümet, ba vuru sahiplerinin, -avukat oldukları için hepsinden haberdar oldukları-, kendilerine anayasada, ceza hukuku, özel hukuk ve idare hukukunda tanınan iç hukuk yollarını tüketmedikleri iddiasında bulunmu tur. Bu, Mahkeme'nin ikincil rolünü zayıflatmaktadır. Hükümet, sadece Türkiye'ye uygulanan iç hukuk yollarını tüketme teorisini geli tirmeden önce Komisyon'un bu ba vuruyu reddetti ini hatırlatmaktadır.

601. Hükümet, Mahkeme'den, mevcut davayı iç hukuk yollarının tüketilmedi i gerekçesiyle reddetmesini istemektedir.

602. Bununla beraber, Hükümet, ba vuru sahiplerinin Sözle me'nin 3, 5, 8 ve eski 25. maddeleri ile 1 No.lu Protokolün 1. maddesi uyarınca yapmı oldukları iddiaların asılsız oldu unu ileri sürmü tür. Bu sebeple Hükümet, Mahkeme'den, mevcut davada Komisyon'un vermi oldu u kabul edilebilirlik kararını gözden geçirmesini ve ba vuruların açıkça temelsiz oldu una veya Sözle me'nin herhangi bir ihlalinin olmadı ına karar vermesini istemektedir (Sözle me'nin eski 29 yeni 35/4. maddesi).

603. Ba vuru sahipleri, Komisyon'un 2 Aralık 1996 tarihli Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmedi i iddiasını reddetti i kabul edilebilirlik kararına dayanmaktadırlar. Ba vuru sahipleri, Cumhuriyet Savcısına, DGM Yedek Hakimine ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne ikayetlerini iletmi ler fakat ikayetleri de erlendirilmeye alınmamı ve bunlar üzerine bir soru turma açılmamı tır. Hükümetin, Mahkeme Temsilcileri önüne çıkarttı ı tanıklar, yetkililerin, güvenlik güçlerinin yanlı davranı ları ile ilgili tüm iddiaları reddettiklerini do rulamı tır. Ba vuru sahipleri, Hükümet'in, iddialarının temelsiz oldu u itirazını da yalanlamı lardır.

604. Mahkeme, Sözle me'nin 35/1 maddesinde düzenlenen iç hukuk yollarını tüketme kuralının, ba vuru sahiplerine, öncelikle iç hukuk sisteminde iddia edilen ihlallerin tashihini sa layacak mümkün ve yeterli olan yolları kullanma zorunlulu unu getirdi ini hatırlatmaktadır. ç hukuk yollarının mevcudiyeti teoride oldu u gibi uygulamada da yeterince kesin olmalıdır; aksi takdirde, istenilen etkinlik ve eri ilebilirlik söz konusu olmaz. Ayrıca, 35/1.madde, ba vurunun, Mahkeme önüne gelmesinden önce, en azından özet olarak ve iç hukuk tarafından öngörülen ekillerde uygun iç merci önünde yapılmasını gerektirir. Fakat bu hüküm, müracaatın yetersiz ve etkin olmayan hukuk yolları ile de yapılması gerekti i anlamına gelmez (Bakınız Aksoy v. Türkiye, 18 Aralık 1996, Akdivar ve Di erleri v. Türkiye, 16 Eylül 1996, arlı v. Türkiye, 22 Mayıs 2001).

605. Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmesi ilkesinin uygulanmasının, söz konusu ilkenin, Akit Devletlerin olu turma hususunda anla tıkları insan haklarını koruma mekanizması çerçevesinde uygulanması sebebiyle ihtiyaç duyulan esnekli i sa laması gerekti ini vurgulamaktadır. Bu sebeple Mahkeme, madde 35/1'in belli bir esneklik derecesinde ve a ırı ekilcilikten uzak olarak uygulanması zorunlulu unu kabul etmi tir. Bununla beraber, iç hukuk yollarının tüketilmesi ilkesinin ne mutlak ne de otomatik

olarak uygulanmasının mümkün olmayacağını kabul etmiştir. Bu ilkeye uyulup uyulmadığının tespiti her davanın özel şartlarına göre yapılmalıdır. Bu, Mahkeme'nin, hem iç hukuk yollarının içinde olduğu ve genel hukuki ve siyasi çevreyi hem de davaya vuru sahibinin içinde bulunduğu hal ve şartları gerçekçi şekilde dikkate almak zorunda olduğu anlamına gelmektedir. Daha sonra, davaya vuru sahibinin iç hukuk yollarını tüketmesi için kendisinden beklenen her şeyi yapıp yapmadığının incelemek zorundadır (Bakınız Aksoy v. Türkiye, 18 Aralık 1996, par.53, Akdivar ve Diğerleri v. Türkiye, 16 Eylül 1996, par.69, Karlı v. Türkiye, 22 Mayıs 2001, par.60).

606. Mahkeme, Türk hukukunun, Devlete veya kamu görevlilerine isnat olunabilir kanun dışı veya adli eylemlere karşı idari, özel ve cezai davalarla ilgili olarak belirtmektedir (par. 574-581, 583, 587-588 ve 590-595). Bununla beraber, Mahkeme, davaya sahiplerinin şikayetlerini Cumhuriyet Savcısı Haney'e (par. 504-507), Hakim Ural'a (508-530) ve DGM'ne (538-541) ilettiklerini de tespit etmiştir. Ancak bu yetkililerden hiçbirisi davaya sahiplerinin iddialarını soruşturmamıştır. Mahkeme, Komisyon'un 2 Aralık 1996 tarihli kabul edilebilirlik kararını ve "hepsi Baro mensubu olan çok sayıda avukatın aynı zaman içerisinde gözetiminde iken kötü muamele gibi davranışlara maruz kaldıkları iddialarının yargı mercileri için incelemeye değer olmalıdır" yorumunu hatırlatmıştır.

607. Bu şartlar altında Mahkeme, davaya sahiplerinin, idari veya özel hukuk içerisinde tazminat talebi gibi yapılan uygulamaların telafisi için daha fazla çaba göstermek zorunda olmadıklarını düşünmektedir (Asenov v. Bulgaristan, 28 Ekim 1998, par. 86).

608. Sonuç olarak Mahkeme, Hükümet'in iç hukuk yollarının tüketilmediği yönünde itirazını kabul etmemiştir.

609. Hükümet'in davanın açıkça temelsiz olduğu yönünde itirazı hakkında ise Mahkeme, Komisyon'un kararının gözden geçirilmesi ve madde 35/4 uyarınca da davayın reddedilmesinin sunulan deliller ışığında dayanağının olmadığı yönünde tespit etmiştir. Hükümet'in bu görüşlerini ve mevcut davada Sözleşme ihlali olup olmadığını davanın hukuki boyut bölümünde ele alacaktır.

610. Buna göre Mahkeme, Hükümet'in davayın kabul edilebilirliği konusundaki ön itirazlarını reddetmiştir.

II. SÖZLEŞME'NİN 3. MADDESİNİN İHLALİ İDDİASI

A. Tarafların mütalaaları

1. Davaya sahipleri

611. Davaya sahibi Sözleşme'nin 3. maddesine aykırı olarak kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia etmiştir.

612. Elçi, hem Cizre'de hem de Diyarbakır'da sokağın su tutulması, ölümle tehdit edilme ve davaya maruz kalma suretiyle iğrenç ve kötü muamele gördüğünü; Tur, dayak, hakaret ve ölüm tehditlerine maruz kaldığını; Acar, yumruklanmış, gözlerinin bandajlanması, hakarete uğradığını, tekmelendiğini ve ölümle tehdit edildiğini; Çem, Elçi ile benzer uygulamalara maruz kaldığını; Kurbanolu, hakarete uğradığını ve dövüldüğünü; Ölmez, diğer davaya sahiplerince de dövüldüğünü üzerine iğrenç ve hakarete uğradığını ve Meral Beştaş, zatürreye sebebiyet verecek şekilde iğrenç ve hakarete uğradığını iddia etmektedir. Kadın bayan iddialarını destekleyici sağlık raporları sunmuşlardır. Kadınlar elbiselerinin olmaması ve tuvalet ve yıkanma imkanlarının da sınırlı olmasından şikayet etmektedir. Mesut Beştaş, kötü muameleye uğradığını, eşi üzerine yöneltilen tehditlerle psikolojik baskı altına alındığını ve nezarethanede iken zatürre olduğunu iddia etmiştir. Erten ise tekmelendiğini, tokatlandığını ve diğer kişilerin çıplıkları sebebiyle dehşete kapıldığını iddia etmiştir.

613. Ba vuru sahipleri, bu tip kötü muamelenin fiziksel izler bırakmayacağını ileri sürmü lerdir. Dahası, Dr. E ilmez'in hazırladığı toplu raporun karara bir etkisinin olmayacağını ileri sürmü lerdir.
614. Tüm ba vuru sahipleri, çok kalabalık bir ortamda sınırlı su ve yemek imkanları altında gözaltında tutulmuşlardır. Yetersiz yatak, yıkanma, tuvalet ve giyinme imkanı vardır. Yüksek sesli müzik vardır ve aydınlatma eksikliğinin yanında gözleri sürekli ba lıdır.
615. Ba vuru sahipleri bu kötü muamelelerin amacının, kendilerini yakalamalar, aramalar, yüzle tirmeler ve gözaltına almalar konusunda uydurma belgeleri imzalamaya zorlamak olduğunu ileri sürmü lerdir. Ba lı ba ına Sözleşme'nin 3. maddesinin bir ihlali olan, kötü muamele iddialarını soruşturmak ve bunu önlemek için hiçbir güvence mevcut değildir.
616. Nezarethanelerdeki kötü muamelelere karşı herhangi bir güvencenin olmaması ba lamında ba vuru sahipleri, göz altılarının do asına, gereksiz uzunluklarına ve birçok ba vuru sahibinin gözaltına alınmadan önceki doktor raporlarının alınmamasına, yetersiz veya mevcut olmayan sorgulama kayıtlarına, salıverilmelerinden önceki ba tan savma doktor raporlarına ve iddiaları hakkında kamu görevlileri tarafından soruşturulmamasına atıfta bulunmuşlardır. Soruşturulmamasının sebebi, görevlilerin bu tip iddiaların hiçbir zaman do ru olmayacağını yönündeki sabit fikirleridir (Cumhuriyet Savcısı Haney'in 357. paragraftaki ifadesine bakınız).
617. Ba vuru sahipleri, vermiş oldukları ifadelerin tutarlılıklarına dikkat çekmektedir. Özellikle, Komisyon Delegelerine verdikleri ifadelerin etkileyici, güvenilir ve genel olarak tutarlı olduğunu ve bu sebeple bütün olarak kabul edilmeleri gerektiğini ileri sürmü lerdir.
618. Bunun aksine Hükümet tarafından sunulan delillerin hem zayıf hem de eksik olduğunu ileri sürmü lerdir. Örnek olarak Güven'in ifadelerinin mu lak olması ve zıtlıklar içermesi sebebiyle tamamen dayanaksız olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Ba vuru sahipleri vasıtasıyla göndermiş olduğunu iddia ettiği notlardan bir tanesi hakkında bir örnek bile verememektedir. Tarafları sayesinde az bir menfaat temin ettiğini imâ etmiştir. Bununla beraber, iki polis memurunu öldürmesi sebebiyle verilen ömür boyu hapis cezasına rağmen tahliye edilmiştir (par. 275).
619. Ba vuru sahipleri, Dr. E ilmez'in ifadesinin, mevcut davayı hatırlamaması ve güç ve iddet kullanımı izlerini kısıtlı bir şekilde incelemesi sebebiyle güvenilemez olduğunu ileri sürmü lerdir. Bununla beraber Dr. Demirel'in ifadelerini ba ımsız ve tarafsız olarak nitelendirmektedirler.
620. E ref Hatipo lu'nun ifadesi ise, otoritesine karşı gelen her türlü harekete olan müsamahasızlığı ve Türk otoritelerince insan hakları konusundaki kabul edilen kötü ünü sebebiyle yanlış yönlendirici olmakla beraber tamamen güvenilmez kabul edilmelidir. Geniş yetki alanı içerisinde, ba vuru sahiplerinin nezarethane artlarından kişisel olarak haberdar olması çok da mümkün değildir. Örnek olarak, olay zamanında Diyarbakır İl Jandarma Komutanlığı'nda en fazla 20 kişinin nezarethanede tutulabileceği ifadesine rağmen nezarethane kayıtları bir gecede 45 kişinin nezarethanede tutulduğunu göstermektedir. Bu davadakine benzer yakalama emrini verme yetkisinin kimin sorumluluğunda olduğunu konusunda karşıt fikirler belirtmiştir. PKK'nın "ölüm listesi"nin dağıtılması avukatlar tarafından cezaevinden dağıtılarak çıkarıldı ve iddia edilmiş fakat altı yıllık soruşturulmasında buna bir atıfta bulunulmamıştır.
621. Bozo lu'nun ifadelerinin de, bir çok kamu görevlisi hakkında yapılan benzer şikayetlere rağmen hiçbir kence iddiası duymadığını belirtmesi sebebiyle güvenilmez kabul

edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Ba vuru sahipleri, Hatipo lu ve Haney'in, i kence iddialarının sıradan bir savunma takti i oldu u yönündeki görüşlerine de dikkat çekmişlerdir.

622. Cumhuriyet Savcısı Haney'in ifadesi, Türk yetkililerin ba vuru sahiplerinin iddiaları ile ilgilenmeleri konusundaki iyi niyet eksikliklerini ve bu iddialar üzerinde soru turma açılmaması hatasını göstermektedir.

623. Ba vuru sahipleri, Durmu 'un ifadesi (par. 416-422) haricinde Hükümet'in, Komisyon Delegeleri önüne çıkarttı ı tüm tanıkların güvenilemez, mu lak ve zaman zaman ilgisiz addedilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

624. Ba vuru sahipleri, video kayıtlarının, altı ba vuru sahibinin sorgulamalarının çok az bir bölümünü göstermeleri sebebiyle çok az bir delil de erine olabileceğini ileri sürmüşlerdir. Tahmini olarak her ba vuru sahibinin her seferinde iki saatten üç kere sorgulandıkları hesap edilirse toplam 96 saatlik kayıt olmalıdır. Kayıtların tarihleri yoktur ve ifade ve yüzde tirme tutanaklarını imzalamayı reddeden dört ba vuru sahibini göstermemektedirler. Bununla beraber sorgucunun yüzü de gözükmemektedir. Kayıtlardaki ifadeler, bu ba vuru sahiplerine yazılı ifadelerinde isnat edilen ifadelerini yansıtmamaktadır. Bu altı ba vuru sahibine, üzerlerinde bulunan suç unsuru belgelerle ilgili olarak herhangi bir soru sorulmamıştır.

625. Nezarethanede iken kötü muameleyle maruz kaldıkları iddiasını desteklemek üzere ba vuru sahipleri, A HK raporları, Mahkeme'nin kararları, BM kurulu larının rapor ve kararları ve Uluslararası Af Örgütü'nün raporlarının da dahil oldu u yardımcı delillere atıf yapmışlardır. Aynı zamanda Avrupa kenceyi Önleme Komitesi'nin raporlarına da atıf yapılmıştır.

2. Hükümet

626. Hükümet, ba vuru sahiplerinin i kence iddialarının tamamen asılsız oldu unu ileri sürmüştür. Birçok delil ba vuru sahipleri tarafından bizzat sunulmuştur ve bunlar tarafsızlık ve ba ımsızlıktan uzaktırlar. Bunun aksine ba vuru sahiplerinin sorgulamalarını gösteren video kayıtları bu ki ilerin herhangi bir kötü muameleyle maruz kalmadıklarını göstermektedir.

627. Di er deliller ile ilgili olarak Hükümet, Dr. E ilmez'in ba vuru sahipleri hakkında düzenlemi oldu u 10 Aralık 1993 tarihli, herhangi bir kötü muamele izi tespit edilmeyen doktor raporuna atıf yapmaktadır (par. 284-293 ve 547).

628. Meral Danı Be ta , doktora solunum rahatsızlı ı çektiğini söylememiştir. Dahası, kendisine zatürre te hisinden sonra istirahati tavsiye edilse de çalı maya devam etmi ve DGM'ne herhangi bir sa lık raporu sunmamıştır.

629. Tüm ba vuru sahipleri jandarma nezaretinde iken sa lı kontrolü talep edebilirlerdi veya Cumhuriyet Savcısı önünde doktorun sahte rapor hazırladı ını ileri sürebilirlerdi. Fakat bunların hiçbirisini yapmamışlardır.

630. kence ve kötü muamele iddiaları ile doktorların güvenlik güçlerinin talimatları do rultusunda rapor hazırladıkları olay zamanında bir savunma takti idir.

631. Hükümet, ba vuru sahiplerinin dayandı ı, bazı uluslararası örgütlerin ve CPT'nin Türkiye ile ilgili raporlarında belirttikleri görüşlerine katılmamaktadır.

B. Mahkeme'nin de erlendirmesi

1. Genel Prensipler

632. Mahkeme, 3. maddenin demokratik bir toplumun en temel de erlerinden birisini olu turdu unu hatırlatmaktadır. Sözle me, terörizmle mücadele gibi, en zor artlarda dahi i kence, insanlık dı ı ya da a a ılayıcı cezalandırma veya muameleleri kesin ifadelerle yasaklamaktadır. Sözle me ve ek Protokollerindeki di er temel hükümlerinde oldu unun aksine, burada herhangi bir istisnai durum tanımamı tır ve bu hükmün uygulanmasını 15. madde ba lamında askıya almak da mümkün de ildir (rlanda v. Birle ik Krallık, 18 Ocak 1978, par. 163; Selmouni v. Fransa, 28 Temmuz 1997, par.95).

633. Bir kötü muamelenin, 3. madde alanına girmesi için çekilen acının asgari bir seviyeye ula mı olması gerekir. Bu seviyenin tespiti esas olarak göreceli olup davanın verilerinin tamamına, özellikle muamelenin süresi ve bedensel ve zihni etkileri ile bazen ma durun cinsiyet, ya ve sa lık durumuna ba lıdır (rlanda v. Birle ik Krallık, par.163). Mahkeme, gözaltına alınarak özgürlü ü kısıtlanan bir ki iye, kendi hal ve hareketlerinin gerekli kılma dı ı fiziksel bir gücün kullanılmasının, insan onurunu zedeleyici ve a a ılayıcı bir durum oldu unu ve bunun 3. maddenin ihlali anlamına geldi ini hatırlatmaktadır (Ribitsch v. Avusturya, 4 Aralık 1995, par. 38; Tekin v. Türkiye, 9 Haziran 1998, par. 53 ve Selmouni v. Fransa, par. 99).

634. Bir kötü muamelenin i kence sayılıp sayılmaması gerekti i konusunda Mahkeme, 3. maddede belirtilen i kence ile insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele arasında bir ayırım yapmaktadır. Mahkeme'nin daha önce de tespit etti i gibi, Sözle me'nin böyle bir ayırım yapmasının sebebi, çok ciddi ve zalimane ikayetlere sebebiyet veren insanlık dı ı muamelelere özel bir sıfat ekleme iste idir (Selmouni v. Fransa, par. 96). Bununla beraber Mahkeme, "i kence" ile kar ıla tırıldı ında geçmi te "insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele" olarak nitelendirdi i fiilleri, ki i hak ve özgürlükleri ile insan haklarının korunmasında benimsenmesi gereken yüksek standartlar ve kaçınılmaz olarak temel demokratik toplum de erleri ihlallerine kar ı daha sa lam de erlendirmeler yapılabilmesi için gelecekte farklı ekilde sınıflandırılabilir (adı geçen karar, par. 101).

635. Mahkeme, daha sonra, yargı içtihatlarında, Sözle me'nin 3. maddesinin ihlali iddialarındaki delilleri de erlendirmesinde, "makul üphenin ötesinde kesin" delil standardını uyguladı ını hatırlatmaktadır. Bu tip deliller; yeterli derecede güçlü ve açık delillere ve birbirlerini destekleyen sonuçlara veya çürütülemeyen çıkarımlara dayanmalıdır (rlanda v. Birle ik Krallık, par. 161).

636. Mahkeme, kendisinin ikincil mahiyetteki rolü hususunda çok hassastır ve aynı zamanda belirli bir olayın artlarının kaçınılmaz olarak tam bir ekilde ortaya konamadı ı bir durumda birinci derece mahkemesinin rolünü üzerine alma hususunda çok dikkatli olmalıdır (bak. McKerr v. Birle ik Krallık kararı, no. 28883/95, 4 Nisan 2000). Bununla beraber, iddiaların, mevcut davada oldu u gibi, Sözle me'nin 3. maddesi ile ilgili olması durumlarında Mahkeme, daha sıkı bir inceleme uygulamak zorundadır (Ribitsch v. Avusturya, par. 32; Av ar v. Türkiye, par. 283,)

2. Mevcut dava

637. Ba vuru sahiplerinin, i kence ve insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele iddialarını de erlendirmede Mahkeme, Komisyon Delegeleri önünde tanıkların vermi oldukları ifadelerle önem vermi tir.

638. Mahkeme, önüne herhangi bir delil getirilmedi i için Elçi'nin Cizre polisi tarafından kötü muameleye u radı ı iddialarının gerçekli ini, aranılan delil standardında tespit etmenin mümkün olmadı ını dü ünmektedir.

639. Bununla beraber, ba vuru sahiplerinin Diyarbakır l Jandarma Komutanlı ı'nda kötü muameleye u radıkları iddialarını, Mahkeme, bütün olarak incelenebilir bulmu tur.

640. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin, Elçi, Çem, Meral Be ta ve Ölmez'in hakarete ve saldırıya u radıkları, çırılçıplak soyuldukları ve so uk suya tutulduklarına dair vermi oldukları ifadelerin tutarlılıklarına dikkat çekmektedir. Ölmez'in Komisyon Delegatesine ifade vermemesine ra men, iddiaları di er ba vuru sahipleri ile uygunluk arz etmektedir. Mahkeme'nin görü üne göre de, Hükümet'in sunmu oldu u kasetlerde Ölmez hasta ve yorgun gözükmeştir. Dahası ba vuru sahipleri, iddialarını, özgürce ifade verebildikleri her zaman Cumhuriyet Savcısına, DGM Yedek Hakimine ve komisyon Delegatesine iletmi lerdir.

641. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin, nezarethane ko ulları ile ilgili vermi oldu u ifadeleri güvenilir ve tutarlı bulmu tur. Mahkeme, aynı zamanda, Tur, Acar, Kurbanolu, Mesut Be ta ve Erten'in hakarete u radıkları, küçük dü ürüldükleri, tokatlandıkları ve önlerine konulan belgeleri imzalamaları konusunda deh ete dü tükleri iddialarını da tutarlı ve güvenilir bulmu tur. Dahası, Güven ile yüzle tirilme ve sorgulama anları gibi en kritik zamanlarda ba vuru sahiplerin gözlerinin ba lı oldu una karar vermi tir.

642. Cumhuriyet Savcısının kar ısına çıkartılmadan önce, ba vuru sahiplerinin toplu olarak yapılan sa lık kontrollerinin sonuçlarının belirtildi i rapor (par. 284-286 ve 291) ancak, geli igüzel ve ba tan savma olarak nitelendirilebilir. Mahkeme, bu yüzden bu rapora herhangi bir de er atfetmemektedir. Bunun aksine, Bayan Be ta 'ın (par. 549) zatürre oldu u ve Arif Altınkalem ile Hüsnüye Ölmez'de (par. 548) küçük morarırıklar oldu unun tespitinin yapıldı ı doktor raporu ba vuru sahiplerinin iddialarına biraz daha güvenilirlik katmaktadır.

643. Hükümetin, Komisyon Delegatesi kar ısına çıkarttı ı tanıklar, genel olarak ba vuru sahiplerinin iddialarını yalanlamı lar ancak o sürecin bilinen geçmi inin ında ifadeleri üphe do urmaktadır. Dahası ifadeleri arasında önemli tutarsızlıklar vardır.

644. Örnek olarak hükümet tanıkları Albay E ref Hatipo lu, karargahta en fazla 20 ki inin gözaltında tutulabilece ini söylemi tir (par. 306). Ancak, Hükümet tarafından sunulan nezarethane kayıtları olay zamanı bir gecede 45 ki inin gözaltında tutuldu unu açıkça göstermi tir (par. 494). Hükümet, bu ki ilerinin ba ka nezarethanelere gönderildi i iddialarına ra men ba ka birimlerin nezarethane kayıtlarını sunmamı tır (par. 318-319). Mahkeme, normal kapasitesi 20 ki i olan bir yerde iki katı kadar ki inin gözaltında tutulması ile ba vuru sahiplerinin, bir bölümünün koridorda tutuldu u iddialarını destekler nitelikte yetersizliklerin ba gösterece ini dü ünmeştir.

645. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin iddialarının ciddiye alınmaması ve bunlar üzerine soru turma ba latılamaması iddialarına kar ı bunları çürütecek herhangi bir delil getirilmedi i için ba vuru sahiplerinin bu iddialarını güvenilir ve tutarlı addetmektedir. Özellikle, Hatipo lu bu tip iddiaları reddetmi (par. 307 ve 325-316) ve Cumhuriyet Savcıları da bunun sadece bir savunma takti i oldu unu ileri sürmü lerdir (par. 357 ve 565). Hakim Ural ise, bu iddialar hakkında bir de erlendirme ve soru turma yapmamı tır (par. 508-531). Dahası, DGM, ba vuru sahiplerinin iddiaları hakkında herhangi bir sonuca varmamı tır.

646. Davanın tüm artları içerisinde Mahkeme, Elçi, Çem, Meral Danı ve Ölmez'in, Kasım ve Aralık 1993 tarihlerinde jandarmanın elinde gözaltında tutuldukları sırada fiziksel ve zihinsel iddete maruz kaldıklarını tespit etmi tir. Bu tip bir kötü muamele Sözle me'nin 3. maddesine aykırı bir eilde, bu ki iler üzerinde a ırı bir acı ve ızdırap do urmu tur ve çok ciddi ve zalimane kabul edilmelidir. Bu sebeplerle, bu muamele, 3. madde anlamında i kence olu turmu tur.

647. Mahkeme, Tur, Acar, Kurbanolu, Mesut Be ta ve Erten'in de 3. maddeye aykırı bir eilde kötü muameleye maruz kaldıklarına karar vermi tir. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin maruz kaldıkları muameleyi insanlık dı ı veya a a ılayıcı muamele olarak tanımlamı tır.

648. Mahkeme, yargı mercilerinin ba vuru sahiplerinin iddiaları hakkında soru turma ba latmaları ve bir sonuca varmaları konusunda ba arısız olduklarına karar vermi tir (par. 645). Yetkililerin, ba vuru sahiplerinin jandarma nezaretinde kötü muameleye u radıkları iddialarını ara tırmadaki eylemsizlikleri sebebiyle Mahkeme, Sözle me'nin 3. maddesinin usul gerekleri bakımından da ihlal edildi ine karar vermi tir.

IV. SÖZLE ME'N N 5. MADDES N N HLAL ED LD DD ASI

A. Tarafların mütalaaları

1. Ba vuru sahipleri

650. Ba vuru sahipleri, gözaltına alınmalarının Sözle me'nin 5. maddesinin bir ihlalini olu turdu unu ileri sürmü lerdir.

651. Ba vuru sahipleri, Hükümet'in yakalanmaları kararı için herhangi bir delil sunamadı ını ileri sürmü lerdir. Hükümetin dayandı ı deliller, kendileri hakkında makul bir üphe do urmamaktadır. Bu tedbirin asıl sebebi, yetkililerin ba vuru sahiplerinin DGM'leri önünde savunma avukatı olarak görev yapmaları ve Türkiye'de insan hakları ihlallerine maruz kalan insanlara yardımcı olmalarıdır.

652. Ba vuru sahiplerinin yakalanmaları ve gözaltına alınmaları, bunun güvenlik güçleri tarafından Cumhuriyet Savcılı ından izin alınmadan yapıldı ı göz önüne alınırsa, Avukatlık Kanunu'nun 58 ve 59. maddeleri uyarınca yasa dı ıdır. 59. madde Türkiye genelinde zorunlu olup 14 ubat 1994 tarihli genelge ile açıkça vurgulanmı tır (par. 584-586).

653. Davanın her artında, Mahkeme, Hükümet'in konuyla ilgili bilgi ve Sözle me'nin 5. maddesi anlamında "kanun ile öngörölmü usul" ile ilgili bir delil getirememesinden belli sonuçlar çıkartmalıdır. Dahası, Hükümet, gözaltına alınmayı haklı kılacak objektif ve tarafsız bir gözlemciyi ba vuru sahipleri hakkında makul bir üphe oldu una inandıracak düzeyde herhangi bir bilgi veya sebep gösterememi tir (Fox, Campbell ve Hartley v. Birle ik Krallık, 30 A ustos 1990, par. 31). "Makul üphe" olu umunun, kendileri de terör suçu ile itham edilmı ki ilerin ifadelerine dayandırılması önemli riskler ta ımaktadır (Contrada v. talya, Kararlar ve Raporlar 88-A, s.94).

654. Özellikle, 25 gün süren gözaltı için güçlü deliller sunulmalıdır. Hükümet tarafından sunulan tek delil Güven'in dört ifadesidir (par. 424-434). Bununla beraber, Güven'in kötü karakteri, detaylı bilgiler verememesi, Pi manlık Kanunu ile elde edece i faydalar, PKK'dan gelecek misillemeleri önlemek için örgütle ba lantısı olmayan ki ileri ihbar etme ihtiyacı, yeni bir delil getirememesi ve ba vuru sahiplerini tanıması da de erlendirmeye alınmalıdır. Bu artlar altında güvenilirli i büyük bir üpheye açık olan ve ba vuru sahiplerinin iyi karakterleri ve mesleki konumları ile tezat olu turan Güven'in ifadelerini destekleyecek herhangi bir çalı ma da yapılmamı tır.

655. Bununla beraber, Güven'in ifadelerinde, ba vuru sahiplerine önemsiz bir atıfta bulunulmu ve hatta yakalanmalarından önce Acar ve Altinkalem'e herhangi bir atıf dahi yapılmamı tır.

656. Ba vuru sahipleri, yetkililerin kötü niyetlerinin davanın gerçekleri ve resmi Susurluk raporu ile uygunluk arz etti ini iddia etmektedirler. Ba vuru sahipleri, 1993 ve 1995 yılları arasındaki çözümlenmemi , 6 avukat cinayetine ve haklarında adli soru turma açılmı 48 avukata da atıfta bulunmu lardır. Hatipo lu'nun Temsilcilere vermi oldu u ifade genel dü manlık ve bakı açısını sergilemektedir. Deliller, suç unsuru ihtiva eden belgelerin, ba vuru sahiplerinin aleyhine kullanılmak üzere sonradan yapıldı ını da göstermektedir.

657. Gerçek olmayan yüzle tirme ve ifade tutanakları da benzer yöntemler kullanılarak yapılmı tır. Hiçbir yüzle tirmede hazır bulunmayan Özer, hiçbir görevlinin imzasını ta ımayan bir belgeyi imzalamaktan kaçınmamı tır. Kötü muamele ve i kenceden sonra ba vuru sahiplerine gerçek olmayan ifade tutanakları ve kayıtlar imzalatılmaya çalı ılmı tır. Birçok ba vuru sahibi, gözaltı sürelerinin bitiminde Hatipo lu tarafından tehdit edilmi tır ve Cumhuriyet Savcısı Haney, açıkça ba vuru sahipleri hakkındaki adli iddiaların temelsiz oldu unu gösterecek hiçbir konuyla ilgilenmemi tır.

658. Ba vuru sahiplerine göre, bunlar ve di er bazı etkenler yetkililerin kötü niyetini göstermektedir.

659. Ba vuru sahipleri ayrıca, yakalanma sebeplerinin kendilerine iletilmedi ini iddia ederek Sözle me'nin 5. maddesinin 2. fıkrasının da ihlal edildi ini ileri sürmü lerdir.

2. Hükümet

660. Hükümet, ba vuru sahiplerinin kanun dı ı veya keyfi olarak gözaltına alındıklarını reddetmektedir. PKK mensubu oldukları gerekçesi ile yakalanmı lardır ve haklarında 22 Aralık 1993 tarihinde iddianame hazırlanmı tır. PKK için cezaevleri arasında kuryelik yapmak, cezaevine siyanür ve bıçak sokmak, PKK mensuplarına yataklık yapmak ve TCK'nın 168. maddesine ve Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesine aykırı hareket etmekle suçlanmı lardır. Polis ve jandarma üzerindeki savcılık kontrolü ile keyfi gözaltına alınmalara kar ı önlemler alınmı tır ve DGM önündeki i lemlerde gözaltına alınmanın yasalı ı da kontrol edilmektedir.

661. Güvenlik güçlerinin, Avukatlık Kanunu'nun 58 ve 59. maddelerinden ayrılmasının sebebi, bu kanunu hükümlerinin 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kurulu ve Yargılama Usulleri Kanunu ile de i tirilmesidir. Ba vuru sahipleri hakkındaki terör ba lantılı iddialar önünde Kamu Görevlilerinin yargılama Usulleri Kanunu ile Avukatlık Kanunu'nun uygulanmadı ı DGM'lerinin yargılama alanına girmektedir. Yine bir yorum ile ba vuru sahiplerinin haklarında soru turma yapılan fiiller, bunların mesleki faaliyetleri alanına girmemektedir ve bu yüzden Avukatlık Kanunu'nun korumaları ba vuru sahipleri için geçerli de ildir.

662. Ba vuru sahipleri hakkında yapılan ciddi suçlamalar, olay zamanı PKK'nın yo un terörist faaliyetleri ba lamında ele alınmalıdır. Hükümet, Türkiye'nin güneydo usundaki ola anüstü hal bölgesi uygulamasına, acımasız terörist faaliyetlere ve Türk Hükümeti'nin Sözle me'nin 15. maddesi uyarınca yayınlamı oldu u Hakların Kısıtlanması Bildirgesine 5. maddenin de dahil oldu una atıfta bulunmu tur. Ba vuru sahipleri, PKK'lı üphelileri savduklarını ve ifadeleri istihbarat kaynaklarınca da do rulan, Abdülhakim Güven'in de dâhil oldu u PKK'lı mahkûmlarla irtibatlarının oldu unu kabul etmi lerdir. Deliller, ba vuru sahiplerinin, PKK için kuryelik yaptıklarını veya PKK'lılarla irtibat kurduklarını ve bazılarının daha ciddi suçlara katıldıklarını ortaya koymaktadır. Bu da ba vuru sahiplerinin yakalanmalarını ve gözaltına alınmalarını haklı kılan üpheyi içermektedir.

663. Buna ba lı olarak, yetkililer, ba vuru sahiplerinin aleyhine yapılmı olan iddiaların, ba vuru sahiplerinin meslekleri ile ilgili olmadı ına karar vermi lerdir ve buradan yapılan yorum ile Avukatlık Kanunu'nun 58 ve 59. maddeleri uygulanmamı tır. Dahası ba vuru sahipleri gözaltına alınmaları ile ilgili eksiklikleri Diyarbakır DGM'de dile getirebilirlerdi.

664. Sonuç olarak, Cumhuriyet Savcılı ının 22 Aralık 1993 tarihli iddianamesi ile ba vuru sahipleri aleyhine adli i lemler ba latılmı ve bunlara DGM önündeki i lemlerle devam edilmi tır.

665. Hükümet, ba vuru sahiplerinin, adli savunmalara katılmaları ve insan hakları ile ilgilenmeleri sebebiyle gözaltına alındıkları iddiasını reddetmi tır. Devlet Güvenlik

Mahkemesi Ba savcısı Bekir Selçuk'un, Norveç Barosu'na ba vuru sahiplerinin Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na yaptıkları gerçeklere dayanmayan ba vurular ile de suçlandıklarını söyledi ini de kabul etmemi tir (par. 561-565). Sözle me organlarına ba vuruda bulunma hakkı anayasal bir haktır ancak bu ba vuru sahipleri, Avrupa'daki bazı hükümet dı ı kurulu lar vasıtasıyla PKK'nın propagandasını yapmı lardır. Bu kurumlara yapılan atıflarda hiçbir zaman Avrupa nsan Hakları Komisyonu kastedilmemi tir. Her halükarda ba vuru sahiplerinin davasında savcı Selçuk de il Ünal Haney'dir.

666. Bu sebeplerle, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları tamamen haklı sebeplere dayanmaktadır ve bunun aksine yapılan iddialar temelsizdir.

B. Mahkemenin de erlendirmesi

667. Mahkeme, Sözle me'nin 5/1. maddesinin, her türlü özgürlük kısıtlanmasının "kanuni" ve "kanunla belirlenmi bir prosedür" çerçevesinde yapılmasını gerektirdi ini hatırlatmaktadır. Sözle me bu terimleri kullanmak suretiyle, özellikle iç hukuka atıf yapmakta ve bu uygulamalar için somut ve usulü kurallar düzenlenmesi zorunlulu u getirmektedir. Bununla beraber bu fıkra, her türlü özgürlük kısıtlamasının, bireylerin keyfilikten korunabilmeleri amacıyla, 5. maddenin amacı ile uyumlu olmasını gerektirmektedir (özellikle bakınız: Winterwerp v. Hollanda, 24 Ekim 1979, par. 39-45 ve Van der Leer v. Hollanda, 21 ubat 1979, par. 22).

668. Mahkeme, daha sonra, 5. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin, özgürlü ünden mahrum bırakılan bir ki i üzerinde, tarafsız bir gözlemciyi, ilgili ki inin soru turulmakta olan suçu i ledi ine inandırabilecek nitelikte olaylar veya bilginin varlı ndan çıkarılabilecek "makul bir üphe"nin olmasını gerektirdi ini hatırlatmaktadır. Bununla beraber neyin "makul" kabul edilece i olayların bütününe ba lıdır (bakınız, Fox, Campell ve Hartley v. Birle ik Krallık, 30 A ustos 1990, par. 32).

669. Mahkeme, adaletin hüküm sürmesi ve hukukun üstünlü ünün sa lanabilmesi için avukatlık mesle inin önemli rolüne vurgu yapmaktadır. Avukatların hiçbir engellemeye maruz kalmadan mesleklerini icra etme özgürlükleri, demokratik toplumun önemli bir parçası olup Sözle me'nin özellikle adil yargılanma ve ki i güvenli i hakları ile beraber di er düzenlemelerinin de etkin bir eilde uygulanmaları için önemlidir. Bu meslek mensuplarına kar ı yapılacak baskı veya tacizler, Sözle me sisteminin özüne yapılmı saldırılardır. Bu yüzden, her ne eilde olursa olsun baskı iddiaları ama özellikle avukatların geni ölçekli tutuklanmaları ve gözaltına alınmaları ve bürolarının aranmaları, Mahkeme tarafından oldukça sıkı bir incelemeye tutulacaktır.

670. Hükümet, bu davada her avukatın, Türk Ceza Kanunu'nun 168 ve 169. maddelerinde düzenlenen suçları i lediklerine dair olu an makul üphe altında kanuni yollar ile gözaltına alındıklarını iddia etmi tir.

671. Ba vuru sahiplerinin üzerindeki üphenin makullü ü konusunda Mahkeme, bir PKK itirafçısı olan Abdülhakim Güven'in, jandarmaya Arif Altinkalem haricindeki tüm ba vuru sahiplerinin, cezaevindeki müvekkilleriyle dı arıdaki örgüt mensupları arasında kuryelik yapmak suretiyle PKK'ya yardım ettiklerini söyledi ini tespit etmi tir (yukarıdaki 424-434. paragraflar). Sonuç olarak, 15 Kasım ve 7 Aralık 1993 tarihleri arasında ba vuru sahipleri polis veya jandarma tarafından gözaltına alınmı lar ve Güven'in iddiaları hakkında sorgulandıkları Diyarbakır l Jandarma Komutanlı ında 7 ila 25 gün gözaltında tutulmu lardır. Gözaltı süreleri Mahkeme tarafından a a ıda belirtilmi tir:

Polis/Jandarmadaki gözaltı tarihleriGün sayısı

Tahir Elçi23.11.93 - 10.12.9317
mam ahin 07.12.93 - 21.12.9314

Arzu ahin07.12.93 - 21.12.9314
Nevzat Kaya18.11.93 - 10.12.9322
inasi Tur15.11.93 - 10.12.9325
Sabahattin Acar15.11.93 - 10.12.9325
Niyazi Çem23.11.93 - 10.12.9317
Mehmet Selim Kurbanolu20.11.93 - 10.12.9320
Meral Danı Be ta 16.11.93 - 10.12.9324
Mesut Be ta 16.11.93 - 10.12.9324
Vedat Erten23.11.93 - 10.12.9317
Baki Demirhan16.11.93 - 10.12.9324
Arif Altinkalem16.11.93 - 10.12.9324
Gazanfer Abbasi lu30.11.93 - 10.12.9310
Fuat Hayri Demir03.12.93 - 10.12.937
Hüsniye Ölmez16.11.93 - 10.12.9324

672. Hükümet, Güven'in iddiaları sebebiyle, isimlerini verdi i sahiplerinin ileri seviyede soru turma gerektiren ve gözaltına alınmalarını haklı kılan, terör suçu i ledikleri yönünde makul üphe olu tu unu ileri sürmü tür. Ba vuru sahipleri, kendisi terör suçu ile itham edilm i ve di erlerini ele vermesi durumunda Pi manlık Yasası'ndan faydalanacak bir ki inin ifadelerinde yaptı ı atıfların kendileri hakkında makul üphe uyandırması için yeterli dayanak vermedi ini ve Hükümet'in olaylar hakkındaki mütalaaları veya sundu u bilgilerin, tarafsız bir gözlemciyi bu tip bir üphenin varlığı na inandıramayacağı nı ileri sürmü lerdir.

673. Devam eden paragraflarda ula tı ı sonuca atıf yapmak suretiyle Mahkeme, Güven'in ifadelerinde atıf yapılan ba vuru sahipleri aleyhinde makul üphe olu up olu madı ı sorusu hakkında karar vermeyi gereksiz bulmaktadır.

674. Bununla beraber, Mahkeme, Güven'in ifadelerini 15-16 Kasım tarihinde vermesine ve ifadelerinde Arif Altinkalem'e hiçbir atıfta bulunmamasına ra men Arif Altinkalem'in 16 Kasım 1993 tarihinde yakalandı ına dikkat çekmektedir. Hükümet, Altinkalem'in hangi makul üphe ile yakalandı ı konusunda herhangi bir delil sunmamı tır. Bu artlar altında Mahkeme, Altinkalem'in, di er ba vuru sahipleri ile beraber, Devlet Güvenlik Mahkemeleri önünde PKK'nın savunma avukatlığı nı yapması gerçe inden ba ka bir sebep olmadı ı sonucuna varmaktadır.

675. Ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmalarının kanunili i konusuna gelince, Mahkeme, Komisyon Temsilcileri tarafından alınan ifadelerin, suç i leyen ki ilerinin yakalanmaları ve gözaltına alınmalarını düzenleyen iç hukuk gereklilikleri ba lamında çe itli tanıklar arasında bariz bir karı ıklık ve tutarsızlık oldu unu ortaya çıkardı ını gözlemlemektedir.

676. Hatipo lu ilk olarak üphelilerin gözaltına alınmasına karar verme yetkisi oldu unu söylemi ama daha sonra Cumhuriyet Savcısının karardan haberdar edilmesi gerekti ini ve gözaltına alma kararının bir Cumhuriyet Savcısı tarafından verilmesi gerekti ini söylemi tir (par. 305). Gül, ilk olarak jandarmanın bir ki iyi gözaltına almasından sonra Cumhuriyet Savcısının durumdan haberdar edilmesi gerekti ini söylemi fakat daha sonra verdi i ifadesinde yargı makamlarının bilgilendirilmeleri ve onay vermeleri durumunda jandarmaların kendi inisiyatifleri ile ki ileri gözaltına alabildiklerini söylemi tir. Bu yetkinin sözlü olarak verilebilece ini ancak daha sonra yazılı hale getirilmesi gerekti ini belirtmi tir. Daha sonra bu yetkinin olayın gerçekleşmesinden sonra ahsın gözaltına alındı ı gün tarihli verildi ini belirtmi tir. Haney, Cumhuriyet Savcısı yetkisinin gerekli oldu unu ancak olay zamanı bu yetkinin sözlü olarak verilebildi ini zira yazılı olması için bir düzenleme bulunmadı ını söylemi tir (par. 353).

677. Mahkeme, taraflar arasında 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun etkisi konusunda da anla mazlık oldu unu tespit etmi tir. Bir yandan ba vuru sahipleri, ilgili kanunun, sıkıyönetim bölgesi de dâhil olmak üzere Türkiye genelinde avukatlara özel bir statü

verdi ini ve meslekleri ile ilgili olmayan suçların bile kovu turmalarının Cumhuriyet Savcılar tarafından yapılması gerekti ini belirtmi tir. Bu ba lamda yukarıda bahsedilen düzenlemelere vurgu yapan Adalet Bakanlı ının 14 ubat 1994 tarihli genelgesine atıf yapılmaktadır (par. 586). Di er yandan Hükümet, Haney'in 1136 sayılı kanun hakkında verdi i ifadeyi destekleyerek 2845 sayılı kanunun 9 ve 10. maddelerinin Devlet Güvenlik Maddelerinin yargılama alanına giren suçlarda Avukatlık Kanununun özel usulü düzenlemelerini kaldırdı ını ileri sürmü tür.

678. A a ıda belirtilen sebepler neticesinde Mahkeme, tarafların arasında uyu mazlık konusu olan 1136 sayılı kanunun uygulanıp uygulanamayaca ı konusunu çözüme kavu turmayı gerekli bulmamaktadır. Mahkeme, bununla beraber, olay zamanı avukatların i ledikleri iddia edilen suçların kovu turulmasında netlik ve belirlilik olmadı ını gözlemlemektedir. Özellikle, 2845 sayılı kanunun 9. maddesinin Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yargılama alanına giren konularda Avukatlık Kanunu'nu geçersiz kılıp kılma dı ı ve 1994 tarihli bakanlık genelgesinin bu tip suçların kovu turulmasında hukuki bir etkisinin olup olmadı ı konuları açık de ildir.

679. Mahkeme'ye sunulan deliller arasında açık olan ise, ki i avukat olsun olmasın veya suç Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yargılama alanına girsin girmesin bir üphelinin gözaltına alınması için Cumhuriyet Savcısının yetkisinin gereklili idir. Bu tip bir emir sözlü olarak verilebildi i gibi olaydan sonra da verilebilir. Ancak Gül'ün vermi oldu u ifadeye göre, bu durumdan sonra emir yazılı olarak verilmelidir. Mahkeme'nin kar ısındaki en önemli sorun, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmalarında iç hukukun bu düzenlemelerinin yeterince yerine getirilip getirilemedi idir.

680. Mahkeme, Komisyon temsilcilerine ifade veren hiçbir tanı ın ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları emrini verme sorumlulu unu üstlenmediklerine dikkat çekmektedir. Hatipo lu, kendisinin ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları dü ünncesinde "en sorumlu" ki inin kendisi oldu unu belirtmi ancak gözaltına alma kararının Ba savcı tarafından verildi ini ileri sürmü tür (par. 305). Yedekçi, Ba savcı tarafından Güven'in yakla ık 100 sayfalık ifadesinin alındı ını belirtmi ve yine Ba savcının ba vuru sahiplerini gözaltına alma emrini verdi ini söylemi tir (par. 342). Haney ise, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları ile ilgili olarak kendisinin herhangi bir ilgisinin olmadı ını nitekim gözaltına alma emrinin Ba savcı tarafından DGM'de iken verildi ini belirtmi tir. Bununla beraber, Mahkeme, Ba savcı Bekir Selçuk'un Komisyon temsilcilerine ifade vermedi ini gözlemlemektedir. Kendisinin ifadesinin yoklu unda, ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları için önceden emir alınması konusunda yetkililerin attı ı adımların net bir resmi ortaya çıkmamaktadır. Özellikle emrin sözlü olarak verilip verilmedi i, verildiyse daha sonra yazıya dökülüp dökülmedi i açık de ildir. Bununla beraber, ba vuru sahiplerinin 23 günlük süre içerisinde dokuz ayrı günde gözaltına alınmaları ve aslında birden fazla gözaltı kararı olması gerçe ine ra men Hatipo lu'nun ileri sürdü ü gibi bütün ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları için tek bir karar verilip verilmedi i konusu da açık de ildir.

681. En dü ündürücü konu ise ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları için talep yazılarının veya Selçuk tarafından verilen ba vuru sahiplerinin gözaltına alınmaları konulu yazıların olmamasıdır. Gül'ün ifadesine (par. 323) ra men, bu tip bir kaydın mutlak suretle tutulması gerekirdi. Savcıyı konudan bilgilendiren ki i ve gözaltına alma emrini isteyen ki i hakkında herhangi bir belge getirilememi tir. Cumhuriyet Savcılı ı ile jandarma arasında gözaltına alma, talep, talimatlar veya herhangi bir konuda herhangi bir yazı ma sunulmamı tır. Gözaltına alınma ile ilgili olarak yapılan tek yazı ma jandarmanın kendisinin yaptı ı yazı malardır ki bunlar da Cizre ve stanbul polisine fakslanan yakalama talepleridir (par. 386 ve 418). Ba vuru sahiplerinin neden gözaltına alındıklarına dair herhangi bir belge de sunulmamı tır. Bu konuda yakalama tutanaklarında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

682. Bu kaynakların yoklu unda Mahkeme, ba vuru sahiplerinin yakalanmaları ve

jandarma tarafından Kasım ayında 7 ila 25 gün gözaltında tutulmalarına, iç hukuk düzenlemeleri gere ince veya Sözle me'nin 5. maddesi ba lamında "kanun ile düzenlenmi bir usule uygun olarak" bir Cumhuriyet Savcısı tarafından yetki verildi inin yeteri kadar kanıtlanamadı na karar vermi tir.

683-684. Mahkeme, Hükümet'in Sözle me'nin 15. maddesine dayanarak 5. madde tarafından korunan haklara getirdi i kısıtlanmaya atıf yapmaktadır. Bununla beraber, kısıtlama ve bunun sonucunda yapılan yasal kararnamele mevcut davanın ko ulları ile beraber ele alındı nda, Mahkeme, ba vuru sahiplerinin kanun dı ı gözaltına alınmalarının bu düzenlemelerle me ru olaca ı konusunda ikna olmamı tır. Hükümet, ba vuru sahiplerinin yeterli yetki olmaksızın gözaltına alınmalarının nasıl Sözle me'nin 15/1. maddesinde düzenlenen zaruret halleri içerisine girdi ini açıklayamamı tır (en v. Türkiye, 17 Haziran 2003, par. 22-29).

685. Bu sebeplerle, tüm ba vuru sahipleri bakımından, Sözle me'nin 5. maddesinin 1. fıkrasının bir ihlali söz konusudur.

686. Mahkeme, ba vuru sahiplerinin Sözle me'nin 5. maddesinin 2. fıkrası ba lamında ileri sürdükleri ikayetleri zaman a ımı sebebiyle de erlendirmeye alamamaktadır (Sözle me'nin 35/1 ve 2. fıkraları ve Soc v. Hırvatistan, 9 Mayıs 2003, par. 88).

V. SÖZLE ME'N N 8. MADDES LE 1 NO.LU PROTOKOLÜN 1. MADDES N N HLALLER DD ALARI

687. Ba vuru sahipleri; Tahir Elçi, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem ve Mehmet Kurbanolu yakalanmaları esnasında yapılan aramalar ve belge ve dosyalarına el konulmasından ikayet etmi ler ve Sözle me'nin 8. maddesi ile 1 No.lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildi ini ileri sürmü lerdir.

A. Tarafların mütalaaları

1. Ba vuru sahipleri

688. Ba vuru sahipleri; Elçi, Tur, Acar, Çem ve Kurbanolu, bir Savcı veya Hakim kararından, müvekkil ile avukat arasındaki ili kinin gizlili inin sa lanması ihtiyacını hiçe sayarak, arama ve el koymaların herhangi bir özel e ya için yapılmaması ve mesleki belgeler ile ilgili özel kuralların de erlendirmeye alınmaması sebepleri ile evlerinin ve bürolarının aranmasının hiç üphesiz kanunsuz oldu unu ileri sürmü lerdir. Dahası, adli i lemlerde kullanılmayan belgeler, Hükümet'in aksi iddialarına ra men, ba vuru sahiplerine geri verilmemi tir. Özellikle, Elçi, Komisyon'a yapılan iki ba vuru ile ilgili belgelerin hiçbir zaman kendisine verilmedi ini iddia etmi tir.

2. Hükümet

689. Hükümet, bazı ba vuru sahiplerinin ev ve bürolarının aranması ve ki isel e ya ve dosyalara el konulmasının, sırasıyla 2935 sayılı Ola anüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi, 430 sayılı karamamenin 3. maddesi ve Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 90 ila 97. maddeleri ile uygunluk içerisinde oldu unu ileri sürmü tür. Bu i lemler, Sözle me'nin 8/2. maddesinde belirtilen ulusal güvenlik, kamu güvenli i, suçun önlenmesi ve di er ki iler hak ve özgürlüklerinin terör saldırılarından korunması adına önem arz etmektedir. Dahası, bu konular 1 No.lu Protokolün 1. maddesinin alanına girmemektedir. Bu ba lamda Hükümet, mevcut davada yapılan aramaların, ekonomik ve sosyal kayıplara mâl olmakla beraber binlerce ölüm ve yaralanmaya da sebep olan PKK'ya kar ı yapılan bir operasyonun bir parçasıdır.

690. Bir suç ile ilgisi olma ihtimali bulunan e yalara Savcı tarafından el konulmu tur. Di er e yalar da sahiplerine geri verilmi tir. Hükümet, herhangi bir e yanın kaybolması

durumunda Elçi'nin sorumlu görevliler aleyhinde ikayette bulunabileceğini ileri sürmüştür. Bununla beraber Elçi'nin, mahkeme dosyasındaki herhangi bir belgenin kopyasını isteyebileceğini, özel hukuk ilimleri itibarıyla latabileceği gibi CMUK madde 307 ve 308. maddelerindeki düzenlemelerdeki uygunsuzluklar için başvurularına sahip olduğunu ileri sürmüştür. Başvuru sahipleri, kendilerine verilmediği iddia edilen herhangi bir mesleki belge için resmi bir başvuruda bulunmamıştır.

691. Tüm arama tutanakları ilgili şahısların rıza ve imzalarını içermek zorundadır. Mevcut davada, imzaladıkları tutanaklardan da anlaşılacağı üzere başvuru sahipleri aramalar için rıza göstermişlerdir. Başvuru sahipleri iddia edilen uygunsuzluklar ile ilgili olarak adli ilimler sırasında ikayette bulunabilirlerdi.

692. Sonuç olarak Hükümet, başvuru sahiplerinin Sözleşme'nin 8. maddesi ve 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altındaki iddialarının tamamen dayanaksız olduğunu ileri sürmüştür.

B. Mahkeme'nin de erlendirmesi

693. Mahkeme, başvuru sahiplerinin yakalanmaları esnasında ev ve/veya bürolarının arandığını ve bazı belgelere el konulduğunu belirtmektedir. Güvenlik güçleri hiçbir arama kararı göstermemişler ve başvuru sahiplerine ne arandığına dair bir bilgi verilmemiştir. Mesleki gizliliği olması gereken bazı dava dosyaları ile beraber Kürt konulu veya PKK ile ilgili uzaktan bir başvuru alması olan her şey alınmıştır.

694. Taraflar arasında "ERNK" (PKK'nın siyasi kolu) damgalı makbuzlar gibi suç unsuru belgelerin bazı başvuru sahiplerinin üzerinde bulunması konusunda anlaşmazlık vardır. Özellikle Hükümet, Elçi'nin böyle bir belgeyi buldurduğuna dair imzaladığı herhangi bir orijinal belge sunamamıştır. Diğer başvuru sahipleri benzer itirafları konusunda istekli olmadıklarını beyan etmektedirler. Birçoğu imzalarının, serbest bırakılmalarının öncesinde gözleri baskı altında, kendilerine işkence, insanlık dışı veya küçük düşürücü muamele yapılmasının ardından alındığını ileri sürmüştür.

695. Elçi, Komisyon ile ilgili müvekkil dosyalarının daha sonra kendisine verildiğini de yalanlamıştır. Bununla beraber, Mahkeme, bu dosyaların DGM önünde Elçi'nin avukatına verildiğine, sunulan deliller çerçevesinde kanaat getirmiştir (par. 537).

696. Mahkeme, ilk olarak başvuru sahiplerinin Sözleşme'nin 8. maddesi altında ileri sürdükleri iddialarını inceleyecektir. Mahkeme, başvuru sahibinin evinin aranması ve kişisel belgelere ve diğer eşyalara el konulmasının başvuru sahiplerinin evlerine ve iletişimlerine saygı duyulmasını bekleme haklarına bir müdahale oluşturduğunu tespit etmiştir. Mahkeme, benzer olarak, Elçi ve Kaya'nın bürolarının aranmasının ve dava dosyalarına el konulmasının Mahkeme'nin yargı içtihadında belirtildiği gibi (Niemitz v. Almanya, 16 Aralık 1992, par. 30) aynı müdahaleyi doğurduğunu tespit etmiştir.

697. Bu müdahalelerin Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. paragrafı kapsamında ve daha da özel olarak bu paragrafın amaçlarından "kanuna uygun olma" prensibi doğrultusunda yapıp yapılmadığı sorusu hala cevapsızdır. Bu bağlamda Mahkeme, yukarıdaki, başvuru sahiplerinin yakalanma ve gözaltına alınmalarında jandarmanın kanunda öngörülmesi olan usulü takip etmede eksikliklerinin olduğunu tespitini hatırlatmaktadır (par. 675-685). Benzer olarak, Mahkeme, Cumhuriyet Savcısı veya bir Hakim tarafından verilmiş bir arama kararının ve adli makamlar tarafından aramadan önce veya sonra aramanın amacı ve çerçevesini belirten herhangi bir resmi belge veya sözlü talimatın olmadığını tespit etmiştir.

698. Her ne kadar 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu'nun 11. maddesi ve 430 sayılı Kararname'nin 3. maddesi Olağanüstü Hal Bölge Valisine, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde arama ve el koyma emri verme yetkisi verse de Mahkeme, Hükümet tarafından,

Vali'nin bu aramalar ve bunların amaç ve çerçevesini sınırlayan herhangi bir talimatını sunmadı ını tespit etmi tir. Bununla beraber arama ve el koymalar çok geni tutulmuş olup özel bir yetki olmaksızın mesleki belgelere de el konulmu tur. Mahkeme, burada da görevlilerin do rudan sorumluluk almalarına ve güvenilirliklerinin eksikli ine takılmı tır (par. 680).

699. Özet olarak Mahkeme, mevcut davada arama ve el koyma önlemlerinin herhangi uygun bir yetki ve koruma olmaksızın yapıldı ını tespit etmi tir. Bu artlar altında Mahkeme, bu müdahalelerin "kanuna uygun" olmadı ı ve bu sebeple de ilgili be ba vuru sahibi adına Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi i sonucuna varmı tır.

700. Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi i sonucuna atıf yapmak suretiyle Mahkeme, ba vuru sahiplerinin 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altındaki ikayetlerini ayrıca incelemenin gerekli olmadı ına karar vermi tir.

VI. SÖZLE ME'N N ESK 25. MADDES N N HLAL ED LD DD ASI

A. Tarafların mütalaaları

1. Ba vuru sahipleri

701. Son olarak ba vuru sahipleri; Tahir Elçi, mam ahin, Arzu ahin, Sabahattin Acar ve Baki Demirhan Sözle me'nin 25. maddesinin (imdiki 34. madde) ihlalini olu turacak ekilde Sözle me organlarına ikayetlerini iletme haklarının engellendi i iddiasında bulunmu lardır.

702. Ba vuru sahipleri, i lerinin do asına ve Sözle me organlarının yılladır tespit etti i polis nezaretinde yapılan i kence ve dü manlı a atıfta bulunmu lardır. Bu durum bireysel ba vuru hakkına olumsuz bir etki olu turmaktadır. Bununla beraber, ba vuru sahipleri, Sözle me organlarına üçüncü ki ilerin iletmi i ba vurulara yapılan bir müdahalenin, bu ki inin hukuki temsilcisinin hakları ba lamında, kendi ba ına Sözle me'nin 25. maddesinin bir ihlalini olu turmadı ını söylemi lerdir. Ancak, dört ba vuru sahibi hakkında - Sabahattin Acar, Baki Demirhan, mam ahin ve Arzu ahin-Komisyon'a ba vuruda bulunmak yüzünden suçlamada bulunulmu tur. Bu da Adalet Bakanlı ı'nın 14 Kasım 1996 tarihli yazısı ile de onaylanmı tır.

703. Tüm ba vuru sahipleri, yerel veya uluslararası alanda insan hakları alanında faaliyet gösteren avukatlara zorluk çıkartma anlamına gelecek, bahsedilen olayların ki isel ba vuru hakkının bir ihlalini olu turdu unu ileri sürmü lerdir. ddianamede Avrupa atıflarının net olmaması ile birlikte ilgili görevlilerin Sözle me organlarına verdikleri ifadelerinde niyetleri açıktır.

704. Ba vuru sahibi Tahir Elçi, maruz kaldı ı muamelenin sebebinin Komisyon'a ba vuruda bulunmak isteyen müvekkillerine yardımcı olması oldu unu ileri sürmü tür.

2. Hükümet

705. Hükümet, Sözle me'nin eski 25. maddesi ba lamında yapılan ikayetlerin tamamen temelsiz oldu unu ileri sürmü tür. Ba vuru sahiplerinin Avrupa nsan Hakları Komisyonu'na müvekkilleri adına yaptıkları ba vurular ile iddia edilen PKK ile ilgili faaliyetleri sebebiyle kendileri aleyhine ba latılan adli kovu turma arasında hiçbir ilgi yoktur.

706. Ba vuru sahipleri, Diyarbakır 1 Jandarma Komutanlı ı'nda gözaltında buldukları süre içerisinde kendi ba vurularını Komisyon'a iletmi lerdir ve bu ba vurulara da herhangi bir müdahale yapılmamı tır. Hükümet, Anayasa'nın, Komisyon'a bireysel ba vuru hakkını da içeren dilekçe verme hakkının düzenlendi i ve korundu u 36 ve 90. maddelerini

hatırlatmı tır.

707. Sorgulamalar süresince, Komisyon Temsilcilerine verilen ifadelerden de anlaşılacağı üzere, bazı vuru sahiplerine Komisyon önündeki davaları ile ilgili herhangi bir soru sorulmamıştır.

708. Bu düzenleme altında şikayette bulunacak birileri de varsa bunlar bazı vuru sahipleri değil onların müvekkilleridir.

709. Bay ve Bayan Elçi'nin ile Demirhan, jandarmaya verdikleri ifadelerinde Avrupa'nın çeşitli yerlerindeki PKK mensupları ile bazı şikâyetleri olduğunu ve bunlara Türkiye'yi küçük düşürücü propaganda malzemeleri gönderdiklerini itiraf etmişlerdir. Bu da iddianameye alınmış olup Sözleşme organlarına yapılan bazı şikâyetlerle ilgili değildir.

710. Hükümet, Elçi'nin Komisyon dosyalarının kendisine geri verildiğini tekrarlamıştır.

B. Mahkeme'nin deşerlendirmesi

711. Mahkeme, bazı vuru sahiplerinin, yetkililerin şikâyetlerinden vazgeçmeleri veya bunları deşertirmeleri konusunda herhangi bir baskısı olmaksızın Sözleşme organları ile özgürce iletişim kurmasını düzenleyen eski 25. maddenin önemini hatırlatmaktadır (Elçi v. Türkiye, 22 Mayıs 2001, par. 84). Bu bağlamda "baskı" sadece doğrudan zorlamaları içermekle kalmayıp bazı vuru sahiplerini Sözleşme yollarından vazgeçmelerine sebep olabilecek diğer uygun olmayan dolaylı hareketleri ve şikâyetleri de içermektedir.

712. Mevcut davada, Mahkeme, sorgulamalarda ve bazı vuru sahipleri hakkında hazırlanan iddianamede Avrupa ve Avrupa'daki insan hakları kurumlarına yapılan atıflar üzerinde oldukça fazla şikâyetler kaydedilmektedir. Bununla beraber Mahkeme, bu atıfların Sözleşme organlarına veya Komisyona iletilen bazı şikâyetlere yapıldığını tespit edememiştir. Mahkeme, bu atıfların daha çok PKK ile bazı şikâyetli olduğu veya insan hakları bağlamında hedefleri olan hükümet dışı kurumlara yapıldığını kabul etmektedir (örnek olarak bakınız, Sabahattin Acar, Baki Demirhan, mam Elçi'nin ve Arzu Elçi'nin hakkındaki iddianame ve par. 535).

713. Mahkeme, bazı vuru sahipleri; Tahir Elçi, mam Elçi'nin, Arzu Elçi'nin, Sabahattin Acar ve Baki Demirhan'ın Komisyon'a bazı şikâyetlerinde bulunabildiklerini ve önemli engeller olmadan bu bazı şikâyetlerini Sözleşme organları önünde takip edebildiklerini görmektedir.

714. Mahkeme, bazı vuru sahiplerinin maruz kaldığı uygulamaların mesleki faaliyetlerine kötü etkilerinin olabileceğini ancak bunun da geçici nitelikte olacağını kabul etmektedir.

715. Yukarıdaki düşüncelerin ışığında, Mahkeme, Sözleşme'nin 25. maddesinin ihlali olacaktır şeklinde bazı vuru sahiplerinin bireysel bazı şikâyet haklarına yapılan belirgin bir engellenmenin olmadığını karar vermiştir.

716. Mahkeme, diğer bazı vuru sahiplerinin 34. madde altında yaptıkları engelleme şikâyetlerini zaman zaman uyarı için deşerlendirmeye almamaktadır (Sözleşme'nin 35/1 ve 4. fıkraları).

VII. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

A. Maddi zarar

718-719. Her bazı vuru sahibi kayıpları için 28.000 euro ila 107.000 euro arasında tazminat talep etmiştir. Hükümet bu miktarların çok az olduğunu ve haksız zenginleşmeye sebebiyet verdiğini iddia etmiştir.

720-722. Mahkeme, ba vuru sahiplerine, a a ıda, karar bölümünde belirtildi i kadar maddi tazminat verilmesini kararla tırmı tır (bu bölüm oldukça uzun olması ve tekrarlanmaması için sadece karar bölümünde verilmi tir (Ç.N.)).

B. Manevi zarar

723-724. Ba vuru sahipleri, 42.000 euro ila 100.000 euro arasında manevi tazminat talep etmi tir. Hükümet, bu miktarların çok a ırı oldu unu ve haksız zenginle meye sebebiyet verece ini iddia etmi tir.

725-729. Mahkeme, ba vuru sahiplerine, a a ıda, karar bölümünde belirtildi i kadar manevi tazminat verilmesini kararla tırmı tır (bu bölüm oldukça uzun olması ve tekrarlanmaması için sadece karar bölümünde verilmi tir (Ç.N.)).

C. Masraf ve harcamalar

730-731. Ba vuru sahipleri, idari masraflar için 1.762 euro, Türk temsilcileri için 36.900 euro, KHRP için 41.045 euro, tercüme ve kırtasiye masrafları için ise 1.995 euro talep etmi ler, Hükümet, taleplerin ancak makbuzlar ile de erlendirmeye alınabilece ini ileri sürerek bu miktarlara itiraz etmi tir.

732. Mahkeme, masraflar için 43.385 euro ve harcamalar için de 2.855 euro ödenmesine karar vermi tir.

D. Gecikme faizi

733. Mahkeme, gecikme faizi oranının, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladı ı oldu u faiz oranının %3 fazlası olarak hesaplanmasına karar vermi tir.

TÜM BU NEDENLERLE MAHKEME;

1. Oybirli iyle, Hükümetin ön itirazının reddine;

2. 1'e kar ı 6 oy ile, Tahir Elçi, Niyazi Çem, meral Danı Be ta , Hüsniye Ölmez, inasi Tur, Sabahattin Acar, Mehmet Selim Kurbanolu, Mesut Be ta ve Vedat Erten'in dosyalarında hem maddi hem de usul yönünden Sözle me'nin 3. maddesinin ihlal edildi ine;

3. Oybirli iyle, Sözle me'nin 5/1. maddesinin ihlal edildi ine;

4. Oybirli iyle, Tahir Elçi, inasi Tur, Sabahattin Acar, Niyazi Çem ve Mehmet Selim Kurbanolu'nun dosyalarında Sözle me'nin 8. maddesinin ihlal edildi ine;

5. Oybirli iyle, ba vuru sahiplerinin 1 No.lu Protokolün 1. maddesi altındaki iddialarını ayrı olarak incelenmesine gerek olmadı ına;

6. Oybirli iyle, Sözle me'nin eski 25. maddesinin ihlal edilmedi ine;

7. 1'e kar ı 6 oyla,

(a) Sorumlu Devlet'in kararın son bulmasından itibaren üç ay içerisinde Sözle me'nin 44/2. maddesi uyarınca ba vuru sahiplerine a a ıdaki miktarlarda tazminat ödemesine;

(i) Tahir Elçi'ye 1.510 euro maddi, 25.200 euro manevi tazminat,

(ii) Nevzat Kaya'ya 1.660 euro maddi, 6.600 euro manevi tazminat,

- (iii) inasi Tur'a 1.750 euro maddi, 15.000 euro manevi tazminat,
 - (iv) Sabahattin Acar'a 1.750 euro maddi, 15.000 euro manevi tazminat,
 - (v) Niyazi Çem'e 1.510 euro maddi, 25.500 euro manevi tazminat,
 - (vi) Mehmet Selim Kurbanolu'na 1.600 euro maddi, 12.000 euro manevi tazminat,
 - (vii) Meral Danış Be ta 'a 1.720 euro maddi, 36.000 euro manevi tazminat,
 - (viii) Mesut Be ta 'a 1.720 euro maddi, 14.400 euro manevi tazminat,
 - (xi) Vedat Erten'e 1.510 euro maddi, 10.200 euro manevi tazminat,
 - (x) Baki Demirhan'a 1.720 euro maddi, 7.200 euro manevi tazminat,
 - (xi) Arif Altınkalem'e 1.720 euro maddi, 8.500 euro manevi tazminat,
 - (xii) Gazanfer Abbasiolu'na 1.720 euro maddi, 14.400 euro manevi tazminat,
 - (xiii) Fuat Hayri Demir'e 1.210 euro maddi, 2.100 euro manevi tazminat,
 - (xiv) Hüsniye Ölmez'e 1.720 euro maddi, 36.000 euro manevi tazminat,
 - (xv) mam ahin'e 1.420 euro maddi, 4.200 euro manevi tazminat ve
 - (xvi) Arzu ahin'e 1.420 euro maddi, 4.200 euro manevi tazminat.
- (b) Sorumlu Devlet'in, üç aylık süre içerisinde başvuru sahiplerine masraf ve harcamalar için 46.240 euro ödemesine;
- (c) Yukarıdaki (a) ve (b) bentlerindeki miktarlara uygulanabilir her türlü verginin eklenmesine;
- (d) Yukarıdaki (a), (b) ve (c) bentlerindeki miktarların ödeme zamanı İngiliz Sterlinine çevrilmesi suretiyle başvuru sahiplerinin belirtece i banka hesap numaralarına yatırılmasına;
- (e) gecikme faizi oranının, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranının %3 fazlası olarak hesaplanmasına,

8. Hakkaniyete dair diğer taleplerin reddine karar vermiştir.

Yorum

Bu dava klasik bir Türkiye davasıdır. Kolluk bir operasyon çerçevesinde çok sayıda avukatı gözüne almış ve neticede de iki suçlardan dolayı bir çok avukat hakkında kamu davası açılmıştır. Ancak kolluk, savcı, hakim ve doktorların soruşturma sürecinde iç hukuku uygulama ve bu nedenle her i lemi yazılı hale getirme kaygısı içinde olduğu görülmektedir. Hatta hangi i lemi kimin, neden, nasıl ve kimin emri ile yaptığını belli değildir.

Bu davada da, A HM Türkiye ile ilgili davalardaki klasik yaklaşımlarını sergilemiştir; Başvuru sahiplerinin organize olmuş yaklaşımları çerçevesinde birbirlerini destekleyen tanık ifadelerine karşı, organize bir savunma yapamayan davalı hükümetin tanık ifadeleri karşılaştırmış ve başvuru sahiplerinin iddiaları doğrultusunda bulunmuştur.

Özellikle, ba vuru sahiplerinin u radıklarını iddia ettikleri "kötü muamelenin" varlı nı doktor raporları ile herhangi bir üpheye mahal bırakmayacak surette ispat edememelerine kar ı, Mahkemenin, Türkiye'yi mahkûm etmesi, hem de kötü muamelenin seviyesini "i kence" seviyesinde bulmasında, Mahkemenin Türkiye'deki uygulamalar hakkındaki negatif kanaatinin etkili oldu unu söylemek mümkündür.

Mahkemenin bu olumsuz kanaatinin Türkiye'deki uygulamacıların hukuku uygulama ve yaptıklarını her an denetime sunabilecek ekilde bilgilendirme alı kanlı ı olu ana kadar devam edecektir.

Bu davada di er ilginç bir husus da suçla mücadele noktasında hazırlık ve son soru turmanın aktörleri olan kolluk, savcı, hâkim ve adli tabiplerin, birbirinden ne kadar kopuk çalı tı nı göstermesidir. Bizce, savcı, hâkim ve adli tabiplerin böyle önemli bir operasyon çerçevesinde ba latılan soru turmada, A HM önündeki verdikleri ifadelerde kendilerini suçla mücadelenin tarafı olarak görmeyerek kendilerini dı arıda tutmak istemelerinin bir izahı yoktur. Suçla mücadele, sadece kollu un görevi de ildir; i lenen bir suçta zarar gören sadece kolluk olmadı ı gibi, suçtan uzak bir ortamda ya amanın sa layaca ı huzur ortamından herkesin fayda sa layaca ı unutulmamalıdır.